

Apostolo Azaḡa Haḡai

Ḡoere Ḡadaheḡa

Buka 'adi'e "Apostolo azaḡa haḡai" Uare (Kware) ḡoereo tiro. Uare ḡoere'e Garihe (Garia) ḡoere teite ago tiba. Uare zu Gariheo ḡoere'ete'e azaḡa'e nidu'a 1300. Ze'e Central Province, Rigo District haba'ano radiu'ohe. A'e Port Moresby-ono'o 70 kilomita south-east oname'ohe.

"Ḡoere huga"'e buka 'adi ḡonagano tiro, ḡoere aduga ga iḡaiḡa mene igi'ete'e ḡoe'a buka zaḡoḡano tirete'e huga ihozoga veize.

Buka mazaḡa

¹ Hari 'adi'e Teofilo veize ti'ohe. Eḡe'a ibite tirota'a'e, Iesu'a gaudote'e zuni ihozidote'e nidu'a, ebu

² onamo Vine Zaḡoḡani'a ibitohau'ena'a apostolo azaḡa ḡoere ziniro, ebu adure ḡoha mae itiro. Apostolo azaḡa'e Iesu'a inahe meirote'e azaḡa.

³ Iesu ani zaharaneadu rudarote'e enogano, mada ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) apostolo azaḡa mazao fureraro. E'e zamaḡano ani 'ize ḡaboga ra'ete'e ihozoga veize haḡai ḡehaḡa fureno zinido, ebu Badi'a'a zuhi'azi'uma ḡoe'a rae furenido.

⁴ Zeḡe'a nu'orarote'e madaḡa 'ahogano Iesu'a ḡoere ziniro, raena'a, "Ierusalema neḡano geno rado'i, onamo Mama'a rae tirete'e ḡoe'ani'a

hudanoga veize guhiano'i! E'e gōe'a'e za eḡe mazaono'o igiro, raena'a,

⁵ Ioane Babatiso'e vu hina bapatzozido rehano, za'e, mada ḡehaḡa 'izema mougano, Vine Zaḡoḡa hina bapatzozu'uma."

Iesu adure ḡoha mae ḡihine itiro

⁶ Mada 'ahogano ze bare nu'orarote'e zamaḡano, Iesu ḡadiniro, raena'a, "Zuhi'a Boro, e'e madaḡano'e emeḡe'a Isaraela haba'a bare madu emeḡe'a emeḡe bare ḡiafoga veize ibitofi'uma hehe?"

⁷ Iesu'a naenae zina'a, "E'e madaḡa'e Mama'a ane niḡano rae tiro. Za'e mene ederi'uma ḡauḡa.

⁸ Rehano Vine Zaḡoḡani'a zae vaḡe ovami'uma madaḡano za'e ḡiḡi'aḡa me'uma. Ebu za'e eḡe hari rae fureni'uma, Ierusalemā neḡano, Iudea haba'ano, Samaria haba'ano onamoo haba ḡonaga."

⁹ Iesu ani, 'ouge reirote'e enogano, zeḡe ubu-mao adure ḡoha mae ḡihine itiro, ebu ḡoze'a 'uiro.

¹⁰ Iesu'a adure ḡoha ite'enogano, ze adure ḡohani gagau ḡiane rune radiunu. Ebu ḡiano'i! Aneru ahe'u'a zeḡe genaḡano edaro. Ze dabua 'uruḡa haḡairo,

¹¹ ebu raena'a, "Galilea azaḡa, za nouḡadu de'ea edau'ena'a adure ḡohani ḡiane'ohe? Iesu ani zae mazaono'o adure ḡoha mae ḡihine iteha. Ani'e 'ouge itate'e horonate'e teige vesu'u bare ovami'uma."

Hitaga neḡano kurau nu'oraro

12 Ebu ze Olive maḡanono'o bare Ierusalemā neḡa itiro. E'e ibiḡa'e kilomita tiba heuḡa.

13 Ze Ierusalemā neḡa feurirotene, hitaga neḡa itadu zeḡe'a radiu'ete'e haba'a diuḡiro. E'e zamaḡano'e, Petero, Ioane, Iakobo, Aniderea, Firifo, Tomasi, Batolomeo, Mataio, Alofeo ubuga, niḡa Iakobo, Zelote vazega, niḡa Simona, ebu Iakobo ubuga, niḡa Iuda.

14 Zeḡe nidu'a nu'oru'ena'a, zamaze tibunadu iḡaiḡa kuraunu. Roḡae nu, zu Iesu vi'a Maria, zu Iesu negoḡa duḡuru zuni zeḡe teite nu'oraunu.

Matia'a Iuda iḡuri meiro

15 E'e madaḡa 'ahogano Zuhi'a Boro mone azaḡa nu'onu'o bo'aḡano Petero'a iḡune edaro. Zeḡe nidu'a'e maḡa tiba zu ḡae aheu gaubanana (120) heuḡa.

16 Ebu zina'a, "Nego nabudi, ibite Vine Zaḡoḡani'a Davida neadu, buka zaḡoḡano tirota'a'e hudaro. A'e Iuda'a Iesu obone tirote'e azaḡa ibito zinirote'e hariḡa.

17 Iuda'e Iesu'a inahe meirote'e tahi'aḡa 'ahoga. Ane zuni emeḡe teite gau tiba haḡaido.

18 Rehano ani'e reva moniḡa hina haba 'ahoga hoitiro. E'ea vadini ibine uite ovoiro, ebu ahi'ani'a fu'uradu isiḡani'a ḡudau rururaro.

19 Hari 'adi'e Ierusalemā azaḡa nidu'a igiro. E'ano'o zeḡe'a haba a'a'e zeḡe ḡoereo Akeledama rae huniro. Ḡoere e'e huga'e ru haba'a.

20 Mazaḡa Salamo zamaḡano 'ahige tiro, raena'a,
'Ane haba'e ḡahuturano'!

Vaze tiba zu e'ea mene radi'uma.' (Salamo 69:25)
Ebu

'Vaze 'ahogani'a ane gau iġu'a me'uma.' (Salamo 109:8)

²¹ E'ano'o eme'e vaze 'ahoga me'uma, Iuda iġuri mouga. Zuhi'a Boro Iesu'a emeġe teite radi-udote'e madaġa nidu'a, emeġe teite raudote'e vazega 'ahoga me'uma.

²² E'e madaġa'e, Ioane'a Iesu bapatonirote'eano'o onamo Iesu emeġe mazaono'o adure ġoha mae ġihine itirote'e. Ebu ane zuni Iesu'a bare ġabode iġunirote'e rae furenifine."

²³ E'ano'o zeġe'a vaze aheu meiro. Vaze 'ahoga'e Barasaba rae hune'ete'e Iosefa, niġa 'ahoga'e Iusito, ebu vaze 'ahoga'e Matia.

²⁴ Ebu ze Badi'a uminiro, raena'a, "Zuhi'a Boro, ġa'e vaze zama nidu'a edeġa. E'ano'o ihof'o'i, vaze aheu 'adi bo'aġano ġae'a mate'e vazega'e iniu?

²⁵ Iuda'a modirote'e apostolo gauġa iġu'a mouga veize. Iuda'e ane haġai sau'a u'ano ane'a radi'uma haba'a diuġiro.

²⁶ Ebu ze'e e'e veize kaġusi arahoga haġairotene, Matia meiro. E'ano'o Matia ani apostolo azaġa gaubanana tiba fare teite me'ode tibuniro.

2

Pentekosi madaġano Vine Zaġoġani'a ovairo

1 Iesu'a bare ġabode iġunirote'e ġarugano fura fu'o zu aheu fare (7) radirotene, Pentekosi* madaġa meiro. E'e madaġano Zuhi'a Boro mone azaġa nidu'a haba tibano nu'oru radiro.

2 E'e zamaġano zavara boro'a onae'ete'e teige guguġa boro'a adureono'o tabara gudau ovairo. E'e guguġani'a zeġe'a nu'orarote'e neġa iriya'oniro.

3 Ebu ire'a duhuru'ete'e heuġani'a mazane teige rovtadu, vase tiba tiba ranao duhuranoga horoniro.

4 Ebu Vine Zaġoġani'a e'ea radiunute'e azaġa nidu'a iriva'oziro, ebu Vine Zaġoġani'a ibito zenadu, ġoere 'ahoga 'ahogano ġoeriro.

5 E'e madaġano'e, Iuda azaġa haba 'ahoga 'ahogano radiu'ete'e'a, Pentekosi muiġa 'auġoga rae Ierusalem a neġa onaadu e'ea radiunu. Ze'e Badi'a gubane'ete'e azaġa.

6 E'e haraġa igirotene, vase ġuġuvaġani'a isau onairo. Ebu ze zamaze 'ada'adaziro, mazaġa Zuhi'a Boro mone azaġani'a ane ane ġoereo ġoeroga igiro 'ahine. A'e Iuda azaġani'a haba 'ahoga 'ahogano radiu'ete'e ġoe'a.

7 Ebu ze zaguzaganadu, 'ahige reiro. "Adi duġuru'e nidu'a Galilea azaġa rehano,

8 nouga'ahi emeġe tiba tiba ġoereo ġoeroga igi'ohe?

9 Eme'e Patia azaġa, Media azaġa, Elama azaġa, ebu Mesopotamia haba'ano, Iudea zu

* **2:1** Pentekosi ġoere e'e huga'e ġae fu'o gaubanana (50). Iġine Mode'ete'e Muiġa madaġano'o me'ode onamo mada ġae fu'o gaubanana meine, Pentekosi Muiġa madaġa me'uma.

Kapadokia haba'ano, Ponto zu Asia haba'ano radiu'ete'e azağa,

¹⁰ Ferigia zu Pamufulia haba'ano, Izipi haba'ano radiu'ete'e azağa, zu Libia haba'a zamağano Kurene neğa uhiğano radiu'ete'e azağa. Ebu Roma neğano radiu'ete'e azağa.

¹¹ E'e zamağano'e Iuda azağa zu, Iuda mene azağa rehano zamaze ġihuradu Iuda azağa teite kurau tiburu'ete'e azağa. Ebu Kerete 'umuğa azağa zu Arabia haba'a azağa. Eme zeğe'a Badi'a ġigi'a hağaiğa emeğe tiba tiba ġoereo ra'ete'e igi'ohe."

¹² Ze zaguzagaro ebu zamaze 'ada'adaziro, ebu "Adi nagini?" rae ġadititiro.

¹³ Rehano vaze nu'e ġiriho zini'ena'a, 'ahige reiro. "Ze vaini vuğa borofe gageha."

Petero'a vaze ġuġuvağa mazao haramiro

¹⁴ Ebu Petero'a apostolo azağa gaubanana tiba fare (11) teite igune edanadu, vaze ġuġuvağa mazao agoğa borofe'ena'a haramiro. "Iuda azağa, zu Ierusalemne neğano radiu'ete'e azağa nidu'a, e'e, hağai 'ada'a nouge nouge fureranate'e rae bohanihi. Ege ġoere fairu abito'!

¹⁵ Za'e 'adi duġuru'e vaini vuğa gageha rae zamare'e gaogi. Ze mene gageha. 'Adi 'ize oherebau, mada fu'o zu ġazağa fare (9 koroko). Vaze'e oherebau mene ġagi'uma.

¹⁶ Rehano 'adi'e peroveta vazega Ioela'a amahi rae furenrote'e hağaiğani'a fureraneha.

¹⁷ 'Badi'a'a zi'ohe.

Mada ġonaga madağa madağano, vaze nidu'a mazao ege Vine Zağoga

ovoe be'unadu, iriva'ozi'uma,
Ebu ubudeze zu aboeze'a
eġe hari rae fureni'uma.

Zae ohoze iziga iziga'e
Badi'a'a ihoze'ete'e haġaiġa
zamaze hina horoni'uma,
zu vaze boroboro'e Badi'a'a
ihoze'ete'e haġaiġa iġuna'uma.

¹⁸ E'e madaġa madaġano tuġure azaġa
ġu'a teige gaue'ete'e (slaves),
ohoze zu roġae mazao zuni
eġe Vine Zaġoġa ovoe be'unadu,
iriva'ozi'uma,
ebu zeġe zuni eġe ġoere
rae fureni'uma.

¹⁹ Ebu eġe'a zaguzaga'uma haġaiġa
adureo fureni'uma,
zu eġe tahi gigi'a haġaiġa
raha'o fureni'uma.

A'e ru, ire roġa ebu ġisi boro.

²⁰ Mada'e uzabora'uma, ebu
bato'e ru teige kanara'uma.

E'e ġaruganobu'u Zuhi'a mada boro
zu manoġa hune'a onai'uma.

²¹ Ebu Zuhi'a Boro mazao
umide'ete'e azaġa nidu'a'e
ġabone hidi'uma.' (Ioela 2:28-32)

²² Isaraela azaġa, ġoere 'adi ego'i! Za
edeġa. Iesu, Nazareta neġa vazeġa ani, Badi'a'a
tuġunadu, gigi'a haġaiġa, zaguzaga'uma haġaiġa
zu Badi'a tahi haġaiġa ġehaġa zae bo'aġano
haġaido. Badi'a ani e'e haġaiġa Iesu mazaono'o
haġaadu, Iesu'e ane'a tuġunirote'e rae deheniro.

²³ Ebu Iesu ani zae 'evoreo ri'inirota'a'e, Badi'a'a amahi toganirote'e zu furera'uma rae ederirote'e haḡaiḡa. Ebu za'e Badi'a goro ḡoe'a aḡu'a azaḡa zeadu, satauroo ikokoneadu runediro.

²⁴ Rehano e'e vazega'e Badi'a'a rune zamaḡano ḡaniḡanau'ete'eano'o mae vaḡinadu, bare ḡaboniro, mazaḡa rune gigi'aḡa'e Iesu obone touga mene idaḡa 'ahine.

²⁵ Davida ani Iesu hari 'ahige rae reiro. 'E'e mada nidu'a eḡe uhiḡano Zuhi'a Boro horoninu. Mazaḡa ani eḡe eda'e moneo radiu'ohe. E'ano'o ḡau 'ahogani'a zuni mene hagahi'uma.

²⁶ E'ano'o zamahe'a matu'e'ohe, zu hebehe hina Badi'a nigune'ena'a, matu'e'ohe. E'a zamare'etene, ahirihe zuni runeono'o bare ḡaboni'uma rae re'uma.

²⁷ Mazaḡa ḡa'e eḡe'a rudaune, vinehe rune haba'ano mene modi'uma, ebu ḡae tuḡure haḡae hune'ete'e vazega'e ahi'ani'a ruhuranoga veize mene modi'uma.

²⁸ Ḡa'e ḡabone ibiḡa ihoheha. E'e ḡae zamao matu'u hina iriva'ohi'uma.' (Salamo 16:8-11)

²⁹ Nego nabudi, e hubehune zi'ohe. Vouḡafe Davida'e rudanadu ḡuriro, ebu ani idu'e izidi 'ize radiu'ohe.

30 Ani'e peroveta vazegā 'ahine, ani edegā Badi'a'a ane mazao gōe'a rinede tiro, raena'a, Davida mariga 'ahogani'a ane iguri madu Kini re'uma.

31 Davida ani vesu'u furera'uma haḡaiḡa horone'ena'a, Keriso'a bare ḡabode iguni'uma hariḡa rae fureniro, raena'a, rune haba'ano ani mene modi'uma, zu ahi'a'e mene ruhura'uma.

32 Ebu Iesu 'adi'e Badi'a'a bare ḡaboniro. Emeḡe nidu'a e'e horonadu, rae furene'ohe.

33 Ebu ani'e Badi'a eda'e moneo ohoniro, ebu Moga mazaono'o Vine Zaḡoḡa madu emeḡe mazao ovoe be'unadu iriva'ofiro. Vine Zaḡoḡa'e Badi'a'a tuḡuni'uma rae tirote'e. Ebu za'e e'e haḡaiḡa izidi 'ada horone'ete'e zu igi'ete'e.

34 U Davida ani Keriso teige adure ḡoha mene mae ḡihine itiro. Rehano ani 'ahige reiro.

'Badi'a'a eḡe Zuhi'a Boro niro.

Eḡe eda'e moneo ehoro'i!

35 Onamoo eḡe'a agireḡo mae raharahazi'uma.
(Salamo 110:1)

36 E'ano'o Isaraela azaḡa nidu'a fairu edero'i! Zae'a satauronirote'e vazegā, Iesu'e, Badi'a'a Zuhi'a Boro zu Keriso rae ohoniro."

37 Ze e'e igirotene, zamaze tuḡano babaharo, ebu Petero zu apostolo azaḡa ḡadiziro. "Negofe duḡuru, eme nagini haḡaine manōḡa?"

38 Petero'a naenaezina'a, "Zae nidu'a, zamaze ḡihuno'i, ebu Iesu Keriso niḡano bapatizo mo'i! 'Ougine Badi'a'a zae sau'a rae modi'uma, ebu Badi'a'a Vine Zaḡoḡa zini'uma.

39 Badi'a'a ḡoere 'adi rae tirota'a'e, Zuhi'a Boro emeḡe Badi'a'a zamazi'uma azaḡa nidu'a

veize. A'e zae, ubudeze zu haba faḡa faḡa azaḡa nidu'a."

⁴⁰ Ebu ani bare ḡoere ḡehaḡa hina haramiro, zu bare bare iraduguziro, raena'a, "Haḡai ve'oḡa azaḡa 'adi mazaono'o vaḡinadu, ḡabone mo'i!"

⁴¹ E'ano'o iniu iniu'a ane haramo mae ḡihinirota'a'e bapatzoziro. Ebu e'e madaḡano vaze maḡa boro uḡidu (3000) heuḡa bapatzizo madu zeḡe moneo ragate mae zouziro.

Badi'a mone azaḡa tibano nu'oraro

⁴² Ze'e zamaze tiba hanadu, apostolo azaḡani'a ihozidote'e abito zinido ebu danatitido, tiburu oḡaudo, zu tibano kuraudo.

⁴³ Ebu apostolo azaḡani'a zaguzaga'uma haḡaiḡa zu Badi'a tahi ḡigi'a haḡaiḡa ḡehaḡa haḡaido, ebu vaze nidu'a zamazeo Badi'a rihone runiro.

⁴⁴ Badi'a mazao firote'e azaḡa nidu'a tibano nu'oru radiudo, ebu ḡauze nidu'a ḡahugotitido.

⁴⁵ Ebu habaze, neze zu toheze seronadu, iniu monize'a ferezinute'e nidu'a, zininu.

⁴⁶ Ze mada nidu'a Dibu'o Neḡano tibano nu'oranadu kuraudo. Ebu ane ane neo matu'uzeta zu zama tiba teite oḡau tiburaudo,

⁴⁷ zu Badi'a nigunido, ebu Ieruselema azaḡa nidu'a zeḡe mazao matu'inu. Mada nidu'a Zuhì'a Boro'a ḡabone hide'ete'e azaḡa ragate ragate mae zouzido.

3

Odaḡa sau'a vazeḡa fainiro

1 Mada 'ahogano Petero zu Ioane'a kuru madaġano Dibu'o Neġa itiro. A'e ġorava mone mada uġidu (3 koroko) zamaġano.

2 U ibiheta 'ahoga, niġa Iraġa Manoġa ra'ete'e genaġano, odaġa sau'a vazegani'a ehore radiro. Ani'e 'ouge fureniro, ebu mada nidu'a e'e haba'a tutune onamido, ebu Dibu'o Neġa diuġe'ete'e azaġa mazao moni umidinu.

3 Ani Petero zu Ioane'a Dibu'o Neġa diuġihi ra'enogano horozadu, moni umiziro.

4 Rehano Petero zu Ioane'e ġiane runadu, Petero'a niro, raena'a, "Eme ġiafo'i!"

5 Odaġa sau'a vazegani'e ġau 'ahoga ini'uma rae zamare ġiaziro.

6 Rehano Petero'a niro. "E monihe o'o'a rehano, eġe mazao radiu'ete'e ġauġa ġani'uma. Eġe'a ġa'ohe. Iesu Keriso, Nazareta neġa vazegani'ano iġunadu onamo'i!"

7 Ebu Petero'a ane eda'e 'evoreġa madu mae ġihinrotene, odaġa zu kekeġani'a tabara inariro.

8 E'ano'o ani rafate iġunadu edaro, ebu oname onainu. Ebu rafate oname'ena'a zu Badi'a nigune'ena'a zeġe teite Dibu'o Neġa diuġiro.

9 Vaze nidu'a ane'a Badi'a nigune'ena'a oname'ete'e horonrotene,

10 ani'e Dibu'o Neġa ibihetaġa, niġa Iraġa Manoġano iġaiġa ehoradu, vaze mazao moni umidinite'e vazegani'a rae reiro. Ebu ane mazao nagini'a furerarote'e u'ano, zaguzagau rudaro.

Petero'a Dibu'o Neġano haramiro

11 Odaġa manorrote'e vazegani'a Petero zu Ioane hegote ragavinite'e zamaġano, vaze

nidu'a zaguzaganadu, zeḡe vaḡe isau dure on-airo. A'e Solomona touraḡi ra'ete'e haba'ano.

¹² Petero'a vase ḡehaḡani'a onaoga horozirotene, ziro, raena'a, "Isaraela azaḡa, za nouga'ahi zaguzagau'ohe? Zu nouga'ahi ḡiaḡiafe'ohe? Za'a zamare'etene, emeḡe'a gigi'afe hina vase 'adi faina ga? Ga emeḡe'a hube hune Badi'a gubane'ete'e u'ano faina ga?

¹³ Aberahamo, Isako, Iakobo, zu vouḡafe'a kurano haudote'e Badi'aḡani'a ane tuḡure vazega Iesu mae ite nigune ḡihiniro. Rehano zae'a Pirato 'evoreo ri'iniro. Ebu Pirato'e tuḡune bunihira rae zamariro rehano, zae'a Pirato zamao he'ehe'eni-ro.

¹⁴ Za'e Vaze Zaḡoḡa zu Duduḡa he'ehe'eni-ro, ebu vase runedirote'e vazega 'ahoga mae bunoga veize umidiro.

¹⁵ Za'e ḡabone zini'ete'e Zuhi'aḡa maro, rehano ani'e Badi'a'a runeono'o bare ḡaboni-ro. Ebu eme e'e horonadu 'ada rae furene'ete'e.

¹⁶ Ebu Iesu mazao fie'ete'e u'ano vase 'adi faineha. Za edeḡa vase 'adi'e mene edau ragavido. Iesu ni gigi'aḡa u'ano zu Badi'a mazao fie'ete'e Iesu'a rifate'e u'ano vase 'ada'a manore huneha. Zae nidu'a 'ada horone'ete'e.

¹⁷ Nego nabudi, eḡe edeḡa, Iesu marote'e madaḡano bone za'e aḡu'a, ani mazao nagini haḡai-rota'a'e, zu zae vase boroboro zuni aḡu'a.

¹⁸ Rehano Badi'a'a peroveta azaḡa nidu'a hebeono'o amahi rae fureni-rota'a'e Badi'a'a 'ahige haḡae huniro, raena'a, 'Badi'a'a tuḡunite'e Kerisoḡa'e zaharani'uma.'

¹⁹ E'ano'o zamaze ḡihunadu Badi'a mone ro'i, zae sau'a vuzu'e modoga!

20 'Ougine, Zuhi'a Boro'a vineze izifi'uma madaḡani'a onai'uma, ebu zae ḡabozoga veize Badi'a'a amahi, Keriso rae ohonirote'e vazega tuḡuni'uma. Niḡa'e Iesu.

21 Rehano ani'e adureo 'ize radi'uma, onamo ḡau nidu'a izifi'uma madaḡani'a onai'uma. A'e Badi'a'a amahi peroveta zaḡoḡa azaḡa tuḡuzadu rae furenirote'e haḡaiḡa.

22 Mose'a raena'a, 'Zuhi'a Boro zae Badi'a'a, zae bo'aḡanono'o peroveta vazega 'ahoga eḡe heuḡa zae veize tuḡuni'uma. Ani'a nagini zite'e nidu'a ego hano'i!

23 Iniu'a ani ḡoere mene ego haune, zeḡe nidu'a Badi'a'a meirote'e azaḡa mazaono'o mae vaḡizadu ruizi'uma.'

24 Samuela zu ane ḡarunio peroveta azaḡa onairote'e nidu'a zuni izidi fureru'ete'e ḡauḡa irina rae furenido.

25 Za'e peroveta azaḡa mariga, zu Badi'a'a zae vouḡa mazao rinede tirote'e ḡoe'a meirote'e azaḡa. Mazaḡa Badi'a'a Aberahamo nina'a, 'Habao radiu'ete'e iduhuḡa nidu'a'e marigoono'o manogahe me'uma.'

26 Badi'a'a ane Tuḡure Vazega tuḡunirotene, Israela azaḡa zae mazao ibite tuḡuniro, zae tiba tiba haḡaize sau'anono'o mae vaḡizadu manoga zinifine."

4

Petero zu Ioane oboze tiro

1 Petero zu Ioane 'ize vase ḡehaḡa ḡoreze'ete'e zamaḡano, dibu'o hau'ete'e azaḡa, Dibu'o Neḡa

giane'ete'e boro, zu Sadukea azaḡani'a zeḡe u'a onairo.

² Ze'e apostolo azaḡa aheu mazao maḡune rudaro, mazaḡa ze vase ihoze'ena'a, Iesu'a runeono'o bare ḡabodirote'e teige, vase'e runeono'o bare ḡabodi'uma rae, haraminu 'ahine.

³ E'ano'o Petero zu Ioane oboze tiro, ebu mada 'ai ziburiro 'ahine, ḡu'a haba'ano ohozadu, e'ea baze irariro.

⁴ Rehano zeḡe haramo igirote'e azaḡa'e ḡehaḡani'a zeḡe ḡoere mae ḡihiniro, ebu mae ḡihinirote'e azaḡa'e maḡa boro fu'o (5000) heuḡa re' itiro.

⁵ Irarirotene, kanisoro azaḡa, vase boroboro zu goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a Ierusalem a neḡano nu'oraro.

⁶ Nu'onu'o zamaḡano'e, dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa, niḡa Anasi, ebu Kaiafa, Ioane zu Alesana, ebu dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa nabuga duḡuru.

⁷ Petero zu Ioane'e zeḡe zamao mae ohozadu ḡadiziro, raena'a, "No'e gigi'aḡa hina, ga iniu niḡano odaḡa sau'a vaseḡa 'adi faineha?"

⁸ Ebu Petero ani Vine Zaḡoḡani'a iriva'onadu ziro, raena'a, "Isaraela Kanisoro azaḡa zu Iuda azaḡa boroboro,

⁹ odaḡa sau'a vaseḡa mazao haḡai manōḡa haḡaate'e zu nouge nouge ani fainate'e ḡadimu'e hehe?

¹⁰ 'Ougine, zae zu Isaraela azaḡa nidu'a 'adi edero'i! Iesu Keriso, Nazareta neḡa vaseḡa niḡano vase 'adi'e manore hunadu, zae zamao

edau'ohe. Iesu'e zae'a satauroniro rehano, Badi'a'a runeono'o bare ḡabonirote'e vazegā.

¹¹ Ani'e

'Zae, ne ogoru'ete'e azaḡani'a, he'ehe'enirote'e hadiḡa rehano, izidi du'e'ete'e hadiḡa boro re' onaeha.' (Salamo 118:22)

¹² E'ano'o Iesu ane'a da'o emeḡe ḡabofi'uma. Mazaḡa haba nidu'a zamaḡano Badi'a'a emeḡe ḡabofoga veize'e ane da'o tuḡuniro."

¹³ Vaze boroboro'e, Petero zu Ioane'a inare ḡoeroga horozitotene, zaguzagaro, mazaḡa zeḡe'a ḡiazitotene, Petero zu Ioane'e mene mirihirote'e azaḡa, edeḡa o'o'a. Zu ze edeḡa, anianine'e Iesu teite raudote'e azaḡa.

¹⁴ Zuni odaḡa sau'ani'a manorirote'e vazegāni'a Petero zu Ioane teite edanoga horoniro 'ahine, ḡoere 'ahoga rouga mene idararo.

¹⁵ E'ano'o "Petero zu Ioane'e kanisoro nu'onu'o haba'anono'o mae buzo'i" radu, ze'e zeḡe da'o ḡo'aniro,

¹⁶ raena'a, "Eme zeḡe mazao nagini haḡaine manoḡa?" rae ḡaditiro. "Ierusalem azaḡa nidu'a'e edeḡa, zeḡe'a gigi'a haḡaiḡa boro haḡaata'a'e. Eme zeḡe haḡai o'onoga mene idaḡa.

¹⁷ Rehano hari 'ada'a ne azaḡa bo'aḡano bororatite'e 'uoga veize, riho ḡoe'a zini'uma, raena'a, 'Iesu niḡano vaze mazao ago bare ḡoero'i!'

¹⁸ Ebu ze'e bare huze zouzadu, "Iesu niḡano ago hune zu bare ḡoero'i, zu ago hune zu bare ihozo'i!" rae ziro.

19 Rehanu Petero zu Ioane'a naenaezina'a, “Zae'a zae bare ḡadizo'i! Badi'a ubumao, Badi'a ḡoere mene egadu, zae ḡoere egoga'e manoga ga?

20 Mazaḡa eme'e nagini horonirote'e zu igirote'e ḡoe'a mene rae furenine'e mene idaḡa.”

21 Ebu kanisoro azaḡani'a bare riho ḡoe'a zeadu, tuḡuze buziro. Ze'e adugano tuḡuzite'e ibiḡa mene horoniro, mazaḡa nagini'a fur-eranate'e u'ano vaze nidu'a Badi'a niḡa nigune radiro 'ahine.

22 Gigi'a haḡaiḡano manorirote'e vazeḡa muriḡa'e ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) vitinoga.

Iesu mazao fie'ete'e azaḡani'a Badi'a mazao kuraro

23 Petero zu Ioane'e tuḡuze buzirotene, Iesu mone azaḡa vaḡe onamiro, ebu dibu'o hau'ete'e boroboro zu vaze boroboro'a zirote'e ḡoe'a me'odo ziniro.

24 Zeḡe'a ḡoere e'e igirotene, zamaze tibano teadu agoze borofe'ena'a Badi'a mazao kuraro, raena'a, “Zuhi'a Boro, ḡa'e adure, raha, davara zu e'e zamaḡano radiu'ete'e ḡauḡa nidu'a haḡairo.

25 Ḡae'a Vine Zaḡoḡa tuḡunadu, ḡae tuḡure vazeḡa vouḡafe Davida hebeono'o ḡoeriro, raena'a,

'Nougaduni Iuda mene azaḡani'e

maḡune rudaro,

zu haba 'ahoga 'ahoga azaḡani'e

huga mene hidi'uma haḡaiḡa

haḡaihi rae neneḡaniro?

26 Kini azaḡa haba ḡiane'ete'e'a

utitoga radu onairo,
 ebu vase ġihi'a ġihi'ani'a
 zeġe teite tibano nu'oraro,
 Zuhi'a Boro Badi'a zu Keriso teite utitoga veize.'
 (Salamo 2:1-2)

²⁷ E'e haġaiġa'e hubehune fureraro. Heroda zu Pontio Pirato'a Iuda mene azaġa zu Isaraela azaġa teite Ierusalemā neġano nu'orānadu, Iesu matihi rae neneġaniro. Iesu'e ġae Tuġure Vazeġa zaġoġa, ġae'a Keriso rae ohonirote'e vazeġa.

²⁸ Rehano ze'e, ġae'a irina ġae gigi'ao zu urao furera'uma rae reirote'e haġaiġa Iesu mazao haġairo.

²⁹ Zuhi'a Boro, izidi zeġe'a riho ġoe'a efate'e zamaro'i! Eme, ġae tuġure azaġa inara rifo'i, emeġe'a inare hunadu ġae ġoere rae furenoga veize!

³⁰ Ebu evo'o 'eino'i, ugi azaġani'a manoroga, zu ġae tahi gigi'a furenō'i ebu zaguzaga'uma haġaiġa haġao'i, Iesu, ġae Tuġure Vazeġa zaġoġa niġano!"

³¹ Ze kurau hauġirotene, zeġe'a nu'orarote'e haba'ani'a hagahagararo. Ebu zeġe nidu'a Vine Zaġoġani'a iriva'oziro, ebu Badi'a ġoere inare rae fureniro.

Iesu mazao fie'ete'e azaġani'a ġauze ġahugo titiro

³² Iesu mazao fie'ete'e azaġa'e zama zu zamaroneze tibano tinu. Vaze 'ahogani'a "'adi'e eġe da'o tohe" rae mene reiro, rehano "vaze nidu'a tohe" rae ġahugo titiro.

³³ Ebu apostolo azaḡani'a inare hune'ena'a Zuhi'a Iesu'a bare ḡabodirote'e hariḡa rae furene onaminu, ebu Badi'a ḡahunone manōḡa boro'a zeḡe nidu'a mazao radiunu.

³⁴ Ze tohe 'ahogani'a zu mene fereziro, mazaḡa habazeta azaḡa zu nezeta azaḡani'a e'e seronadu, moniḡa'e apostolo azaḡa vaḡe odohe onaadu,

³⁵ zamazeo tiro, ebu moni'a fereze'ete'e azaḡa ḡahugo zinido.

³⁶ Vaze 'ahoga, niḡa Iosefa, Levi iduhu zu Kupro 'umuḡa vazēḡa. Ani'e apostolo azaḡani'a Banabasi rae hunido. Ni e'e huga'e inara zini'ete'e vazēḡa.

³⁷ Banabasi ani'e ane haba seronadu, moniḡa'e apostolo azaḡa zamao tiro.

5

Anania zu Safira

¹ Vaze 'ahoga niḡa Anania. Inuga'e Safira. Ze habaze bo'aḡa tahiḡa seroniro.

² Ebu Anania ani inugeta ḡoere idanadu, e'e moniḡa nu'e obone tiro. Ebu ḡaha'a da'o apostolo azaḡa vaḡe odohe onamadu, zamazeo tiro.

³ 'Ougadu Petero'a nina'a, "Anania, nougadu zamaḡo'e Satani'a iriva'onadu, Vine Zaḡoḡa mazao ḡurireha? Ḡa'e seronirote'e moniḡa ruga ḡae veize obone teha.

⁴ Haba a'a'e, mene seronirote'e madaḡano'e ḡae haba. Seronirote'e enogano zuni e'e moniḡa'e ḡae moni. E'e hina ḡae ura ḡauḡa haḡaoga idaḡa. Rehano ḡa nougadu 'uguḡa

haḡaiḡa haḡai'uma rae zamareha? De'uge mene zamarifo. Ga'e vaze mazao mene ḡurira rehano, Badi'a mazao ḡurireha.”

⁵ Anania'e ḡoere e'e igirotene, higau bauradu rudaro. Ebu e'e hariḡa igirote'e azaḡa'e nidu'a rihau rudaro.

⁶ Ebu Tah'i'a iziga nu'a onaadu, dabua hina ahi'a 'umiro, ebu herate bunadu, ḡuriro.

⁷ Mada uḡidu (3 hours) enogano, inugani'a diuḡi' onairo. Ani aḡu'a nagini'a fureranata'a'e.

⁸ Ebu Petero'a ḡadiniro, raena'a, “Eho'i! I'u'a odohe onaate'e moniḡa'e zae haba seronirote'e moniḡa hehe?” Ani'a naenaenina'a, “O'e, naeḡa'e dei'e'e.”

⁹ Petero'a niro, raena'a, “Nougaduni ḡanine ḡoere idanadu Zuhi'a Boro Vineḡa so'oneha! Ḡiano'i! I'u gurate'e azaḡani'e ibihetao e'e diuḡi' onae'ete'e. Gae zuni zeḡe'a herate buḡadi'uma.”

¹⁰ 'Ouge ra'ete'e zamaḡano ani'e Petero oda babaḡano higau bauradu rudaro. Ebu i'a gurirote'e tahi'aḡa iziga izigani'a diuḡi' onaadu Safira'a rudanoga horoniro. E'ano'o herate bunadu i'a uhiḡano ḡuriro.

¹¹ Ekalesia azaḡa nidu'a zu e'e hariḡa igirote'e azaḡa nidu'a'e rihau rudaro.

Apostolo azaḡani'a vaze ḡehaḡa faiziro

¹² Apostolo azaḡani'a Badi'a tahi gigi'a haḡaiḡa zu zaguzaga'uma haḡaiḡa ḡehaḡa vazevaze bo'aḡano haḡaido, ebu Iesu mazao fie'ete'e azaḡa nidu'a Solomona touraḡio nu'oraudo.

¹³ Iesu mazao mene fie'ete'e azaḡa'e zeḡe teite 'auḡoga mene idaḡa 'ahine, tibani zuni mene

'auḡiro, rehano vazevaze'a Iesu mazao fie'ete'e azaḡa horozadu, "Ze'e vaze manoga." reiro.

14 Rehano ohoze zu roḡae ḡehaḡani'a Iesu mazao fiadu, ragate ragate me'ode tibuzido.

15 'Ougadu ibi genaḡano zuni, ugi azaḡa tutuze onaadu, geda rana bazuze tido, Petero'a ibio onaadu zeḡe uhiḡano vitatite'ea, ane ahiri zauhaḡani'a zauhazite'eba, ugiḡe'a manoroga.

16 Ebu Ierusalem a uhiḡa neḡa neḡanono'o zuni vaze ḡuḡuvaḡani'a ugi azaḡa zu vine sau'ani'a rana reirote'e azaḡa tutuze onaido, ebu zeḡe nidu'a'e manorido.

Apostolo azaḡa sausauziro

17 Ebu dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa zu ane teite rau'ete'e azaḡa nidu'a ahiahize ruziro. Ane teite rau'ete'e azaḡa'e Sadukea azaḡa.

18 E'ano'o ze'e apostolo azaḡa oboze teadu, ḡu'ano ohoziro.

19 Rehano Zuhi'a Boro tuḡure viga'a e'e ohe'ano ḡu'a neḡa ibihetaḡa vava'adu mae buziro.

20 Ebu tuḡure viga'a zina'a, "Onamo'i, ebu Dibuo Neḡa zamaḡano edanadu, ḡabone iziga 'adi hariḡa nidu'a vazevaze me'odo zeno'i!"

21 E'e egadu irarirotene, Dibuo Neḡa diuḡadu, vazevaze ihoziro.

U dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa zu ane teite rau'ete'e azaḡani'a nu'oranadu, kanisoro azaḡa zu Isaraela vaze boroboro nidu'a huze nu'oziro, ebu apostolo azaḡa ḡu'a neḡanono'o tutuze onaoga veize vaze tuḡuziro.

22 Rehano zeḡe'a ḡu'a neḡano feurirotene, apostolo azaḡa mene horoziro. E'ano'o bare onamadu, zina'a,

23 “Ḡu'a neḡa ibihetaḡa'e fairu biroga, zu ḡu'a neḡa gadine'ete'e azaḡa'e ibihetao edau'enoga horoneha. Rehano ibiheta vava'atene, zamaḡano'e vaze 'ahoga mene horoneha.”

24 E'e hariḡa igirotene, Dibu'o Neḡa ḡiane'ete'e boro zu dibu'o hau'ete'e boroboro'e e'e haḡaiḡanono'o nagini'a furera' onami'uma, rae zamare 'ada'adaziro.

25 Ebu vaze 'ahogani'a onaadu, ziro, raena'a, “Ḡiano'i! Zae'a ḡu'a neḡano ohozate'e azaḡani'e Dibu'o Neḡa zamaḡano edanadu, vaze ihoze'ohe.”

26 E'ano'o Dibu'o Neḡa ḡiane'ete'e boro'a ane tahi'a teite onamadu, apostolo azaḡa tutuze bare onairo. Ze mene agato ziniro, mazaḡa vaze rihoziro, iḡite vazevaze'a maḡunadu hadi hina zimi ruzi'uma rihoga.

27 Ebu apostolo azaḡa tutuze onairotene, kanisoro azaḡa zamao ohoziro, ebu dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡani'a ḡadiziro, raena'a,

28 “Eme goro ḡoe'a riḡa zae ziniro, vaze 'adi niḡano vazevaze mene ihozoga. Rehano Ierusalem azaḡa nidu'a zae'a ihoze hauḡadu, vaze e'e'a rudarote'e aduga'e emeḡe rana ti'ohe”

29 Petero zu apostolo azaḡani'a naenaezina'a, “Eme Badi'a ḡoere igi'uma, u vaze ḡoere'e mene igi'uma.

30 Iesu'e zae'a satauroo midau teadu rudaro rehano, vouḡafe'a kurano haudote'e Badi'aḡani'a runeono'o bare ḡaboniro.

³¹ Izidi e'e vazegā'e vase ibito zini'uma Zuhi'ağa, zu vase gabozi'uma vazegā radu, Badi'a'a ane eda'e moneo ohoniro. A'e Isaraela azağani'a zamaze ġihunadu, sau'aze Badi'a'a rae modoga veize.

³² Eme'e e'e hağaiğa horonadu rae furene'ohe, zu Vine Zağoğa zuni e'e rae furene'ohe. Vine Zağoğa'e Badi'a'a ane ġoere igi'ete'e azağa mazao tuğuniro."

Gamaliela'a iradugu ġoe'a ziniro

³³ Kanisoro azağani'a Petero ġoere igirotene, mağune rudaro, ebu zimi ruzihi reiro.

³⁴ Rehano Farisea vazegā 'ahoga, niğa Gamaliela'a kanisoro azağa bo'ağano iğune edaro. Ani'e goro ġoe'a ihoze'ete'e vazegā, ebu vase nidu'a ani gubaniro. Ani zina'a, "'Ahi duğuru gezo enona tuğuze buzo'i!"

³⁵ Ebu ane'a kanisoro azağa ziro, raena'a, "Isaraela azağa, fairu zamaro'i, 'adi duğuru mazao nagini hağaihi ra'eta'a'e!

³⁶ Muri nu onamirote'e'a, Teuda'a iğunadu, 'E'e nihe boro' radu, vase mağa ġazağani'a (400) ani hegotiro. Rehano ani'e mau runiro, ebu ani hegotirote'e azağa nidu'a'e ferefere'uhiro. Ebu ani'a hağaidote'e hağaiğa'e nidu'a hauğiro.

³⁷ Ani ġarugano, vase nidu'a ni meirote'e (census) madağano, Galilea vazegā niğa Iuda'a iğunadu, vase nu zamazadu Roma gavamani teite utitihhi reiro. Rehano ane zuni mau runiro, ebu ani hegotirote'e azağa'e ferefere'uhiro.

³⁸ Eġe iradugu ġoe'a 'ahi'e'e. 'Adi duğuru mazao ġau 'ahoga ago hağao'i! Tuğuze buzo'i!

Mazaḡa haḡai 'adi'e vase mazaono'o reine'e, ane'a hauḡi'uma.

³⁹ Rehano haḡai 'adi'e Badi'a mazaono'o reine'e, za 'uoga mene idara'uma, zu za'e Badi'a utito ha'uma."

⁴⁰ Ebu zeḡe'a Gamaliela ḡoere mae ḡihiniro, ebu apostolo azaḡa huze zouzadu, uti azaḡani'a masiziro. Ebu "Iesu niḡano ago ḡoero'i!" rae zeadu, tuḡuze buziro.

⁴¹ Apostolo azaḡa'e kanisoro neḡanono'o matu'e'ena'a buaro, mazaḡa ze'e Badi'a'a ane ubumao ra'ete'e azaḡa radu, Iesu niḡa u'ano nize sausaune'ete'e zamaḡano tuḡuzi'ahine.

⁴² Ebu ze'e mada nidu'a Dibu'o Neḡa zamaḡano zu ne tibatibano ihozido, ebu "Iesu'e Keriso" raena'a, hari manoga ihozido zu haramido.

6

Zuhi'a Boro tahi'a danazoga gauḡano vase fu'o zu aheu fare ohoziro

¹ Zuhi'a Boro tahi'a'a ḡeharu onamminute'ea, Iuda azaḡa bo'aḡano, Giriki ḡoe'ano ḡoere'ete'e'a, Heberu ḡoe'ano ḡoere'ete'e mazao ufeta ḡoeriro. Ze'e raena'a, "Mada nidu'a ogomu ḡahuge'etene, eme ḡozoba'e ogomu moneo iḡize mode'ohe."

² E'ano'o apostolo azaḡa gaubanana aheu fare'a (12) Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a nidu'a nu'ozadu ziro, raena'a, "Eme, apostolo azaḡa'e Badi'a ḡoere haramoga mene haḡaadu, ogomu ḡahuge'ete'ea mada hauḡoga'e mene idaḡa.

³ Nego nabudi, zae bo'aḡanono'o vaze fu'o zu aheu fare (7) ohozo'i! Zae'a ḡiazadu, zamazeo Vine Zaḡoḡani'a iriva'oze'ete'e zu faifaine zamare'ete'e azaḡa mo'i! Eme e'e gaḡa zeḡe 'evorao ri'ini'uma.

⁴ U eme mada'e kuru zu haramo moneo da'o ti'uma."

⁵ Goere e'e igirotene, zeḡe nidu'a e'e ḡoe'a mae ḡihiniro. Ebu vaze 'ahoga niḡa Stefano meiro. Ani'e Badi'a mazao fie gigaru'ete'e zu Vine Zaḡoḡani'a iriva'one'ete'e vazega. Zuni Firifo, Porokoro, Nikanoro, Timona, Pamena zu Antioka vazega, niḡa Nikolao meiro. Nikolao'e Iuda mene vazega rehano, zamaḡa ḡihunadu Iuda azaḡa teite kurau tiburu'ete'e vazega.

⁶ Ze apostolo azaḡa zamao ohoziro, ebu apostolo azaḡani'a kuranadu, 'evoreze zeḡe rana tiro.

⁷ Ebu ze Badi'a ḡoere harame ḡehane onamiro. Ebu Zuhi'a Boro tahi'a'a Ieruselema neḡano ḡeharu onamiro, zu dibu'o hau'ete'e azaḡa ḡehaḡa zuni Iesu mazao fiuro.

Stefano obone tiro

⁸ Stefano'e Badi'a'a ḡahunone manoḡa zu gigi'a boro hina iriva'oniro 'ahine, vaze bo'aḡano zaguzaga'uma haḡaiḡa zu Badi'a tahi gigi'a haḡaiḡa boroboro haḡaido.

⁹ E'e madaḡano'e, ḡutarote'e teige tuḡure vazega haḡairote'eano'o vaḡinirote'e azaḡani'a Iuda azaḡa kuru neḡa 'ahogano nu'orauo. E'e kuru neḡa'e tuḡure vazegaḡanono'o vaḡinirote'e azaḡa kuru neḡa rae huniro. U mada 'ahogano, e'e azaḡa nu'a Stefano teite ta'iro titiro. Ze'e Iuda azaḡani'a Kurene haba'anono'o, Alesandria

neġanono'o, Kilikia haba'a zu Asia haba'anono'o onairo.

¹⁰ Stefano ani Vine Zaġoġani'a iriva'onadu faifaine zamare'ena'a ġoeriro 'ahine, ze naenaenouga mene idararo.

¹¹ E'ano'o ze sifu vaze nu so'oze tuġuzadu 'ahige rae fureniro, raena'a, "Stefano ani Mose zu Badi'a rae sausaunoga emeġe'a egeha."

¹² E'ano'o zeġe'a vaze ġuġuvaġa, vaze boroboro zu goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġa tutuze so'ozadu, harae iġuniro. Ebu ze Stefano obone teadu, kanisoro azaġa zamao tutune onamiro.

¹³ Ebu zeġe'a vaze nu tuġuzadu ġuriro ġoe'a rae fureniro, raena'a, "Vaze 'adi'e Dibu'o Neġa zu Mose goro ġoe'a rae sausaune'ena'a mene ġonabe'ohe.

¹⁴ Ani 'ahige rae rouga egeha. 'Iesu, Nazareta neġa vazeġani'a Dibu'o Neġa fahi'uma, ebu Mose'a emeġe mazao ri'inirote'e haġaiġa'e ġihuni'uma.' "

¹⁵ Kanisoro azaġa nu'onu'o zamaġano ehorinute'e azaġa nidu'a Stefano ġiane runirotene, ani iraġa'e tuġure viga heuġa horoniro.

7

Stefano'a kanisoro azaġa zamao ġoeriro

¹ E'ano'o dibu'o hau'ete'e ġihi'aġani'a ġadiniro, raena'a, "Zeġe'a ġae rana ti'ete'e ġoe'a'e huga hehe?"

² Stefano'a naenaeniro, raena'a, "Nego nabudi, eġe'a ġoerite'e egono'i! Azaġa Boro Badi'aġani'a vouġafe Aberahamo mazao fureraro, ani 'ize

Mesopotamia haba'ano radiunute'ea. A'a'e ane'a Harani neġa 'izema onamogano.

³ Ebu Badi'a'a Aberahamo niro, raena'a, 'Ġae haba zu nabugo mode iġuno'i! Ebu eġe'a iho'ite'e haba'a onamo'i!'

⁴ E'ano'o ane'a Kaledea azaġa haba modadu, Harani neġa onamadu e'ea radiunu. Ebu mogani'a e'ea rudarote'e enogano, Badi'a'a bare tuġunadu, zae'a izidi radiu'ete'e haba'a 'adi onairo.

⁵ Rehano e'e madaġano'e Badi'a ani haba tahiġani zuni Aberahamo mene haro. Rehano Aberahamo ubuga'e 'izema furenogano, Badi'a'a ane mazao ġoere rae tina'a, 'ahige reiro. 'Ġa zu ġae marigo, ġarugoo onate'e azaġani'a haba 'adi me'uma.'

⁶ Ebu Badi'a'a 'ahige rae niro, 'Ġa marigo'e haba faġano radi'uma, ebu muri maġa ġazaġa (400) ġutarote'e teige tuġure haġae'ena'a, ġau'uma, ebu tuġuze sausaufe ruzi'uma.

⁷ Ebu marigo tuġutuġuzirote'e azaġa, zeġe haġai sau'a naeġa, eġe'a haġai'uma. E'e ġaruganobu'u marigo'e e'e haba'a mode on-aadu, haba 'adao eġe mazao kura'uma.

⁸ Ebu Badi'a'a Aberahamo'e ane mone reifine ane teite ġoere rinede tiro. Ebu Badi'a'a ġoere rinede trote'e rae furenoga radu, 'Ohoze ahiri rana iġuri haġao'i' rae reiro. E'ano'o ubuga Isako'a furerarotene, mada fu'o zu uġidu fare (8) meirotene, ahi'a rana iġuri haġairo. Ebu Isako ubuga'e Iakobo, ebu Iakobo ubuga'e vouġafe ġaubanana aheu fare (12). Ebu zeġe mazaono'o Iuda azaġani'a ġehararo.

⁹ Iakobo ubuga duḡuru'e negoze Iosefa mazao ahiahi meiro 'ahine, Iosefa'e vase mazao seroniro, ebu hoitirote'e vaseḡani'a Izipi haba'a tutune onamiro, ḡutarote'e teige tuḡure vaseḡa haḡaifine. Rehano Badi'a'e Iosefa teite radiudo,

¹⁰ ebu ani aduga hididote'e zamaḡanono'o mae vaḡinido. Badi'a'a edeḡa boro Iosefa haro 'ahine, Izipi kiniḡa Farao'a Iosefa'e manoga rae horoniro. Ebu Farao ani Izipi haba'a nidu'a zu ane ḡau nidu'a ḡianoga veize Iosefa'e Izipi ḡihi'aḡano mae ohoniro.

¹¹ Ebu zahara boro'a Izipi zu Kanana haba'a nidu'ao furerarotene, e'e azaḡa ḡaboneze'a rirau ḡouriro. Aḡife Iakobo duḡuru zuni ogomuze'a haḡiro.

¹² Ebu Iakobo ani, Izipi zamaḡano ogomu'e'e ra'ete'e igirotene, ubuga duḡuru tuḡuziro, ogomu nu hoitoga veize. A'e Izipi haba'a onamirote'e ḡadaheḡa.

¹³ Ḡae aheḡano tuḡuzirotene, Iosefa'a negoḡa duḡuru ihoziro, ani'e iniu. Ebu Farao zuni Iosefa negoḡa duḡuru'a onairote'e hariḡa igiro.

¹⁴ Ebu Iosefa ani moga Iakobo zu nabuga nidu'a onaoga veize ḡoere tuḡuriro. Negoḡa, nabuga nidu'a'e ḡae fu'o zu aheu fare gaubanana zu fu'o fare (75).

¹⁵ E'ano'o Iakobo ani Izipi haba'a onamiro, ebu ane zu ubuga nidu'a'e e'ea rudaro.

¹⁶ Ahirize'e Sekemu haba'a odohe onairo, ebu Aberahamo'a hoitirote'e iduḡano ḡuriro. A'e Aberahamo'a Hamoro ubuga duḡuru mazaono'o Sekemu haba'ano moni hina hoitirote'e haba'a.

17 Ebu Badi'a'a irina Aberahamo nirote'e gōe'ani'a* huda'uma madaḡani'a hanitirotene, Isaraela azaḡa'e Izipi haba'ano ḡehararo.

18 U kini 'ahoga, Iosefa hariḡa aḡu'a vazeḡani'a Izipi kinigā reiro.

19 Ani'e goro ḡoe'a sau'a ohonadu, aḡife duḡuru sausauze ruziro, ebu 'Eneze guraḡa mae modo'i, zeḡe rudanoga veize!' rae tuḡutuḡuziro.

20 E'e zamaḡano Mose'a fureraro. Ani'e Badi'a ubumao ene manoga tauḡi. Ebu bato uḡidu ani'e Mose ane moga neo ḡubuniro.

21 Mose ani enoneo ti modirotene, Farao aboḡani'a horone madu, ane ubuga raena'a ḡubune borofiro.

22 Ebu Mose'e Izipi azaḡa edeḡa nidu'a ma'ena'a bororaro, ebu inaraḡeta ḡoerido zu haḡaiḡa haḡaido.

23 Mose ani muriḡa ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) reirotene, ane nabuga Isaraela azaḡa ḡiazi' onamihi reiro.

24 Ane'a ḡiazi' onamirote'e zamaḡano, Izipi vazeḡa 'ahogani'a Isaraela vazeḡa 'ahoga sausaune'enogano horoniro. E'ano'o ani'a danane'ena'a, e'e naeḡa haḡaihi radu Izipi vazeḡa mau runiro.

25 Mose ani 'ahige rae zamariro, nabuga duḡuru'e ederi'uma, ani'e zeḡe danazoga veize Badi'a'a tuḡuneha. Rehano ze 'ouge mene zamariro.

26 Irarirotene, bare onamiro, ebu Isaraela vazeḡa aheu'a utite'enogano horoziro. Ani

* **7:17** A'e Isaraela azaḡa Izipi haba'ano ḡutarote'e teige tuḡure azaḡa haḡairote'eano'o Badi'a'a mae vaḡizi'uma reiro.

utize'a hauḡoga veize 'ahige rae ziro, raena'a, 'Nouga'ahi ḡa negoḡota sausautite'ohe?'

²⁷ Rehano nabuga sausaune'ete'e vazeḡani'a Mose duine vaḡinadu 'ahige reiro, raena'a, 'Ġa'e iniu'a emeḡe zuhi'afi'uma zu kotafi'uma vazeḡano oho'iro? Ġa'a mene zuhi'afi'uma.

²⁸ Ġa'e ohoḡore Izipi vazeḡa mau runate'e teige eḡe zuni uḡuhihi ra'e hehe?'

²⁹ Mose'a ḡoere e'e igirotene, ani Midiana haba'a ferau onamiro, ebu ani gariḡa rehano e'ea radiudo, ebu hahuradu ubuga aheu reiro.

³⁰ Muri ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) enogano Sinai maḡa uhiḡano haba boha'ano butu'a duhuru radiu'ete'e zamaḡanono'o, tuḡure viga'a Mose mazao fureraro.

³¹ Mose ani butu'a kode duhuru'enogano horonirotene, "Omo'e nagini?" rae zamariro. Ani fairu ḡianoga radu uhiḡa onamirotene, Zuhi'a Boro ago igiro.

³² 'E'e vouḡaḡo Badi'a. Aberahamo, Isako, Iakobo duḡuru Badi'a.' Mose ani e'e igirotene, rihanadu rereraro, ebu ehamanoga zu mene idararo.

³³ Ebu Zuhi'a Boro'a nina'a, 'Tamaka mae vaḡino'i, mazaḡa ḡae'a edau'ete'e haba'a'e zaḡoḡa.

³⁴ E hubehune Izipi haba'ano Isaraela azaḡa sausauze'ete'e horozeha, zu ḡaniḡanau'ete'e egeha. E'ano'o aduganono'o mae vaḡizoga veize ovaeha. Izidi ḡa'e Izipi haba'a bare tuḡu'e onami'uma.'

³⁵ Mose 'adi'e Isaraela azaḡani'a he'ehe'ene'ena'a, 'ahige nirote'e vazeḡa. 'Ġa'e

emeḡe zuhi'afi'uma zu kotafi'uma vazeḡano iniu'a oho'iro? Ġa'a mene zuhi'afi'uma.' Rehano Mose ani'e Isaraela azaḡa zuhi'azite'e zu aduganono'o mae vaḡizite'e veize Badi'a ane'a tuḡuniro. A'e butu'a kode duhuru'ete'e zamaḡano tuḡure viga'a Mose mazao fureranadu, ḡoere e'e haro.

³⁶ Ebu Mose ani Isaraela azaḡa Izipi haba'anono'o tutuze vaḡiziro. E'e zamaḡano zaguzaga'uma haḡaiḡa zu Badi'a tahi gigi'a haḡaiḡa haḡaido. Ebu Izipi haba'ano zu Davara Kanaḡa ra'ete'ea, ebu haba boha'ano muri ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) 'ouge haḡaido.

³⁷ Mose 'ada'a Isaraela azaḡa 'ahige rae ziro, raena'a, 'Badi'a'a zae bo'aḡanono'o peroveta vazeḡa 'ahoga eḡe heuḡa tuḡuni'uma.'

³⁸ Mose ani haba boha'ano vouḡafe nu'onu'o zamaḡano radiro. Ebu vouḡafe zu tuḡure viga nemaḡano edaunu. Ebu Sinai maḡano tuḡure viga'a Mose teite ḡoeradu, ḡabone ḡoe'a haro, ebu emeḡe mazao zuni ri'iniro.

³⁹ Rehano vouḡafe'e Mose ḡoere egoga mene urato haro. Ebu Mose he'ehe'enadu, zamaze hena, Izipi haba'a bare onamihi reiro,

⁴⁰ ebu Aroni nina'a, 'Emeḡe ibitofoga veize badi'a nuḡo haḡaof'o'i! Mose ani Izipi haba'anono'o tutufe vaḡifiro rehano, izidi ani mazao nagini'a fureranata'a'e eme aḡu'a.'

⁴¹ E'ano'o ze ḡuriro badi'aḡa boromakau ubuga iraḡano haḡairo. Ebu ze ani dibu'o hanadu, 'evoreze hina haḡairote'e badi'aḡa nigune'ena'a e'e matu'uḡa haḡairo.

⁴² E'ano'o Badi'a'a ḡaruni ziniro, ebu zeḡe'a

mada, bato zu buzuva mazao kuranoga rae re'ore'oze modiro. Haḡai a'a'e peroveta azaḡani'a buka zaḡoḡa zamaḡano tiro, raena'a, 'Isaraela azaḡa, za'e haba boha'ano muri ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) eḡe, mene dibu'oniro zu ḡahunoniro.

⁴³ Za'e badi'a 'ahoga, niḡa Moroko, ane kuru neḡa taruhaḡa, zu badi'a rae hune'ete'e buzuvaḡa 'ahoga, niḡa Refani, zae'a kurano hanoga radu haḡairote'e badi'aḡa herate ragavinu. E'ano'o za'e, eḡe'a Babulonia haba'a ro'ane, haba faḡano tuḡuze modi'uma.' (Amos 5:25-27)''

⁴⁴ Stefano'a bare 'aune ḡoere'ena'a, "Vouḡafe'a haba boha'ano radiudote'e madaḡano, zeḡe mazao'e Mose goro ḡoe'a ti'ete'e taruhaḡa 'e'e. A'e Badi'a'a Mose neadu, nouge nouge horonirote'e ḡauḡa idane haḡairo.

⁴⁵ Muri nu enogano vouḡafe'a moze mazao taruha e'e mae 'auniro. Ebu Badi'a'a Iuda mene azaḡa haba 'adaono'o hegoze vaḡizadu, Iosua'a vouḡafe ibito zini'ena'a haba 'adi meiro. Ebu taruha e'e odohe diuḡadu, e'ea ohoniro, onamo Davida'a fureraro.

⁴⁶ Davida'e Badi'a'a urato haro. Ebu ani'a Badi'a umine'ena'a, vouḡafe Iakobo'a kurano haudote'e Badi'aḡani'a radi'uma neḡa ogoratihi reiro.

⁴⁷ Rehano e'e neḡa'e Davida ubuga, Solomona'a Badi'a veize ogoraro.

48 Rehano Niḡa Hitaga Hune Badi'aḡani'e vase'a haḡae'ete'e neḡano mene radi'uma. E'e raena'a, peroveta vaseḡa 'ahogani'a 'ahige reiro.

49 'Zuhi'a Boro'a 'ahige ra'ohe.

Adure'e eḡe ehoro haba'a,
zu raha'e eḡe oda ohone ti'ete'e haba'a.
E'ano'o za'e eḡe ne ogoronouga
mene idaḡa,
zu eḡe'a radi'uma haba'a
ogoronouga mene idaḡa.

50 Adure zu raha ḡauḡa nidu'a
eḡe 'evore hina haḡairo.' (Isaia 66:1-2)

51 Za'e teḡa riḡa azaḡa! Zamaze'e tuḡa zu Badi'a ḡoere mene egohu'ohe. Ebu Vine Zaḡoḡa iḡaiḡa hezaho hau'ohe. Zae vouḡa'a haḡaidote'e haḡaiḡa, zae zuni haḡae'ohe.

52 Peroveta azaḡa bo'aḡano zae vouḡa'a mene sausaunidote'e vaseḡa 'ahoga 'e'e ga? Vaze Duduḡani'a onait'e hariḡa irina rae furenrote'e azaḡa zuni zeḡe'a zimi ruzido. Ebu izidi za'e e'e vaseḡa onairotene, revo hanadu mau runiro.

53 Za'e Badi'a'a tuḡure viga tuḡuzadu goro ḡoe'a meiro, rehano goro ḡoe'a a'a'e hezaho haro."

Stefano hadi hina mau runiro

54 Stefano ḡoere igirote'e azaḡa'e zamaze ḡugize ruziro, ebu ani mazao ḡononeze atitiro.

55 Rehano Stefano'e Vine Zaḡoḡani'a iriva'onadu, adure ḡohani ḡiane'egano, Badi'a agaḡani'a borofe agaru'ete'e horoniro, zuni Iesu'a Badi'a eda'e moneo edanoga horoniro.

⁵⁶ Ebu Stefano'a raena'a, "Ĝiano'! E adure'a bohatanoga horone'ohe, ebu Vaze Ubugani'a Badi'a eda'e moneo edau'ete'e horone'ohe."

⁵⁷ E'e igirotene, ze 'evoreze hina tegaze 'uiro, ebu huau borofe'ena'a, zeĝe nidu'a ani u'a dure onamiro.

⁵⁸ Ebu Ierusalemema neĝanono'o ahase onamadu, hadi hina mau sausauniro. Kota zamaĝano ĝuriro ĝoe'a Stefano rana ri'inirote'e azaĝani'e dabuaze mae vaĝinadu, ene iziga 'ahoga, niĝa Saulo oda babaĝano tiro.

⁵⁹ Zeĝe'a hadi hina mau'ete'e zamaĝano, Stefano ani Badi'a mazao kurau radiro, raena'a, "Zuhi'a Iesu, eĝe vine mae ĝihino'!"

⁶⁰ Ebu obenaĝa hina tuĝadu huaru, raena'a, "Zuhi'a Boro! Zeĝe haĝai sau'a 'adi naeĝa zeĝe rana ago to'!" Ani 'ouge reirotene, 'ai iriga ri'iro.

8

¹ Stefano mau runirota'a'e, Saulo ani mae ĝihiniro.

Ekalesia azaĝa sausauiro

Stefano'a rudarote'e madaĝano Ierusalemema ekalesia azaĝa sausaue ruze'ete'e haĝaiĝani'a fureraro. E'ano'o zeĝe nidu'a zeĝe zeĝe edeĝano Iudea zu Samaria haba'a feru onamiro, u apostolo azaĝa'e mene.

² Rehano Badi'a hubehune gubane'ete'e azaĝa nu'e Stefano ahiri mae ĝuriro, ebu niaro zu zamaze are rudaro.

³ E'e zamaĝano Saulo ani neĝaneĝa diuĝadu, ohoze roĝae ahase buzadu ĝu'ano ohozido, ebu ekalesia mae ĝuzuhe onamiro.

Firifo'a Samaria haba'a onamiro

⁴ Ekalesia azağa, Ierusalemā neğanono'o ferarota'a'e, haba'a haba'a onaminutene, Badi'a ġoere haramido.

⁵ Firifo ani Samaria haba'ano ne 'ahoga ovoadu, Keriso hari haramiro.

⁶ Vaze ġuġuvaġani'a Firifo haramo igiro, zu Badi'a tahi gigi'a haġaiġa haġaoga horonirotene, zeġe nidu'a Firifo haramo faifaine abito haro.

⁷ Mazaġa vine sau'a sau'ani'a, zeġe'a ragano reinute'e azaġa ġehaġa mazaono'o ġihau bagaġa huau ġaniġanau'ena'a buaudo. Ebu ahi'a mene haganinute'e azaġa zu oda sau'a azaġa ġehaġani'a manorido.

⁸ E'ano'o e'e neġano'e matu'u boro'a iri'aviro.

Nabone vazeġa, niġa Simona

⁹ Vaze 'ahoga, niġa Simona ani, Firifo'a 'izema onaogano e'e neġano radiunu. Ani'e muri nu zamaġano baidi zu naho ġauġa haġaido, ebu Samaria azaġa e'e horonirotene, zaguzagauo. Ani ane'a bare "nihe boro" raena'a, niġa mae ġihinido.

¹⁰ Ebu Samaria azaġa, zuhu'anono'o onamo boro ġonaga nidu'a, ani ġoere faifaine abito haunu, raena'a, "Vaze 'adi'e Badi'a gigi'ani'a rana radu gigi'aġa furene'ohe. E'e badi'aġa'e 'ġihi'a' rae hune'ete'e." reinu.

¹¹ Ani amahi baidi zu naho ġauġa haġaadu, vaze zaguzaguzinute'ea, ani ġoere ego haunu.

¹² Rehano Firifo'a Badi'a'a zuhi'azi'uma hariġa manoġa zu Iesu Keriso ni rae haramirotene, ze

ani ġoere'e hube rae ġihiniro, ebu ohoze zu roġae, bapatizo meiro.

¹³ Ebu Simona ane zuni, e'e ġoe'a mae ġihinadu, bapatizo meiro, ebu Firifo hegote ragavinu. Zuni Firifo'a Badi'a tahi haġaiġa zu gigi'a haġaiġa boroboro haġaoga horonidotene, zaguzagaudu.

¹⁴ Samaria azaġani'a Badi'a ġoere mae ġihinirote'e hariġa, apostolo azaġani'a Ierusalemene neġano igirotene, Petero zu Ioane'e Samaria azaġa u'a tuġuzi.

¹⁵ Ebu ze e'ea feurirotene, Samaria azaġa veize kuraro, zeġe'a Vine Zaġoġa mouga veize,

¹⁶ mazaġa Vine Zaġoġani'e zeġe zeġe mazao 'ize mene ovainu. Rehano ze'e Zuhi'a Boro Iesu niġano bapatizo da'o meiro.

¹⁷ Ebu Petero zu Ioane'a 'evoreze zeġe rana tirotene, ze'e Vine Zaġoġa meiro.

¹⁸ Simona ani, apostolo azaġani'a 'evoreze vase rana teadu, Vine Zaġoġa meirote'e horonirotene, moni zini'ena'a, 'ahige reiro,

¹⁹ raena'a, "Eġe zuni gigi'a e'e eno'i! Eġe 'evorehe vase rana tite'eba, zeġe Vine Zaġoġa mouga."

²⁰ Rehano Petero'a naenaenina'a, "Moniġo'e ġae teite rudau onamo'i! Ġa Badi'a gigi'a'e moni hina hoitoga idaġa rae zamare'e hehe?"

²¹ Badi'a gau 'adi zamaġano niġo o'o'a, mazaġa ġa zamarone'e Badi'a ubumao mene duduġa.

²² Zamaġo ġihunadu haġai sau'a a'e modo'i, ebu Zuhi'a Boro mazao umido'i! Nougine Zuhi'a Boro'a 'uguġa zamaroneġa zamaġoo meirote'e, aġutu modi'uma.

²³ Mazaġa eġe'a horo'e'etene, ġa zama'e ahiahi sau'ani'a iriva'e'ohē, zu haġai sau'ani'a zamaġo obone ti'ohē.”

²⁴ Ebu Simona'a Petero zu Ioane umize'ena'a, “Eġe veize Zuhi'a Boro mazao kurano'i, ġae'a rate'e ġauġani'a eġe mazao mene fureranoga veize!”

²⁵ Ebu Petero zu Ioane'e, Zuhi'a Boro'a zeġe ubumao haġaidote'e haġaiġa rae fureniro, zu Zuhi'a Boro ġoere haramiro. E'e enogano ze iġunadu Samaria ne ġehaġano Badi'a hari manoġa harame ragave'ena'a, Ierusalemā neġa bare itiro.

Firifo'a Etiopia haba'a vazēġa hidiro

²⁶ Zuhi'a Boro tuġure viga'a Firifo niro, raena'a, “Iġunadu Ierusalemā neġanonon'o Gaza neġa ovoe'ete'e ibiġa ġuzu ovoro'i! A'e haba boha'a ibiġa.”

²⁷ E'ano'o ani iġunadu e'e ibiġano ovoirotene, Etiopia vazēġa boro 'ahogani'a e'e ibiġano ovoe radiu'enogano hidiro. Ani'e Etiopia kuiniġa, Kanedake rae hune'ete'e veize gaue'ete'e vazēġa zu oma arinute'e vazēġa. Ani kuini moni nidu'a ġianinu. Ani Badi'a mazao kuranoga rae Ierusalemā neġa itadu,

²⁸ bare ovoirote'e zamaġano. Ani'e hosi'a hutube'ete'e kiuġa zamaġano ehoradu, peroveta vazēġa, Isaia bukaġa me'ode radiunu.

²⁹ E'e zamaġano Vine Zaġoġani'a Firifo niro, raena'a, “Kiu 'omo u'a onamadu, e'e teite ġiriu onamo'i!”

³⁰ E'ano'o Firifo'a kiu u'a dure onamirotene, e'e vazēġani'a Isaia bukaġa me'ode'enoga igiro.

E'ano'o Firifo'a gādinena'a, “Ĝa'a me'ode'ete'e
 ḡoe'a huga'e, edeḡa hehe?”

³¹ Ane'a naenaenina'a, “E hubehune mene
 idaḡa. Vaze 'ahogani'a ihohine ederi'uma.”
 'Ouge radu Firifo uminiro, ane teite kiu ranao
 ehoroga.

³² Ane'a buka zaḡoḡa me'odirota'a'e 'ahi'e'e:
 “Ani'e matiḡi radu tutune oname'ete'e
 mamoeḡa teige,
 zu mamoe iguḡa vari'e'ete'e
 vazeḡa 'evorao
 sifu radiu'ete'e mamoeḡa
 ubuga teige, mene ḡoeriro.

³³ Ani'e niḡa mae ovoe'ena'a,
 ḡuriro ḡoe'a hina kotaniro.
 Iniu'a ane mariga hariḡa
 rae fureni'uma?

Rae furenoga'e mene idaḡa,
 mazaḡa ḡaboneḡa raha 'adaono'o
 mae vaḡiniro 'ahine.” (Isaia 53:7-8)

³⁴ Etiopia vazeḡani'a Firifo gādinena'a, “E
 ḡadimu'ohe. Peroveta vazeḡa'e ane'a bare, ane
 hari ra'e ga, vaze 'ahoga hariḡa?”

³⁵ E'ano'o Firifo ani, buka zaḡoḡa ḡoe'a,
 e'eano'o ḡadaheni'ena'a, Iesu hari manoga ane
 veize rae fureniro.

³⁶ Ze ibio oname'egano, vu horoniro. Ebu
 Etiopia vazeḡani'a raena'a, “Ĝiano'i! Vu 'ahi'e'e.
 E bapatizohine idaḡa hehe?” [

³⁷ Ane'a naenaenina'a, “Ĝae'a zamaḡo nidu'a
 hina Badi'a mazao fine idaḡa.” Ebu Etiopia
 vazeḡani'a raena'a, “E, Iesu Keriso'e Badi'a
 Ubuga rae, mae ḡihine'ohe.”]

³⁸ Ebu ane'a raena'a, "Tena kiu tuo'i!" reiro. Ebu anianine kiuono'o buanadu, vu zamaḡano ovoe edaro, ebu Firifo'a bapazoniro.

³⁹ Zeḡe'a vuono'o gaba tirirotene, Zuhi'a Boro Vine Zaḡoḡani'a Firifo zogone mae vaḡiniro. E'ano'o Etiopia vazega'e Firifo mene bare horoniro, rehano ani matu'uḡeta bare onamiro.

⁴⁰ U Firifo ani Azoto neḡano feuriro, ebu ani e'e haba'ano oname'ena'a, neḡaneḡa nidu'ao hari manoga haramido, onamo Kaisarea neḡano feuriro.

9

Saulo'a zamaḡa ḡihuniro

¹ Saulo ani 'ize Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a zimi hunihi rae radiunu. Ebu dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa vaḡe onamadu,

² uminiro, raena'a, "Damaseko neḡano Iuda azaḡa kuru neḡa nidu'a veize so'a miriho'i! A'e Damaseko neḡano iniu iniu Keriso Ibio oname'ete'e azaḡa horozine, ohoze zu roḡae, oboze teadu Ierusalemne neḡa tutuze onaoga veize."

³ Ani Damaseko ibiḡano ne hanitirotene, adureono'o agaḡani'a ani rana tabara agara'ovairo.

⁴ Ebu Saulo ani rahao higau bauradu, ago 'ahoga igiro, raena'a, "Saulo, Saulo! Ḡa nougadu eḡe sausahe ruhe'ohe?"

⁵ Saulo'a ḡadine'ena'a, "Zuhi'a Boro, ḡa iniu?" Ane'a naenaenina'a, "E'e Iesu, ḡae'a sausahe ruhe'ete'e vazega."

⁶ Ḡa iḡuno'i, ebu Damaseko neḡa onamo'i! Ḡae'a haḡai'uma gauga e'eabu'u ḡe'uma."

7 Saulo teite onamirote'e azağa'e edau radiu'ena'a mene ġoeriro, mazağa ze ago igiro rehano, vazeğa mene horoniro.

8 Saulo'e rahaono'o iġunadu ubumağa ra'anerotemo, ġau 'ahoga mene horoniro. E'ano'o ze Saulo 'evo'ano abinadu, Damaseko neġa diuġi' onamiro.

9 Saulo'e mada uġidu ehamanoga mene idararo, ebu vu gagoga zu oganoga mene idararo.

10 Damaseko neġano'e Zuhi'a Boro tahi'a 'ahogani'a radiunu. Niġa'e Anania. Zuhi'a Boro'a iġuna teige ane mazao fureranadu ġoreniro. "Anania!" Ane'a naenaenina'a, "Zuhi'a Boro, e 'ada." reiro.

11 Zuhi'a Boro'a nina'a, "Iġunadu, ibi duduğa ra'ete'e ibiġano onamo'i, ebu vaze niġa Iuda, ane ne onamo'i! Ebu Taso vazeğa 'ahoga, niġa Saulo, ani veize e'ea ġadimano'i, mazağa ani Badi'a mazao kurau'ohe.

12 U Saulo ani iġunu'ete'e teige'ete'ea, eġe'a vaze 'ahoga mae fureno hanadu horoniro. Niġa Anania. Ani diuġadu, Saulo rana 'evo'a tiro, ane bare ehamanoga veize."

13 Anania'a naenaenina'a, "Zuhi'a Boro! Vaze ġehaġani'a ani hari me'odoga igiro. Zu ane'a Ierusalem neġano Badi'a mone azağa sausauzidote'e haġaiga nidu'a igiro.

14 Ebu Damaseko neġano zuni dibu'o hau'ete'e boroboro'a tuġunadu onaeha, ġae ni rae kurau'ete'e azağa nidu'a oboze touga veize."

15 Rehano Zuhi'a Boro'a nina'a, "Onamo'i! Vaze 'adi'e gauhe haġaoga veize eġe'a mae tiro,

Iuda mene azaḡa zu zeḡe kini azaḡa, zu Isaraela azaḡa mazaο eḡe ni rae furenoga veize.

¹⁶ Ebu eḡe ni u'ano aduga boro hidite'e ihoni'uma."

¹⁷ E'ano'o Anania ani onamadu Iuda ne diuḡiro, ebu 'evo'a Saulo rana teadu, 'ahige reiro, raena'a, "Saulo nego! Zuhi'a Boro Iesu, ḡae'a 'adi onae'egano ibio hidirote'e Zuhi'aḡa, ane'a tuḡuhadu onaeha, ḡae bare ehamanoga veize, zu Vine Zaḡoḡani'a ḡae zamaο iriva'oga veize.

¹⁸ Ebu ḡozone eḡoḡa heuḡani'a ubumaḡa 'uirote'e'a tabara fitire buaro, ebu ani bare ehamaro. 'Ougadu ani iḡunadu bapatizo meiro,

¹⁹ ebu ogomu nu anadu, ahi'ani'a bare inariro.

Saulo'a Damaseko neḡano Keriso harame ḡadaheniro

Saulo ani Damaseko neḡano mada nu Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a teite radiro.

²⁰ Ebu zogone Iuda azaḡa kuru neḡa neḡa onamadu, "Iesu'e Badi'a Ubuga" rae haramiro.

²¹ Iuda azaḡani'a e'e igirotene, zeḡe nidu'a zaguzagaro, ebu raena'a, "Vaze 'adi'e Ierusalem neḡano Iesu ni rae kurau'ete'e azaḡa sausauzirote'e vazeḡa. 'Adao zuni e'e azaḡa oboze teadu, dibu'o hau'ete'e boroboro vaḡe tutuze onamoga radu onaeha."

²² Rehano Saulo ani inare hune'ena'a harame onaminu, ebu Iesu'e hubehune Keriso rae doḡo'anerotene, Iuda azaḡa, Damaseko neḡano radiu'ete'e'a naenaenouga mene idararo.

²³ Mada ḡehaḡa hauḡirote'e enogano, Iuda azaḡa'e Saulo matihi radu neneḡaniro,

²⁴ rehana Saulo ani ederiro. Iuda azaḡa'e ohere zu madai Damaseko ḡabi'a ibihetaḡano Saulo matihi radu ganato haunu.

²⁵ Rehana ane tahi'a tahi'a'a Saulo ohere zama-hanadu, fora'a boro zamaḡano ohonadu, ne ḡabi'a boha'anono'o mini hina dabane buniro.

Saulo'a Ierusalemā neḡano haramiro

²⁶ Ebu Saulo ani Ierusalemā neḡa onamadu, Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a teite 'auḡihi reiro, re-hano zeḡe nidu'a Saulo rihoniro, mazaḡa ze 'ane, ani'e mene Zuhi'a Boro tahi'a, rae zamariro.

²⁷ Rehana Banabasi'a Saulo zamahanadu, apostolo azaḡa vaḡe tutune onamiro, ebu Saulo'a Damaseko ibiḡano Zuhi'a Boro horonirote'e zu, Zuhi'a Boro'a ḡorenirote'e zu, Damaseko neḡano Iesu niḡano inare haramirote'e, me'odo ziniro.

²⁸ E'e enogano, Saulo ani apostolo azaḡa teite Ierusalemā neḡano re'ore'e oname onainu, zu Zuhi'a Boro niḡano inare haminu.

²⁹ Ebu Saulo ani Iuda azaḡa, Giriki ḡoe'ano ḡoere'ete'e teite ta'iro titiro, ebu ze Saulo ma'uma ibiḡa vaḡiro.

³⁰ Rehana Zuhi'a Boro mone azaḡani'a e'e ederirotene, Kaisarea neḡa tutune ovoiro, ebu Taso neḡano tuḡuniro.

³¹ Ebu Iudea haba'a, Galilea haba'a zu Samaria haba'a nidu'a zamaḡano ekalesia azaḡani'e uniho manōḡa madu inarinu, zu Zuhi'a Boro gubaninu. Ebu Vine Zaḡoḡa zuni danaze'ena'a nabudize'a ḡeharu onaminu.

Petero'a Ainea fainiro

³² U Petero ani haba 'ahoga 'ahoga on-aminute'ea, ne niġa Lidao Zuhi'a Boro mone azaġa ġiazi' onamiro.

³³ Ebu vaze 'ahoga, niġa Ainea hidiro. Ani'e ahi'a mene haganinu, ebu muri fu'o zu uġidu fare (8) baze da'o radiunu.

³⁴ Ebu Petero'a nina'a, "Ainea, Iesu Keriso'a fai'e'ohe. Iġuno'i, ebu evaneġo hego'i!" Ebu ani zogone iġuniro.

³⁵ Ebu Lida neġa zu Saroni haba'a azaġa nidu'a, ane'a edau ragavoga horonirotene, zamaze ġihunadu Zuhi'a Boro mazao firo.

Petero'a Tabita runeono'o ġaboniro

³⁶ U Iopa neġano'e roġae 'ahoga, niġa Tabita'a radiunu. Ani'e Zuhi'a Boro mone roġaeġa 'ahoga. Tabita'e Heberu ġoe'a, u Giriki ġoe'ano'e Doreka*. Ani'e iġaiġa haġai manoġa haġaido, zu ġauze o'o'a azaġa danazido.

³⁷ Petero'a Lida neġano radiunute'e zamaġano Tabita ani uginadu rudaro. E'ano'o ani viro hanadu hitaga neġano bazune tiro.

³⁸ U Lida neġa'e Iopa neġa uhiġano. E'ano'o Zuhi'a boro tahi'a tahi'a'a Petero'e Iopa neġano radiu'ete'e igirotene, vaze aheu ane vaġe tuġuziro. Ebu ze Petero uminiro raena'a, "Ġa emeġe teite ġarihe aro'i!"

³⁹ Ebu Petero ani zeġe teite onamiro. Ebu feurirotene, hitaga neġa tutune itiro. E'ea ġozoba nidu'a Petero edau varahiro, ebu niau'ena'a dabuaze zu nahune 'ue'ete'e koutiġa

* **9:36** E'e huga'e "dia".

ihoniro. A'e Doreka'a ḡabogano turino zinirote'e.

⁴⁰ Ebu Petero ani zeḡe nidu'a tuḡuze buziro, ebu obenaḡa hina tuḡadu, Badi'a mazao kuraro. Ebu rune roḡaeḡa moneni ḡianadu niro, raena'a, "Tabita, iḡuno'i!" Ebu ani ubumaḡa ra'aro, ebu Petero horonadu, iḡune ehoriro.

⁴¹ Petero'a Tabita 'evo'ano madu mae ḡihine ohoniro. Ebu Zuhi'a Boro mazao fie'ete'e azaḡa zu ḡozoba nidu'a huze diuḡiro. Ebu Tabita'a ḡabodate'e ihoziro.

⁴² E'e hariḡa'e Iopa neḡa azaḡa nidu'a igiro, ebu vaze ḡehaḡani'a Zuhi'a Boro mazao firo.

⁴³ Ebu Petero ani Iopa neḡano mada nu radiunu. Ani'e vaze 'ahoga, niḡa Simona teite radiunu. Ani gau'e boromakau ogaḡa ḡuhadu faininu.

10

Korunelio'a Petero huniro

¹ Vaze 'ahoga niḡa Korunelio'a Kaisarea neḡano radiunu. Ani'e Itali uti azaḡa rae huze'ete'e ibito ziniro.*

² Ani zu ane neo radiu'ete'e azaḡa nidu'a'e Badi'a zamare'ete'e zu gubane'ete'e azaḡa. Ani'e Iuda azaḡa, tohe'a fereze'ete'e azaḡa borofe danazido, ebu iḡaiḡa Badi'a mazao kuraudo.

³ Ḡorava 'ahogano mada uḡidu (3 koroko) zamaḡano, iḡunu'ete'e teigiro. E'e zamaḡano Badi'a tuḡure viga'a ane mazao furera' ovaroga

* **10:1** Ani uti azaḡa maḡa tiba (100) ibito ziniro.

faifaine horoniro. Ebu tuḡure viga'a, "Korunelio!" rae huniro.

⁴ Korunelio ani ḡiḡarone'ena'a, ḡiane runiro. Ebu ḡadimaro, raena'a, "Zuhi'a Boro, ḡa nouge'ohe?"

Aneru'a naenaenina'a, "Ḡa kuru zu ḡahugone'e Badi'a'a horonadu, zamare radiu'ohe.

⁵ Izidi 'ada vaze nu Iopa neḡano tuḡuzo'i, vaze 'ahoga niḡa Simona zamahanoga veize. Niḡa 'ahoga'e Petero rae hune'ohe.

⁶ Ani'e vaze 'ahoga, niḡa Simona, e'e neo radiu'ohe. Simona'e boromakau ogaḡa ḡuhadu faine'ete'e vazeḡa. Ani ne'e davara genaḡano."

⁷ Ani ḡorenirote'e aneruḡa 'ai barirotene, Korunelio ani, ane tuḡure vazeḡa aheu zu ane uti vazeḡa 'ahoga ane tuḡure haḡae'ete'e huze onairo. Uti vazeḡa a'a'e Badi'a zamare'ete'e vazeḡa.

⁸ Korunelio ani, ane mazao furerarote'e nidu'a ihoziro, ebu Iopa neḡano tuḡuziuro.

Petero'a Korunelio ne onamiro

⁹ Ze oname iraradu madai mone reirotene, Korunelio'a tuḡuzirote'e azaḡa'e Iopa neḡa hanitiro. E'e zamaḡano Petero ani, kuranoga rae ne binuḡa sebaḡa itiro.†

¹⁰ Ebu kurau'enogano vininiro 'ahine, ogatihi reiro. Ebu vaze'a ogomu 'ize ruhine'ete'e zamaḡano, Petero ani iḡunu'ete'e teigiuro.

¹¹ E'e zamaḡano adure'a bohatanoga horoniro, ebu dabua rafaḡa boro bagaḡa heuḡani'e

† **10:9** Zeḡe ne'e binu'e funu o'o'a, rehano raha hina sebaḡa haḡaido.

ariġa ġazaġano obonadu raha none owoe dabane'enoġa horoniro.

12 E'e ragano'e odaġa ġazaġa maniġa nunu nidu'a, dare'ete'e avazo heuġa nunu, zu adure niġa nunu ġehaġa horoniro.

13 Ebu ago 'ahoga igiro, raena'a, "Petero, iġuno'i! E'e manadu ano'i!"

14 Rehano Petero'a naenaenina'a, "Zuhi'a Boro, a mene hune zu idaġa. E'e Iuda azaġa goro ġoe'a zamaġano mene deheġa ga sau'a rae hune'ete'e bonariġa'e mene au onaido."

15 Bare hena ago igiro, raena'a, "Badi'a'a dehenate'e bonariġa'e mene deheġa rae ago ro'i!"

16 E'e haġaiġani'e ġae uġidu fureraro. E'e ġarugano dabua rafaġa'e zogone adure ġoha bare itiro.

17 Petero'a horonirote'e huga'e nagini rae zamare 'ada'adinute'e zamaġano, Korunelio'a tuġuzirote'e azaġani'e Simona ne vaġe'ena'a, ibihetaġano edaro.

18 Ze huau ġadimu'ena'a, "Vaze niġa Simona, niġa 'ahoga Petero rae hune'ete'e, ani 'ahama radiu'e hehe?"

19 Petero ani, horonirote'e huga'e nagini rae 'ize zamare radiu'enogano, Vine Zaġoġani'a Petero niro, raena'a, "Giano'i, Simona! Vaze uġidu'a ġa vaġe'ohe.

20 Iġunadu ne zamaġa diuġi' owo'oi! Ago zamare 'ada'ado'i, rehano zeġe teite onamo'i, mazaġa eġe'a tuġuzeha."

21 Petero ani owoadu, vaze uġidu ziro, raena'a, "Zae'a vaġe'ete'e vazeha'e eġe. Za nougadu onaeha?"

22 Zeḡe'a naenaenina'a, "Eme'e vase 'ahoga, niḡa Korunelio, ane'a tuḡufadu onaeha. Ani'e Itali uti azaḡa ibito zini'ete'e vaseḡa. Ani vase duduga zu Badi'a gubane'ete'e vaseḡa. Iuda azaḡa nidu'a ani nigune'ohe. Ebu tuḡure viga zaḡoḡani'a Korunelio niro, raena'a, 'Vaze 'ahoga niḡa Petero, ani ḡae ne zamahu aro'i, ane'a nouge reite'e igifine.' "

23 E'ano'o Petero ani vase uḡidu ne zamaḡano mae zouzadu, e'ea baziro.

Irarirotene, Petero'e zeḡe teite iḡuniro. Ebu Zuhi'a Boro mazao fie'ete'e azaḡa nu zuni Iopa neḡanono'o ane teite onamiro.

24 Ebu oname ohereranadu, bare irarirotene, ḡorava moneo Kaisarea neḡano feuriro. U Korunelio ani, nabuga zu ane vase manoga manoga huze nu'ozadu, guhiu radiunu.

25 Petero'a Korunelio neo diuḡirotene, Korunelio ani Petero teite hidadu, Petero odaḡa babaḡano ḡuḡure'ena'a matu'o haro.

26 Rehano Petero'e "Korunelio, iḡuno'i!" raena'a, ani mae ḡihiniro, ebu raena'a, "Eḡe zu vase tauḡi."

27 Petero ani Korunelio teite ḡoere'ena'a ne zamaḡa diuḡi, ebu vase ḡehaḡani'a nu'oranoga horoziro.

28 Ebu Petero'a ziro, raena'a, "Za Iuda azaḡa goro edeḡa. Eme'e Iuda mene azaḡa teite mene unihe'ohe. Rehano Badi'a'a ihina'a, 'Vaze 'ahoga hune'ena'a, mene deheḡa ga sau'a rae mene re'uma.'

29 E'ano'o ḡae'a ḡoere tuḡuratene, mene hezaha rehano, onaeha. E'ano'o e ḡadimu'ohe.

Nouga 'ahine huheha?"

³⁰ Korunelio'a naenaenina'a, "Mada ḡazaḡa modate'ea, ḡorava mone mada uḡidu zamaḡano (3 koroko) e'e nehe zamaḡano kuraunu. E'e zamaḡano vaze 'ahogani'a eḡe zamao tabara edaro. Ani dabua'e vazavazahoga.

³¹ Ebu ane'a raena'a, 'Badi'a'e ḡae kuru iginu zu ḡahugoneḡo horoninu.

³² 'Ougadu vaze nu Iopa neḡano tuḡuzo'i, ebu vaze 'ahoga, niḡa Simona zamahano'! Niḡa 'ahoga'e Petero. Ani'e vaze 'ahoga, niḡa Simona, ane neo radiu'ohe. Simona'e boromakau ogaḡa ḡuhadu faine'ete'e vazega. Ani ne'e davara genaḡano.'

³³ E'ano'o e ḡarihe fase ḡae veize ḡoere tuḡureha, ebu ḡae'a onaata'a'e manoḡa tauḡi. E'ano'o emeḡe nidu'a izidi Badi'a zama 'adao nu'oraneha, Zuhi'a Boro'a ḡanirote'e ḡoe'a nidu'a egoga veize."

Juda mene azaḡa Badi'a hari manoḡa igiro

³⁴ Ebu Petero ani ḡoere ḡadaheniro, raena'a, "E izidi hubehune edereha. Badi'a'e Iuda azaḡa da'o mene mae ḡihize'e rehano, vaze nidu'a hune mae ḡihize'ohe.

³⁵ Haba'a haba'a nidu'a zamaḡano Badi'a gubane'ete'e zu haḡai duduḡa haḡae'ete'e azaḡa'e Badi'a'a mae ḡihize'ohe.

³⁶ Zae edeḡa, Badi'a'a Isaraela azaḡa mazao hari manoḡa tuḡurirota'a'e. A'e Iesu Kerisono'o zama roḡeḡa me'uma hariḡa. Ani'e vaze nidu'a Zuhi'a Boro.

³⁷ Za edeḡa, ibite Ioane Babatiso'a haramena'a, 'Babatiso mo'i!' reiro, zu e'e enogano Galilea haba'anono'o onamo Iudea haba'a nidu'a zamaḡano, nagini'a furerarota'a'e.

³⁸ Ebu Badi'a'a Iesu, Nazareta neḡa vazeḡa, Vine Zaḡoḡa zu gigi'a haro. Ebu ani ragave'ena'a, gau manoḡa haḡao zinido, zu vine sau'ani'a ragano reirote'e azaḡa nidu'a faizido, mazaḡa Badi'a'e ane teite radiunu.

³⁹ Iesu'a 'ouge Iudea haba'a nidu'a zamaḡano, zu Ierusalemeneḡano haḡaidote'e haḡaiḡa nidu'a, eme horoniro. Ebu ani'e satauroneadu mau runiro.

⁴⁰ Rehano ani'e Badi'a'a mada uḡidu zamaḡano bare ḡaboniro. Ebu vaze'a Iesu horonoga veize, Badi'a'a zeḡe mazao fureno ziniro.

⁴¹ Vaze nidu'a'e mene horoniro rehano, a'e emeḡe zu Badi'a'a ohotirote'e azaḡani'a da'o. Ebu ane'a runeono'o bare ḡabode iḡunirote'e enogano eme'e ane teite ogau tiburaro.

⁴² Ebu Iesu'a tuḡufiro, vazevaze mazao haramoga. 'Iesu'e, ḡabone zu rune azaḡa kotazoga veize Badi'a'a ohonirote'e rae fureno'i!' reiro.

⁴³ Ebu peroveta azaḡa nidu'a'a hariḡa 'ahige rae furene'ohe. Iesu Keriso mazao fine, e'e azaḡa nidu'a Iesu niono'o Badi'a'a zeḡe sau'a agutu modi'uma."

Badi'a'a Iuda mene azaḡa Vine Zaḡoḡa ziniro

⁴⁴ Petero'a 'ize ḡoere e'e haramene radiunute'ea, ḡoere igi radiunute'e azaḡa nidu'a mazao Vine Zaḡoḡani'a ovairo.

⁴⁵ U e'e zamaḡano Iuda azaḡa, Iesu mazao fie'ete'e'a Petero teite onaadu ehore radiunu. Ze'e ahiri rana iḡuri haḡairote'e azaḡa. Zeḡe'a, Iuda mene azaḡa mazao zuni Badi'a'a Vine Zaḡoḡa ovoe be'unadu, iriva'ozoga horonirotene, zaguzagaro,

⁴⁶ mazaḡa Iuda mene azaḡani'a ḡoere 'ahoga 'ahoga hina ḡoere'enoga zu Badi'a nigune'enoga igiro 'ahine.‡

E'e horonirotene, Petero'a raena'a,

⁴⁷ “Badi'a'a zeḡe mazao zuni Vine Zaḡoḡa tuḡuneha, emeḡe mazao tuḡunirote'e teige. E'ano'o eḡe'a zamare'etene, 'adi duḡuru'e iḡu'a o'o'a rehano bapatizo mouga idaḡa.”

⁴⁸ E'ano'o Petero'a Korunelio duḡuru ziro, raena'a, “Iesu Keriso niḡano bapatizo mo'i!” Ebu e'e enogano zeḡe'a Petero uminiro, zeḡe teite mada nu radoga veize.

11

Petero'a Ierusalemā ekalesia azaḡa mazao Badi'a'a Iuda mene azaḡa veize nagini haḡairote'e rae fureniro

¹ Iudea haba'a nidu'a zamaḡano, apostolo azaḡa zu Zuhi'a Boro mone azaḡani'a, Iuda mene azaḡa zuni Badi'a ḡoere mae ḡihinirote'e igiro.

² E'ano'o Petero'a Ierusalemā neḡa itirotene, ahirize iḡurizeta azaḡa Iesu mazao fie'ete'e'a Petero roniro,

‡ **10:46** Iuda azaḡa ze 'ane ahiri rana iḡuri o'o'a azaḡa'e Badi'a'a mene mae ḡihizi'uma rae zamariro. Iuda azaḡa'e ahirize rana iḡurizeta, u Iuda mene azaḡa'e iḡurize o'o'a.

³ raena'a, "Ġa'e Iuda mene azaġa ne onamadu, zeġe teite ogau tiburaro. Ze'e ahirize rana iġuri o'o'a azaġa."

⁴ Ebu Petero ani nagini'a furerarote'e nidu'a doġo'ani rae fureno ziniro, raena'a,

⁵ "E'e Iopa neġano radadu, kurau'egano, iġunu'ete'e teigiro, ebu dabua rafaġa boro heuġa ariġa ġazaġano obonadu adureono'o ovoe dabaniro, ebu eġe uhiġano re' ovairote'e horoniro.

⁶ Eġe'a faine ġianirotene, rahao odaġa ġazaġa maniġa nunu, agire maniġa, dare'ete'e avazoġa heuġa zu adure ninġa nunu ġehaġa horoniro. A'e emeġe, Iuda azaġani'a mene au'ete'e bonariġa.

⁷ Ebu ago 'ahoga igiro, raena'a, 'Petero, iġuno'!' Manadu ano'!'

⁸ Ebu eġe'a raena'a, 'Zuhi'a Boro, a mene hune zu idaġa! E'e Iuda azaġa goro ġoe'a zamaġano mene deheġa ga sau'a ra'e hune'ete'e bonariġa eġe hebeo mene au onaido.'

⁹ Rehano ago 'ahogani'a adureono'o bare nae-naehiro, raena'a, 'Badi'a'a dehenate'e bonariġa'e ufire rae ago ro'!'

¹⁰ E'e haġaiġani'e ġae uġidu fureraro. E'e ġarugano bone dabua rafaġa zu e'e rana trote'e ġauġa nidu'a adure ġoha bare mae itiro.

¹¹ 'Ougirote'e zamaġano Kaisarea neġanono'o tuġzirote'e vazegā uġidu'a eġe'a radirote'e neġano feuri' onairo.

¹² Ebu Vine Zaġoġani'a ihina'a, 'Zeġe teite onamo'!' Ze'e Iuda mene azaġa rehano, ago zamare 'ada'ado'!' Ebu Zuhi'a Boro mone azaġa fu'o zu tiba fare (6) 'ada'a ġatihena'a, Kaisarea neġa

ovoiro. Ebu eme'e eḡe veize ḡoere tuḡurirote'e vazegā neo feuradu diuḡiro.

13 Ebu e'e vazegani'a ane neo tuḡure viga'a nouge nouge furerarote'e hariḡa rae furenofiro. Aneru'a 'ahige rae niro, raena'a, 'Iopa neḡano vase nu tuḡuzo'i, ebu vase 'ahoga niḡa Simona zamahano'i! Niḡa 'ahoga'e Petero.

14 Ani'e hari 'ahoga rae fureno zini'uma, ebu ḡae zu ḡae neo radiu'ete'e azaḡa nidu'a'e e'e egadu ḡabone hidi'uma.'

15 Ebu eḡe'a ḡoere ḡadahirotene, Vine Zaḡoḡani'a zeḡe vaḡe ovairo, ibite emeḡe vaḡe ovairote'e teige.

16 E'e horonirotene, e Iesu'a ifirote'e ḡoe'a zamariro, raena'a, 'Ioane Babatiso'e vu hina bapatozoiro, u za'e Vine Zaḡoḡa hina bapatozoi'uma.'

17 Ebu emeḡe'a Zuhi'a Iesu Keriso mazao firote'e madaḡano Badi'a'a ḡahunone rifirote'e teige, Iuda mene azaḡa zuni ḡahunone ziniro. E'ano'o e'e Badi'a haḡai 'uoga mene hune idaḡa."

18 Zeḡe'a e'e igirotene, mene bare ḡoeriro, rehano Badi'a nigune'ena'a, 'ahige reiro, raena'a, "Tena, Iuda mene azaḡa zuni Badi'a'a zamazadu, ḡabone tuḡutuḡu mouga veize zamaze sau'ano'o ḡihuziro."

Antioka ekalesia

19 U Stefano marote'e madaḡanono'o Iesu mazao fie'ete'e azaḡa mazao agire'a fureraro. E'ano'o ze'e Ierusalem neḡanono'o feranadu, Poinikia haba'a, Kupro umuḡa, zu Suria haba'ano Antioka neḡa onamiro. Ze'e Iuda

azaḡa mazao da'o hari manoḡa haramena'a feraro.

²⁰ Rehano Kupro zu Kurene azaḡa nu'a Antioka neḡa onamadu, Giriki azaḡa mazao zuni Zuhi'a Boro Iesu hariḡa hamiro.

²¹ Ebu Badi'a gigi'ani'a zeḡe ranao radiunu 'ahine, vaze ḡehaḡani'a haramoze mae ḡihinadu Iesu mazao fiio, ebu Zuhi'a Boro mone reiro.

²² E'e hariḡa Ierusalemaka ekalesia azaḡani'a igiro. Ebu vaze 'ahoga niḡa Banabasi tuḡune onamiro, Antioka neḡa.

²³ Ani Antioka neḡano feurirotene, Badi'a'a ḡahunone manoḡa zenate'e horonadu, matu'e rudaro. Ebu zeḡe nidu'a inaraziro, raena'a, "Zamaze nidu'a hanadu Zuhi'a Boro mazao fie gigaru rado'i!"

²⁴ Mazaḡa Banabasi'e vaze manoḡa zu Vine Zaḡoḡani'a ane mazao iri'aviro, zu Zuhi'a Boro mazao hubehune fie'ete'e vazeḡa. 'Ougadu vaze ḡehaḡa bagaḡani'a Zuhi'a Boro moneo reiro.

²⁵ E'ebu'u Banabasi ani, Saulo vaḡoga radu Taso neḡa onamiro.

²⁶ Ebu Saulo horonirotene, zamahanadu Antioka neḡa bare onamiro. Ebu ze'e muri tiba e'e ekalesiaḡa azaḡa teite nu'oranadu, vaze ḡehaḡa bagaḡa ihozido. Ebu Antioka neḡanobu'u, Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a'e, "Kristeni" rae huze ḡadaheziro.

²⁷ 'Ouginute'e zamaḡano, peroveta azaḡa nu'a Ierusalemaka neḡanono'o Antioka neḡa ovairo.

²⁸ E'e zamaḡano vaze 'ahoga niḡa Agabo'a, nu'onu'o zamaḡano iḡuniro. Ebu Vine Zaḡoḡani'a ibito hanadu 'ahige rae fureniro,

raena'a, "Haba nidu'a zamaḡano zahara boro'a furera'uma." Ebu zahara boro'e, Klaudio'a Roma zuhi'aḡa reirote'e madaḡano fureraro.

²⁹ E'ano'o Antioka neḡano Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a'a, ane ane inarao moni nu'onadu, Iudea haba'ano Zuhi'a Boro mone azaḡa veize tuḡuri'uma reiro.

³⁰ Ze nu'one hauḡirotene, Banabasi zu Saulo 'evoreo ri'inadu, Ieruselema ekalesia boroboro veize odohe itiro.

12

Iakobo'e runediro, u Petero'e ḡu'ano ohoniro

¹ 'Ouge haḡairote'e zamaḡano, kini Heroda Agripa'a* tuḡuzadu, Ieruselema ekalesia azaḡa nu sauszoga rae oboze tiro.

² Ebu ane'a tuḡuzadu, Ioane negoḡa, niḡa Iakobo, diribi hina mau runiro.

³ 'Ougirote'e moneo Iuda azaḡani'a matu'oga horonirotene, Petero zuni obone tiro. 'Adi'e Mene Mini'ete'e 'Uvahuḡa Au'ete'e Muiḡa madaḡano 'ougiro.

⁴ Petero obone teadu ḡu'ano ohoniro, ebu uti azaḡa 'evorao tiro. Ūti azaḡa, Petero gadinrote'e nidu'a'e gaubanana fu'o zu tiba fare (16), ebu vaze ḡazaḡa ḡazaḡani'a mada 'aune 'aune gadine gaido. Heroda ani ura'e, Iḡine Mode'ete'e Muiḡa ḡaruganobu'u mae bunadu, hunio kotani'uma reiro.

* **12:1** Heroda Agripa-'e Heroda I ga 'Herod the great' rae hune'ete'e, ane aḡi. Heroda I-'e Mataio 2:1 zamaḡano.

⁵ E'ano'o Petero'e ġu'ano ohone modiro. U ekalesia azaġani'e ane veize Badi'a mazao inare kuraunu.

Aneru'a Petero ġu'a neġanono'o mae buniro

⁶ Irarine, Heroda'a Petero kotani'uma reirote'e ohe'ano, Petero'e auri adiriġa aheu hina batunadu uti azaġa aheu bo'aġano baze radiunu, ebu uti azaġa aheu 'ahoga'e ġu'a neġa ibihetaġano edau radiro.

⁷ E'e zamaġano Zuhi'a Boro tuġure viga'a tabara fureraro, ebu ġu'a neġa zamaġa'e agararo. Aneru ani, Petero rebeġa moneo fa'ofa'onadu evaniro, ebu raena'a, "Ġarihe iġuno'!" 'Ouge reirotene, auri adiriġani'a 'evo'anono'o butau buaro.

⁸ Ebu tuġure viga'a nina'a, "Kiba'iġo rinedo'i, ebu tamakaġo haġao'!" Ebu ani 'ougiro. Aneru'a bare nina'a, "Ogoto dabuaġa vidanadu, eġe hegote aro'!"

⁹ Petero ani, tuġure viga hegote buaro, rehano e'e zamaġano tuġure viga'a haġairota'a'e, mene huga rae zamarinu. Ani 'ane iġunu'ete'e teige'ohe rae zamarinu.

¹⁰ Ze'e, uti azaġani'a ġiane edau'ete'e haba'a aheu vitiniro, ebu enona auri ibihetaġano feuri'onairotene, e'e ibihetaġa zuni ane'a bohataro. Ebu e'eano'o buau onamiro. Ebu ibio mene faġa oname'enogano, tuġure viga'a tabara muhiniro.

¹¹ E'eabu'u Petero ani, zamaġa bohataro, ebu raena'a, "E izidi edereha. 'Adi'e huga. Zuhi'a Boro'a tuġure viga tuġuneha, ebu Heroda 'evoraono'o zu Iuda azaġani'a togahirote'e haġaiġa sau'anono'o mae vaġiheha."

12 E'uge ederirotene, Petero ani Ioane vi'a, niġa Maria ne onamiro. Ioane niġa 'ahoga'e Mareko. Vaze ġehaġa'e ane neo nu'oranadu kurau radiunu.

13 Petero'a enone ibihetaġano toketokerirotene, tuġure roġaēġa, niġa Roda'a ġianoga rae onamiro.

14 Ani Petero ago iraġa igirotene, matu'e rudanadu, ibiheta'e vava'oga mene zamariro, rehano ne bare dure diuġiro, ebu ziro, raena'a, "Petero'a ibihetao edau'ohe."

15 Rehano zeġe'a nina'a, "Ġa baborana gaogi." "A hube rehi!" rae te'ote'arotene, zeġe'a raena'a, "A'e Petero ane tuġure viga'a gaogi." reiro.

16 Rehano Petero ani, bare bare toketokeriro. Ebu zeġe'a iġunadu, ibiheta vava'irotene, Petero horoniro, ebu zaguzagau rudaro.

17 Petero ani, 'evore hina garare'ena'a, "Ago harao'!" reiro, ebu Zuhi'a Boro'a nouge nouge ġu'a neġanono'o mae bunirote'e me'odo ziniro. Ebu ziro, raena'a, "Nagini'a fureranata'a'e, Iakobo zu Zuhi'a Boro mone azaġa ihozo'i!" Ebu ani'e haba 'ahoga onamiro.

18 Irarirotene, ġu'a neġa gadine'ete'e azaġani'a "Petero'e nougeha?" rae harae iġuniro.

19 Heroda Agripa ani, uti azaġa tuġuzadu Petero faifaine vaġiro. Ebu mene horonirotene, Petero gadinirote'e azaġa ġadiġadiziro. Ebu gadi azaġa'e zimi ruzoga veize tuġuziro. Ebu Heroda ani, Iudea haba'anono'o iġunadu, Kaisarea neġa ovoiro, ebu e'ea mada nu radiro.

Heroda Agripa'a rudaro

²⁰ Heroda Agripa'e Turo zu Sidono neġa azaġa mazao maġune radiu onainu. Rehano Turo zu Sidono neġa azaġa'e tiburanadu, Heroda ġiani' onamiro. Ze'e Heroda tuġure vazega boro, niġa Balasto teite vazetadu, Heroda teite uniho manoġa mouga rae umidiro, mazaġa ze'e Heroda'a ġiane'ete'e haba'anono'o ogomuze iġaiġa meido 'ahine.

²¹ Heroda ġiani'uma madaġa meirotene, ani kini dabuaġa haġaadu kini ehoro haba'ano ehoriro. Ebu hunio nu'orarote'e azaġa mazao haramiro.

²² E'e igirotene, e'e azaġani'a ġihau bagaġa ġoeriro, raena'a, "'Adi'e badi'a'a ġoere'ohe, mene vaz'e'a."

²³ 'Ougirotene, Zuhi'a Boro tuġure viga'a zogone Heroda runediro, mazaġa ani'e vazevaze'a ane nigunirotene, ani ane'a bare niguniro, u Badi'a huga'e mene niguniro. Ebu idi'a ahi'a anadu rudaro.

²⁴ U Badi'a ġoere'e bororu onaminu, ebu vase ġehaġani'a egadu mae ġihiniro.

²⁵ Banabasi zu Saulo'e ekalesia azaġa moni zini' onamirote'e gauga hauġirotene, Ierusalem neġanono'o bariro. Tahia 'ahoga niġa Ioane zu zamahu Antioka neġa ovoiro. Ani niġa 'ahoga'e Mareko.

13

Hari manoġa harame ragavoga veize Banabasi zu Saulo meiro

¹ Antioka ekalesiaḡa zamaḡano'e peroveta azaḡa zu ihore azaḡa 'e'e. Nize'e Banabasi, Simeona, niḡa 'ahoga'e Niḡera, ebu Kurene vazega, niḡa Lukio, Manaena, ani'e Kini Heroda Antipasi teite tibano bororarote'e vazega, ebu Saulo.

² Mada 'ahogano ze ogomu moneo zaḡozage'ena'a Zuhi'a Boro mazao kurau radiunu. E'e zamaḡano Vine Zaḡoḡani'a ziro, raena'a, "E Banabasi zu Saulo'e eḡe gau veize meirobobo, eḡe veize avo ohozo'i!"

³ E'ano'o ze zaḡozagiuro zu kurarote'e enogano, 'evoreze Banabasi zu Saulo rana teadu kuraro, ebu tuḡuze onamiro.

Paulo'a ibite haramē ragavirote'e

Kupro 'umuḡano haramiro

⁴ Paulo zu Banabasi ze'e, Vine Zaḡoḡani'a tuḡuze'ena'a, Seleukia toḡatoḡaḡa ovoiro, ebu e'eano'o ḡasi hina Kupro 'umuḡa ruhau fariro.

⁵ Ebu Salami neḡano feurirotene, Iuda azaḡa kuru neḡa neḡa diuḡadu Badi'a ḡoere haramiro. Ioane, niḡa 'ahoga'e Mareko zuni e'ea, zeḡe danazoga veize ḡatiziro.

⁶ Ze e'e 'umuḡa nidu'a ne 'ahoga 'ahoga onamo Pafu neḡano feuriro. Ebu Iuda vazega 'ahoga hidiro. Ani'e nabone zu ḡuriro peroveta vazega, niḡa Bari-Iesu*.

⁷ Ani e'e 'umuḡa gavanaḡa teite vazetite radiunu. Gavana vazega niḡa'e Seregio Paulo. Ani vadiga manoga, faifairu zamare'ete'e vazega.

* **13:6** Bari-Iesu, ḡoere e'e huga'e Iesu ubuga.

Ani Badi'a ġoere igihi reiro. E'ano'o vase tuġunadu, Banabasi zu Saulo ane ne huze onairo.

⁸ Rehano nabone vaseġa e'e, niġa 'ahoga'e Eluma. A'e Giriki ġoe'a. Ġoere e'e huga'e nabone. Ane'a zeġe ġoere 'ue'ena'a ta'iro ziniro. Ebu gavana'a Iesu mazao mene fioga veize ġunuġununiro.

⁹ U Saulo, niġa 'ahoga'e Paulo, ani Vine Zaġoġani'a iriva'onadu, Eluma ġiane runiro, ebu raena'a,

¹⁰ “Ġa'e Satani ubuga. Haġai duduġa nidu'a agireni'ete'e vaseġa. Ġuriro zu so'oso'o haġaiġani'a ġae zama iri'avonoga. Ebu Zuhi'a Boro ibi duduġa ġunuġunune'ete'e haġaiġa mene mode'ohe.

¹¹ Ġiano'i! Zuhi'a Boro gigi'a'a ġae rana raha. Ġa'e ubumaġo'a kura'uma, ebu mada nu agaġa horonoga mene idara'uma.”

Ebu ġoze zu uzabo'a ubumaġa zogone 'uiro, ebu tufatufe'ena'a 'evo'ano abinoga veize vase vaġiro.

¹² Ebu gavana vaseġa'e furerarote'e haġaiġa horonirotene, Iesu mazao fiuro. Zu Zuhi'a Boro haġai ederadu, zaguzagaro.

Paulo'a Pisidia haba'ano Antioka neġano haramiro

¹³ Paulo zu ane teite onamirote'e azaġa'e Pafu neġanono'o iġunadu, Pamufulia haba'ano Perega neġa ġasi hina ruhau onamiro. E'eabu'u Ioane ani, Paulo duġuru muhizadu, Ierusalem a neġa bare onamiro.

14 Ze'e Perega neġanono'o onamo, Pisidia haba'ano Antioka neġano feuriro. Ebu Bana Madaġa madaġano, Paulo zu Banabasi'a Iuda azaġa kuru neġa diuġadu ehoriro.

15 Ebu goro ġoe'a zu peroveta azaġa ġoere me'odirote'e enogano, Iuda azaġa kuru neġa ġiane'ete'e azaġani'a, Paulo duġuru veize ġoere tuġuriro. "Negofe duġuru, za emeġe veize inara ġoe'a e'e ro'idene, haramine idaġa hehe?"

16 Paulo ani iġunadu 'evo'a mae ġihiniro, zeġe'a ġoe'a ego hanoga veize. Ebu ġoe'a ġadaheniro, raena'a, "Isaraela azaġa, zu Iuda mene azaġa Badi'a gubane'ete'e, ego'i!

17 Isaraela azaġa Badi'a'a, aġife duġuru meiro, ebu zeġe'a Izipi haba'ano radiunute'ea, Badi'a'a danaze'ena'a ġehararo zu inariro. Ebu Badi'a'a ane gigi'a boro hina Izipi haba'anono'o tutuze buziro.

18 Ebu muri ġae ġazaġa gaubanana (40) haba boha'ano onamirote'e zamaġano, ze'e Badi'a ġoere mene ego haunu rehano, Badi'a'a mene muhiziro.

19 Kanana haba'ano haba fu'o zu aheu fare (7) azaġa'e, Badi'a'a zimi hauġadu, habaze'e Isaraela azaġa ziniro.

20 Muri maġa ġazaġa zu ġae fu'o gaubanana (450) zamaġano, 'ouge haġainu.

E'ebu'u Badi'a ani, Isaraela azaġa bo'aġanono'o Isaraela azaġa ibito zini'uma azaġa tiba tiba ohoze onaminu. 'Ouge haġae onamo peroveta vazega Samuela'a fureraro.

21 E'ebu'u Isaraela azaġa'e, kini 'ahogani'a ibito zenoga uratiro. E'ano'o Badi'a'a Saulo

ohoniro. Ani'e Kisa ubuga, Beniamini iduhu vazega. Ani, muri gae gaza gaubanana (40) Isaraela aza ga ibito ziniro.

²² Rehano Badi'a ani, Saulo'e kini gauganono'o mae vaginadu, Davida madu kini igu'ano ohoniro. Ani'e Badi'a'a raena'a, 'Iese ubuga Davida'e, ege zama'a urato hau'ete'e vazega. Ani'e ege'a urate'ete'e gauga nidu'a hagai'uma.' reiro.

²³ Badi'a ani, ibite rae tirote'e ibigano, Davida mariganono'o vase gabozi'uma vazega fureno ziniro, ebu ani Isaraela aza ga mazao tuguniro. Niga'e Iesu.

²⁴ Ani 'izema onaogano, Ioane Babatiso'a Isaraela aza ga nidu'a mazao haramiro, raena'a, "Sau'anono'o gihuradu, bapatiso mo'!" reiro.

²⁵ Ioane'a ane gau haue'enogano 'ahige reiro, raena'a, 'Zae'a zamare'etene, e'e iniu? E'e mene Keriso. E'e vazega'e ariga onae'ohe. E'e ane tугure vazega radu, tamaka ga mini ga fuhi'o hanoga zu mene ida ga. Ani ni'e ege ni vitinoga.' "

²⁶ Ebu hena Paulo'a 'aune goere'ena'a, "Nego nabudi, Aberahamo iduhu mariga aza ga, ebu Iuda mene aza ga, Badi'a gubane'ete'e! Emege veize, Badi'a ani, vase gabozi'uma goe'a tuguriro.

²⁷ Ierusalem aza ga zu zege ibito zini'ete'e aza ga, ze'e Iesu'e Keriso rae mene zamarinu, zu Bana Mada ga Mada ga nidu'a, peroveta aza ga goere me'odidote'e, e'e huga'e mene ederinu. Rehano zege'a Iesu kotanadu runeo tugunirotene, e'e goe'a ha ga huniro.

²⁸ Ze'e Iesu runeo tuḡunite'e mazaḡa mene horoniro rehano, satauroneadu rudanoga veize Pirato uminiro.

²⁹ Ebu buka zaḡoḡano tirote'e ḡoe'a nidu'a ane mazao haḡae haḡirotene, satauroono'o mae bunadu, idu zamaḡano tiro.

³⁰ Rehano Badi'a'a runeono'o bare ḡaboniro.

³¹ Ebu Iesu ani ibite Galilea haba'anono'o ane teite Ierusalemā neḡa itirote'e azaḡa mazao mada ḡehaḡa zamaḡano fureraudo. Ebu ze izidi 'ize Isaraela azaḡa mazao e'e hariḡa me'ode furene'ohe.

³² Eme izidi, 'ada hari manōḡa rae furene'ohe: Badi'a'a amahi vouḡafe mazao rae tirote'e ḡoe'a'e,

³³ vouḡafe mariga emeḡe mazao ane'a haḡae huneha. E'e haḡaiḡa'e Iesu runeono'o bare ḡaboniro. 'Adi'e Salamo aheuḡa (second) zamaḡano Iesu hariḡa tirote'e'a hudaneha, raena'a, 'Ḡa'e eḡe Ubude. Izidi e'e, ḡa Mogo raha.' (Salamo 2:7)

³⁴ Badi'a'a Iesu runeono'o bare ḡaboniro, zu ahi'a'e mene ruhura'uma reirote'e haḡaiḡa'e buka zaḡoḡano 'ahige touga.

Badi'a'a raena'a,
'E'e, Davida mazao zini'uma rae tirote'e ḡahugoneḡa manōḡa zae zini'uma.

E'e ḡahugoneḡa'e zaḡoḡa,
zu e'e ḡoe'a'e hudau huni'uma.' (Isaia 55:3)

³⁵ Ebu Salamo 'ahogano zuni 'ahige tiro.

Davida'a Badi'a nina'a,
'Ḡa'e, ḡae Vaze Zaḡoḡa ahi'ani'a
ruhuranoga veize

iduo mene modi'uma.' (Salamo 16:10)

³⁶ Ĝoere 'adi'e Davida hariĝa mene tiro, mazaĝa Davida ani'e, ane radone madaĝano Badi'a ura gauĝa haĝae haŭgirotene, rudaro. Ebu ane zuni vouĝaĝa idu haba'ano ĝuriro, ebu ahi'a'e ruhuraro.

³⁷ U Badi'a'a runeono'o bare ĝabonirote'e vazega'e 'ahi'a mene ruhuraro.

³⁸ E'ano'o nego nabudi, 'adi edero'i! Eme'e, Badi'a'a zae haĝai sau'a aĝutu modi'uma ĝoe'a'e, Iesu'a nagini haĝaofirote'eano'o zae mazao harame'ohe.

³⁹ Mose goro ĝoe'a haĝae'ete'eano'o, za Badi'a'a za ane ubumao duduga rouga mene idararo, mazaĝa vase haĝai'e sau'a da'o 'ahine. Rehano vase haĝaiga sau'a e'e nidu'a'e, iniu'a Iesu mazao fine, Iesu'a nagini haĝaofirote'eano'o Badi'a'a aĝutu modadu, e'e sau'aĝanono'o mae vaĝizi'uma.

⁴⁰ E'ano'o peroveta azaĝani'a reirote'e haĝaiga zae mazao mene fureranoga veize ĝiano'i!

⁴¹ 'Ahige touga, raena'a,

'Ĝiano'i!

Za'e, Badi'a ĝoere he'ehe'ene

ĝoere'ete'e azaĝa,

zaguzagano'i, ebu rudano'i!

Mazaĝa e'e, zae radone madaĝano

haĝai 'ahoga fureni'uma.

Vaze'a, nagini'a furera'uma rae,

zae ihozine zuni,

“Uguĝa haĝaiga'e

mene furera'uma.” radu,

e'e gōe'a mene mae gīhini'uma.” (Habakuku 1:5)

⁴² Paulo ani Banabasine, Iuda azaḡa kuru neḡanono'o buau'enogano, e'ea kurarote'e azaḡani'a umiziro, zeḡe moḡa Madaḡa Zaḡoḡano zuni ḡoere e'e 'aune bare haramoga.

⁴³ Vaze 'ai rururu ḡourirotene, Iuda azaḡa, zu Iuda mene azaḡa, Badi'a mone ḡihurirote'e ḡehaḡani'a Paulo zu Banabasi hegotiro, ebu Paulo zu Banabasi'a iraduḡuziro, raena'a, “Badi'a ḡahunoneḡa manoḡa zamaḡano fie gigaru onamo'i!”

⁴⁴ Bana Madaḡa Madaḡa bare meirotene, ne e'e azaḡa'e nariga nidu'a Zuhi'a Boro ḡoere egoga veize nu'oraro.

⁴⁵ Rehano Iuda azaḡani'a, vaze ḡehaḡani'a nu'orarote'e horonirotene, ze ahiahi meiro, ebu ḡoere sau'a hina, Paulo'a hamirote'e gōe'a 'ue'ena'a ta'iro haro.

⁴⁶ Paulo zu Banabasi'e ḡoere figure'ena'a, “Eme, ibite zae Iuda azaḡa veize Badi'a ḡoere rae fureneha. Rehano izidi za'e Badi'a ḡoere hezaho hanadu, zae'a zae bare ḡabone tuḡutuḡu mene me'uma azaḡa rae raha. E'ano'o eme izidiono'o Iuda mene azaḡa veize harame oname'e'uma.

⁴⁷ Mazaḡa Zuhi'a Boro'a eme 'ahige rae ifiro.

'E, Iuda mene azaḡa mazao
eḡe ḡoere rae furenite'e agaḡa
rouga veize ḡa oho'iro,
ḡae'a haba nidu'a zamaḡano
Zuhi'a Boro'a vaze ḡabozi'uma
hariḡa ihozoga veize.' (Isaia 49:6)

⁴⁸ Iuda mene azaḡani'a e'e igirotene, ze'e matu'iro, ebu Zuhi'a Boro ḡoere niguniro. Ebu ḡabone tuḡutuḡu mouga veize, Badi'a'a ohotirote'e azaḡa'e nidu'a ane ḡoere mae ḡihiniro.

⁴⁹ Ebu Zuhi'a Boro ḡoere'e e'e haba'a nidu'a zamaḡano ḡehararo.

⁵⁰ Rehano Iuda azaḡa'e, Iuda roḡae nize boro azaḡa Badi'a gubane'ete'e zu e'e neḡa ibito zini'ete'e azaḡa tutuzadu, Paulo zu Banabasi sausauzoga rae haraharaziro. Ebu e'e haba'anono'o hegoze vaḡiziro.

⁵¹ E'ano'o ze, e'e moneo ḡoeri'uma heuḡa, odaze hu'uruḡa fode rurunadu, Ikonio neḡa onamiro.

⁵² Ebu Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a'e matu'e rudaro, zu Vine Zaḡoḡani'a iri'avoziro.

14

Paulo zu Banabasi'a Ikonio neḡano haramiro

¹ Paulo ani Banabasine Ikonio neḡano onamirotene, iḡaiḡa haḡae'ete'e teige Iuda azaḡa kuru neḡano diuḡiro, ebu e'ea faifairu haramadu, Iuda azaḡa zu Giriki azaḡa ḡehaḡa bagaḡani'a Iesu mazao fiuro.

² Rehano Iuda azaḡa, Iesu mazao mene firote'e'a, Iuda mene azaḡa zama ḡunuḡununiro. Ebu Paulo duḡuru agirezouga veize Iuda mene azaḡa zama aro.

³ Paulo zu Banabasi'e e'ea faḡa hune radadu, Zuhi'a Boro veize inare haramiro. Ebu Zuhi'a Boro'a ḡahunofi'uma hariḡa'e ḡoe'a huga reifine, Zuhi'a Boro'a apostolo azaḡa 'evore hina ane tahi

gigi'a haḡaiḡa zu zaguzaga'uma haḡaiḡa haḡao ziniro.

⁴ Rehano e'e neḡa azaḡani'e rovotadu, nu'e Iuda azaḡa mone reiro, u nu'e apostolo azaḡa mone reiro.

⁵ Ebu Iuda mene azaḡa nu zu Iuda azaḡa nu'a zeḡe ne ibito zini'ete'e azaḡa teite tiburanadu, hadi hina apostolo azaḡa zimi sausaizoga veize, neneḡaniro.

⁶ Rehano Paulo zu Banabasi'e e'e hariḡa igirotene, e'e neḡa modadu Lukaonia haba'a ferau onamiro. Ebu Lusitera zu Derebe neḡano zu e'e uhiḡa uhiḡa haba'ano

⁷ hari manoḡa harame onaminu.

Paulo zu Banabasi'a Lusitera neḡano odaḡa sau'a vazēḡa fainiro

⁸ U Lusitera neḡano odaḡa sau'a vazēḡa 'ahogani'a ehore radiunu. Ani'e 'ouge fureniro, ebu mene hune zu edau onaminu.

⁹ Ani Paulo'a haramirote'e igi radiro. Ebu Paulo'a ḡiane runirotene, ani Badi'a mazao fie'e 'ahine, Badi'a'a odaḡa faini'uma rae zamariro.

¹⁰ Ebu Paulo'a ḡihau ḡorene'ena'a, "Iḡune edano'i!" rae niro. Ebu ani zogone rafate iḡunadu edau ragaviro.

¹¹ Ebu vase ḡuḡuvaḡani'a, Paulo'a haḡairote'e haḡaiḡa horonirotene, ze Lukaonia ḡoe'ano huario, raena'a, "Badi'a'a vase radu emeḡe vaḡe ovaeha."

¹² Ebu Banabasi'e Dio reiro, u Paulo'e Hereme reiro, mazaḡa Paulo ani iḡaiḡa haramido 'ahine.*

* **14:12** Dio zu Hereme'e Giriki azaḡa badi'a. Hereme'e hari odohe dure'ete'e badi'aḡa.

¹³ Dio dibu'o neġa'e Lusitera neġa enogano. E'ea dibu'o hau'ete'e vazegani'a, vase ġuġuvaġa teite boromakau nu zu ġegegene haġairote'e kakaġa Lusitera neġa ibihetaġa odohe onairo. Ebu apostolo azaġa dibu'o zinihi reiro.

¹⁴ Rehano Banabasi ani Paulone, ne azaġani'a nagini haġaihi ra'ete'e igirotene, mene haġai'uma haġaiġa radu zamaze adudanadu, dabuaze zigiro. Ebu vase ġuġuvaġa ġunuġano dure diuġe'ena'a, huau ġoeriro, raena'a,

¹⁵ “Nego nabudi, za nougadu 'uġuġa haġaiġa haġae'ohe? Emeġe zuni vase tauġi, zae teite idaġa. Eme zae mazao hari manoġa haramifine onaeha, zae'a huga o'o'a haġaiġa e'e modadu, hubehune radiu'ete'e Badi'aġa vaġe onaifine. Ani'e adure, raha zu davara haġairo, ebu e'ea radiu'ete'e ġauġa nidu'a haġairo.

¹⁶ Amahi madaġano bone, haba'a haba'a azaġa nidu'a zeġe zeġe edeġa haġaiġa haġainutene, Badi'a'a ġiaze modinu.

¹⁷ Rehano vase'a Badi'a zamarifine ane'a haġai manoġa manoġa fureninu. Zae veize adureono'o irugu tuġuninu, ogomu madaġa madaġa fureninu, ebu ogomu boro zininu, zu matu'u hina zamaze iri'avoninu.”

¹⁸ Ze 'ouge reiro rehano, ne e'e azaġa'e boromakau manadu, ġahunu zinihi radu te'ote'aro. Rehano ġonagano e'e haġaiġa 'uoga idararo.

¹⁹ E'e ġarugano Iuda azaġa nu'a Antioka zu Ikonio neġanono'o onaadu, e'e neġa azaġa zama aro. E'ano'o ze'e Paulo hadi hina maro, ebu ze 'ane ani rudaneha radu, ne enogano ahase buniro.

20 Rehano Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a'a gabagegene edau'enogano, ani igunadu, e'e neḡa bare diuḡiro. Irarirotene, Paulo ani Banabasi teite Derebe neḡa onamiro.

Suria haba'a Antioka neḡa bariro

21 Paulo ani Banabasine Derebe neḡano hari manoga haramiro, ebu Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a'a e'e neḡano gēhararo. E'e enogano ze Lusitera, Ikonio neḡa zu Pisidia haba'a Antioka neḡa bare onamiro.

22 Ze e'ea Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a inara ziniro, ebu "Iesu mazao fie gigarano'i!" rae inaraziro. Ebu 'ahige reiro. "Eme aduga gēhaḡa hidi'udu'u, Badi'a'a zuhi'afi'ete'e zamaḡa diuḡi'uma."

23 Paulo ani Banabasine, neḡaneḡa ekalesiaḡano Iesu mazao fie'ete'e azaḡa ibito zenoga veize vase nu ohoziro. Ebu ogomu moneo zaḡozage'ena'a zeḡe veize kuraro. Ebu zeḡe'a fie'ete'e Zuhi'aḡa Boro 'evorao tiro.

24 Ebu Pisidia haba'a vitau onamadu Pamufulia haba'a bare onamiro.

25 Ebu Perega neḡano Badi'a goere haramirotene, Atalia neḡa ovoiro.

26 Ebu Atalia neḡanono'o ḡasi hina bare ruhau onamo, Suria haba'a Antioka neḡano feuriro.

U zeḡe ragavo, hari manoga haramē'eta'a'e Antioka neḡanono'o ḡadaheniro. Antioka ekalesia azaḡa'e, tuḡuzirote'e zamaḡano, Badi'a ḡahunone manoga'ani'a Paulo zu Banabasi rana rouga radu, Badi'a 'evorao teadu tuḡuziro.

Ebu anianine e'e gaḡa haḡae haḡadu izidu'u 'ada bare'ete'e.

²⁷ Zeḡe'a Antioka neḡano feurirotene, ekalesia azaḡa nu'oziro. Ebu Badi'a'a zeḡe gauono'o haḡaidote'e nidu'a rae fureniro, ebu Iuda mene azaḡa zuni Iesu mazao fii'uma ibiḡa Badi'a'a bohanirote'e hariḡa me'odo ziniro.

²⁸ Ebu ze, Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a teite mada ḡehaḡa e'ea radiunu.

15

Ierusalemema neḡano Iuda mene azaḡa Zuhi'a Boro mone ḡihurirote'e ḡo'aziro

¹ E'e zamaḡano, vase nu'a Iuda haba'anono'o Antioka neḡa ovoiro, ebu Iuda mene azaḡa Zuhi'a Boro mone reirote'e ihoziro, raena'a, "Mose'a ibite aḡife ihoze'ena'a, ahiri rana iḡuri haḡao'i reiro. E'ano'o za'e iḡuri mene haḡaine, ḡabone mene hidi'uma."

² Paulo ani Banabasine e'e ḡoe'a igirotene, 'uguḡa haḡaiḡa mene haḡai'uma radu, zeḡe teite ta'iro titiro. E'ano'o Antioka ekalesia azaḡani'a Paulo zu Banabasi madu, nabudize nu teite Ierusalemema neḡano tuḡuzi'uma reiro, zeḡe'a apostolo azaḡa zu ekalesia vase boroboro teite e'e ḡoe'a ḡo'anoga veize.

³ E'ano'o Antioka ekalesia azaḡani'a Paulo duḡuru Ierusalemema neḡano tuḡuziro. Ebu zeḡe'a Poinikia zu Samaria haba'a vitau onaminutene, nouge nouge Iuda mene azaḡani'a Zuhi'a Boro mone ḡihurirote'e hariḡa neḡaneḡano me'odo ziniro. Ebu Zuhi'a Boro mone azaḡa nidu'a, e'e hariḡa igirotene, matu'e rudaro.

⁴ Zeḡe'a Ierusalemema neḡano feurirotene, Ierusalemema ekalesia azaḡa, apostolo azaḡa

zu ekalesia vase boroboro'a matu'o ziniro. Ebu Badi'a'a zeḡe gauono'o haḡairote'e ḡauḡa nidu'a, Paulo duḡuru'a me'odo ziniro.

⁵ Rehano Farisea azaḡa, Zuhi'a Boro mazao fie'ete'e azaḡa nu'a iḡunadu, 'ahige reiro. "Iuda mene azaḡa zuni ahirize rana Badi'a mone ra'ete'e iḡu'a haḡai'uma, ebu Mose goro ḡoe'ano tiirote'e haḡaiḡa zuni haḡai'uma."

⁶ E'ano'o apostolo azaḡa zu ekalesia vase boroboro'a ḡoere fainifine nu'oraro.

⁷ Ze faḡa ḡo'anirote'e enogano, Petero'a iḡunadu ziro, raena'a, "Nego nabudi, zae nidu'a edeḡa, ibite zae bo'aḡanono'o Badi'a'a eḡe tuḡuhiro, Iuda mene azaḡani'a hari manōḡa egadu Zuhi'a Boro mazao fioga veize.

⁸ Badi'a'e vase zama edere'ete'e Badi'aḡa. E'e Badi'aḡani'a Iuda mene azaḡa mazao zuni Vine Zaḡoḡa tuḡuniro, emeḡe mazao tuḡunirote'e teige. Badi'a ani 'ouge'ena'a, Iuda mene azaḡa zuni mae zouzi'uma rae ihofiro.

⁹ Badi'a ubumao'e Iuda mene azaḡa zu eme'e mene nunu, mazaḡa zeḡe'a Zuhi'a Boro mazao firote'eano'o, zeḡe zama Badi'a'a deheniro.

¹⁰ Zae'a ra'eta'a'e, emeḡe zu vouḡafe'a haḡaoga mene idararote'e haḡaiḡa. Rehano za nouḡadu, Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a e'e, haḡai aduga zinihi ra'ohe. Za 'ouge'ena'a Badi'a tu'ine nurihi ra'ohe.

¹¹ Mene! Eme 'ahige hubehune zamare'ohe. Zuhi'a Boro Iesu'a ḡahunofi'ete'eano'o eme ḡabofeha. Iuda mene azaḡa zuni Badi'a'a e'e ibiḡano ḡabozeha."

¹² Petero ḡoere igirotene, e'ea radirote'e azaḡa nidu'a mene ḡoeriro. Ebu Paulo ani Banabasine, Badi'a'a zeḡe gauono'o Iuda mene azaḡa bo'aḡano ane tahi gigi'a haḡaiḡa zu zaguzaga'uma haḡaiḡa haḡaidote'e fairu me'odo zinirote'e zamaḡano, e'ea radirote'e azaḡani'e abite radiro.

¹³ Zeḡe'a ḡoere hauḡirotene, vase boro 'ahoga, Iakobo'a iḡunadu ḡoeriro, raena'a, "Nego nabudi, eḡe ḡoere ego'i!

¹⁴ Badi'a'a nouge nouge Iuda mene azaḡa zamaradu, Badi'a mone reifine zeḡe bo'aḡanono'o ḡadaheḡano vase nu zamazirote'e hariḡa, Petero'a rae fureneha.

¹⁵ Peroveta azaḡa zuni 'ouge rae tiro, raena'a,

¹⁶ 'Zuhi'a Boro'a 'ahige ra'ohe.

E'e enogano, e'e bare onai'uma.

Ebu Davida'a zuhi'azirote'e neḡa fahanoga'e, eḡe'a bare ogora'uma.

Ane ḡahutu neḡa'e

bare ogoru ḡehani'uma.

Ebu bare izifi'uma.

¹⁷ Haba 'ahoga 'ahoga zamaḡano

radiu'ete'e azaḡani'a

Zuhi'a Boro vaḡifine.

Ebu Iuda mene azaḡa bo'aḡano

eḡe mone ra'ete'e azaḡani'a

Zuhi'a Boro vaḡifine.

E'e haḡaiḡa fureni'uma

Zuhi'aḡa Boro'a 'ouge ra'ohe.

¹⁸ A'e Zuhi'a Boro'a

amahi rae furenirote'e ḡoe'a.' (Amosi 9:11-12)

19 E'ano'o eġe'a zamare'etene, haġai aduga'e, Iuda mene azaġa bo'aġanono'o Badi'a mone ġihure'ete'e azaġa, mene zini'uma,

20 rehano zeġe veize so'ao mirihadu, 'ahige ġoere tuġuri'uma. Ze, ġuriro badi'aġa mazao ti'ete'e ogomuġa'e mene a'uma, ebu vase 'ahoga'e ane teite mene hahurate'e vazegā teite ibi mene ve'oni'uma, ebu 'unuġano harine runate'e maniġa zu ru'e mene a'uma.

21 Mazaġa Mose goro ġoe'a'e amahiono'o neġaneġano Iuda azaġa kuru neġano Bana Madaġa Madaġano me'ode harame onaido."

Ierusalemā ekalesia azaġani'a Iuda mene azaġa, Zuhi'a Boro mone ra'ete'e veize so'a tuġuriro

22 E'ano'o apostolo azaġa zu ekalesia vase boroboro'a ekalesia azaġa nidu'a teite ġo'anadu, zeġe vase nu me'uma reiro, Paulo zu Banabasi teite Antioka neġano tuġuzoga veize. Ze vase 'ahoga, niġa Iuda, niġa 'ahoga'e Barasaba, zu vase 'ahoga, niġa Silasi meiro. Anianine'e Zuhi'a Boro mone azaġa ibito zini'ete'e azaġa.

23 Ze so'ao 'ahige mirihadu tuġuriro, raena'a, "Eme, zae negoze, apostolo azaġa, ekalesia vase boroboro, zu ekalesia azaġani'a, Iuda mene azaġa Iesu mazao fie'ete'e, Antioka neġano zu Suria zu Kilikia haba'ano radiu'ete'e mazao matu'u ġoe'a tuġure'ohe.

24 Eme hari 'ahoga igiro. Vase nu'a emeġe mazaono'o amadu, ġoere nunu hina zamaze mae ġunuġununiro, ebu zamaze'a adudarote'e igiro. Rehano ze'e emeġe'a mene tuġuziro.

25 E'ano'o emeḡe nidu'a ḡo'ane idanadu, vase nu maha, ebu negofe manoga Banabasi zu Paulo teite zae vaḡe tuḡuzi'uma ra'ohe.

26 Banabasi zu Paulo'e emeḡe Zuhi'a Boro Iesu Keriso veize zeḡe ḡabone ahetirote'e azaḡa.

27 E'ano'o eme Iuda zu Silasi tuḡuze'ohe, emeḡe'a so'ao mirihate'e ḡoe'a, zeḡe'a hebe hina zu rae furenoga veize.

28 Vine Zaḡoḡani'a ibitofeadu, emeḡe'a ḡo'anate'e ḡoe'a'e 'ahi'e'e. Eme'e goro haḡaiḡa nunu haḡao'i radu, aduga mene zini'uma. Rehano zae'a haḡai'uma haḡaiḡa'e 'ahi da'o.

29 Ḡuriro badi'aḡa veize teate'e maniḡa mene a'uma, ebu ru zu 'unuḡano harine runate'e maniḡa mene a'uma, ebu vase 'ahoga'e ane teite mene hahurate'e vazega teite ibi mene ve'oni'uma. Za haḡai 'uguḡa mene haḡaine, za'e haḡaize'a manohuda'uma. E'e da'o. Zae nidu'a bazo'!"

30 E'ano'o zeḡe ḡazaḡa'e tuḡuzadu, Antioka neḡa onamiro, ebu Antioka ekalesia azaḡa nidu'a nu'ozadu, so'a ziniro.

31 Ebu zeḡe'a me'odirotene, ze iraduguzi'ete'e ḡoe'a egadu matu'iro.

32 Iuda ani Silasine'e peroveta azaḡa. Ze Zuhi'a Boro mone azaḡa mazao iradugu ḡoe'a borofe haramadu, inara ziniro.

33 Ze mada nu e'ea radirote'e enogano, Antioka neḡano Zuhi'a Boro mone azaḡa'e zama roḡeḡa veize zeḡe rana kuranadu bare tuḡuzi'iro. Ebu ze Ierusalemne neḡa bare onamiro, zeḡe tuḡuzirote'e azaḡa vaḡe. [

34 U Silasi'e mene bari'uma radu e'ea radiro.]

³⁵ Paulo zu Banabasi'e Antioka neḡano radadu, vase ḡehaḡa teite Zuhi'a Boro ḡoere ihoziro, zu haramo ziniro.

Paulo ani Banabasine rovtiro

³⁶ Mada nu enogano, Paulo'a Banabasi niro, raena'a, "Aro, emeḡe'a ibite Zuhi'a Boro ḡoere haramirote'e neḡaneḡa nidu'a bare onamihi, ebu e'ea Zuhi'a Boro mone azaḡani'a nouge radiu'ete'e ḡiazihhi."

³⁷ Banabasi ani ura'e tahi'a 'ahoga, niḡa Ioane, niḡa 'ahoga'e Mareko, ani zuni zamahatihi reiro.

³⁸ Rehano Paulo ani, Mareko zamahanoga'e mene manoḡa rae zamariro, mazaḡa Mareko'e ibite Pamufulia haba'anono'o muhize baradu, zeḡe teite mene gaue onamiro.

³⁹ Paulo zu Banabasi'e ḡoereze'a rira' onamirotene, ze rovtadu, avoavo onamiro. Banabasi'e Mareko zamahanadu, Kupro 'umuḡa ruhau onamiro.

⁴⁰ U Paulo'e Silasi zamaharo, ebu Zuhi'a Boro mone azaḡani'a Zuhi'a Boro ḡahunone manoḡani'a zeḡe rana rouga veize, ze ani 'evoreo teadu iḡuniro.

⁴¹ Ze'e Suria zu Kilikia haba'a onamadu, e'ea radiu'ete'e ekalesiaḡa azaḡa inaraziro.

**Paulo'a haba faḡano haramo
ragavirote'e aheuḡa**

16

Timoteo'a Paulo ḡatine onamiro

¹ E'e enogano Paulo ani, Derebe neḡa onamiro, ebu hena Lusitera neḡa onamiro. E'ea Zuhi'a

Boro tahi'a 'ahoga, niġa Timoteo'a radiunu. Ani vi'a'e Iuda roġaeġa. Zuhi'a Boro mazao finu, rehano moga'e Giriki vazeeġa.

² Zuhi'a Boro mone azaġa, Lusitera neġa zu Ikonio neġano radiu'ete'e'a, raena'a, "Timoteo'e vase manōġa." reiro.

³ Ebu Paulo ani ura'e, Timoteo'a zeġe teite onamoga uratiro. Rehano Iuda azaġa e'e haba'ano radiu'ete'e, ze edeġa Timoteo moga'e Giriki vazeeġa. E'ano'o Paulo'a Timoteo ahi'a rana iġuri haġairo, hena iġite Iuda azaġani'a ġoeri'uma reiro.

⁴ Ebu ze neġaneġa ragave oname'ena'a, Ierusalem neġano apostolo azaġa zu vase boroboro'a ġoere idanirote'e ġoe'a ihozido, zeġe e'e haġaiġano radoga veize.

⁵ E'ano'o ekalesia azaġa'e Zuhi'a Boro mazao fie'ete'e moneo inarido, ebu mada nidu'a Zuhi'a Boro mazao fie'ete'e azaġani'a ġeħaru onaminu.

⁶ Paulo zu ane hegotirote'e azaġa, ze Feriġia zu Galatia haba'ano onamiro, mazaġa Vine Zaġoġani'a Asia haba'ano haramoga garariro.

⁷ Ze Musia haba'a diuġihi ra'ete'ea feurirotene, ze ura Bitunia haba'a onamihi reiro, rehano Iesu Vine Zaġoġani'a gararo ziniro.

⁸ E'ano'o ze Musia haba'a zogoradu, Toroa neġa ovoiro.

⁹ E'e oħe'ano Paulo ani iġunaro. Makedonia vazeeġa 'ahogani'a edanadu umine'enogano horoniro, raena'a, "Makedonia haba'a fare onaadu, emeġe danafo'i!"

¹⁰ Paulo'a iġuna e'e horonirotene, eme, e'ea hari manōġa haramoga veize Badi'a'a tuġufe'oħe

rae zamaradu, Makedonia haba'a onamoga veize ġarihe ruhibiro.

Lidia'a Zuhi'a Boro mazao firo

¹¹ Eme Toroa neġanonono'o ġasi hina, roġoroġe Samotarake 'umuġa ruhau onamiro, ebu irarirotene, Neapoli toġatoġaġa ruhau onamiro.

¹² E'eano'o Filipi neġa onamiro. Filipi neġa'e Makedonia haba'a zamaġano ne boro zu Roma azaġa ne. Eme mada nu e'ea radiunu.

¹³ Fura madaġano, eme Filipi neġa ġabi'a enoga buanadu vu onamiro. Eme 'ane, Iuda azaġani'a e'ea nu'oranadu kurau'e gaogi, rae zamariro. Ebu e'ea ehoradu, nu'ora' onairote'e roġaeġa roġaeġa ġoreziro.

¹⁴ Paulo ġoere abito haunute'e roġaeġa 'ahoga'e niġa Lidia. Ani'e Tuatira neġa roġaeġa, ebu dabua kanaġa serone'ete'e gauga boro haġaido, zu Badi'a kurano haudote'e roġaeġa. Zuhi'a Boro'a zamaġa bohano haro. E'ano'o ani Paulo ġoere egadu mae ġihiniro.

¹⁵ Ebu Lidia zu ane neo radiu'ete'e azaġa bapatozirotene, ane'a umifiro, raena'a, "Za, e'e hube hune Zuhi'a Boro mazao fie'ohe rae zamaro'idene, eġe ne onaadu e'ea rado'i!" Ebu ani 'ouge te'ote'anadu, ane ne zamafe onamiro.

Paulo ani Silasi ne Filipi ġu'a neġano ohoziro

¹⁶ Mada 'ahogano eme kuru haba'a oname'enogano, tuġure roġae tahi'aġa hidiro. Ani'e vine sau'ani'a ane zamao radiunu. E'ano'o ani'e zama moneo nagini'a fureratite'e rae furenido. Ani'e 'ouge haġae'ena'a ane boro azaġa veize moni boro haġaido.

17 Ani'e, Paulo zu emeḡe hegote'ena'a, ḡihau ḡoere iḡuniro. “Ahi duḡuru'e Niḡa Hitaga Hune Badi'aḡa tuḡure azaḡa! Ze'e Badi'a'a nouge nouge za ḡabozite'e ibiḡa rae fureno zini'ohe.”

18 Ani mada ḡehaḡa 'ouge da'o haḡae on-aminutene, Paulo ani e'e egoga fuḡoniro. E'ano'o tehadu roḡae tahi'aḡa zamao radiu'ete'e vineḡa sau'a e'e niro. “Iesu Keriso niḡano, eḡe'a ḡa'ohe. Roḡae tahi'aḡa e'e mazaono'o buano'!” Ḡoere e'e ariḡano vine sau'ani'a roḡae tahi'aḡa mazaono'o buaro.

19 Tuḡure roḡae tahi'aḡa e'e boro azaḡa'e ederiro, ani zeḡe veize moni mene haḡai'uma. E'ano'o ze Paulo zu Silasi oboze teadu, ne hunio ahase onamiro, gavamani azaḡani'a kotazoga veize.

20-21 Ze Roma gavamani azaḡa vaḡe tutuze onamadu ziro, raena'a, “'Adi duḡuru'e Iuda azaḡa. Ze'e haḡai nunu vaze ihozadu, emeḡe ne azaḡa zama ḡunuḡunune'ohe. Zeḡe'a ihoze'eta'a'e, Roma azaḡani'a mae ḡihinoga zu haḡaoga'e goro.”

22 Ebu vaze ḡuḡuvaḡa zuni Paulo zu Silasi agirezi'ete'e azaḡa teite 'auḡiro. Ebu gavamani azaḡani'a zeḡe tahi'a tahi'a tuḡuzadu, “Dabuaze zigi vaḡinadu somori hina bouzo'!” reiro.

23 Ze bouze sausauzirote'e enogano, ḡuano ohoziro, ebu ḡu'a neḡa gadine'ete'e vazega nina'a, “Fairu gadizo'!” reiro.

24 Ḡu'a neḡa gadine'ete'e vazega'e e'e ḡoe'a egadu, ḡu'a neḡa zamaḡa huneo ohoziro, ebu ire aduga ho'ogano odaze veonadu 'ufune modiro.

25 Ohere nemanemao Paulo ani Silasine'e kuraunu, zu bada ma'ena'a Badi'a niguninu, ebu ġu'a azaġa'e abito zininu.

26 E'e zamaġano haba'a tabara ġihau hagariro. E'ano'o ġu'a neġa ohonirote'e haba'a zuni hagariro. Ebu ġu'a neġa ibihetaġa nidu'a tabara bohataro, ebu ġu'a azaġa 'ufuzirote'e auriġa nidu'a butau ġouriro.

27 Ġu'a neġa gadine'ete'e vazegani'a evatadu, ġu'a neġa ibihetaġa bohatanoga horonirotene, kariġa hizi madu, ane'a bare ġounihi reiro, mazaġa ani 'ane ġu'a azaġa nidu'a feraneha, rae zamariro.

28 Rehano Paulo'a ġihau ġoere iġune'ena'a, "Ago 'ougo'i! Emeġe nidu'a 'ada." reiro.

29 Ġu'a neġa gadine'ete'e vazegā'e ġurizabu raena'a ihure huġane madu ġu'a neġa dure diuġiro. Ebu rereru'ena'a, Paulo zu Silasi zamao ġuġuriro.

30 Ebu ani ġu'a neġanono'o mae buzadu ġadiziro, raena'a, "Vaze boroboro, e nagini haġaine ġabone hidi'uma?"

31 Zeġe'a naenaenina'a, "Zuhi'a Boro Iesu mazao fio'i! 'Ougine, ġae zu ġae neo radiu'ete'e azaġani'e ġabone hidi'uma." reiro.

32 Ebu ġu'a neġa gadine'ete'e vazegā zu neġano raidiu'ete'e azaġa nidu'a mazao Zuhi'a Boro ġoere rae fureno ziniro.

33 Ebu 'ize ohere rehano, ġu'a gadine'ete'e vazegani'a anianine tutuze onamadu bouzirote'e iġu'a vuzu'o ziniro. Ebu ane zu neġano radiu'ete'e azaġa nidu'a zogone bapatizo meiro.

³⁴ Ebu ġu'a neġa gadine'ete'e vazegani'a ane ne tutuze onamadu ogomu ziniro. Ani'e neġa azaġa nidu'a teite matu'u boro haġairo, mazaġa ze'e Badi'a mazao fiuro 'ahine.

³⁵ E'e irarirotene, gavamani azaġani'a zeġe gau azaġa tuġuziuro, ġu'a neġa gadine'ete'e vazegani'a nouga veize, raena'a, "E'e azaġa tuġuze buzo'i!"

³⁶ Ebu ġu'a neġa gadine'ete'e vazegani'a Paulo niuro. "Gavamani azaġani'a ġoere tuġureha, zae tuġuze buzoga veize. E'ano'o izidi 'ada zama roġegano onamo'i!"

³⁷ Rehano Paulo'a gavamani gau azaġa ziuro, raena'a, "Eme'e Roma mone azaġa. Ze kotao zu mene ohofa rehano, hunio boufadu ġu'ano ohofeha. Ebu izidi ze, hena, sifu tuġufe bufihi ra'ohi. Mene 'ougi'uma! Zeġe hune'a onaadu, tutufe bufi'uma."

³⁸ Gavamani gau azaġani'a gavamani azaġa vaġe onamadu ziuro. "Paulo zu Silasi'e Roma mone azaġa." reirotene, ze rihau rudaro.

³⁹ E'ano'o gavamani azaġa'e zeġe vaġe onamadu umiziuro, zeġe mazao nagini sau'a haġairote'e rae modoga. Ebu gavamani azaġani'a zamaze buzadu umiziuro. "Filipi neġa mode iġuno'i!"

⁴⁰ Ebu anianine ġu'anono'o buarotene, Lidia ne onamiuro. E'ea Zuhi'a Boro mone azaġa hidadu, inara ġoe'a ziuro, ebu Filipi neġanono'o iġuniuro.

17

Paulo Tesalonika neġano

¹ Paulo zu Silasi ze Amefipoli zu Apolonia neḡa vitau onamadu, Tesalonika neḡano feuriro. E'e neḡano'e Iuda azaḡa kuru neḡa 'e'e.

² Paulo ani iḡaiḡa haḡae'ete'e teige, Bana Madaḡa madaḡano Iuda azaḡa kuru neḡa diuḡadu, buka zaḡoḡa me'ode'ena'a Iuda azaḡa teite ḡo'aniro. 'Ouge'ena'a Bana Madaḡa madaḡa uḡidu meiro.

³ Ani'e buka zaḡoḡanonono'o ḡoere 'ahoga 'ahoga me'ode'ena'a, Keriso'e zaharani'uma ebu runeono'o bare ḡabodi'uma rae tirote'e, faifairu ihoziro. Ebu 'ahige reiro, “Eḡe'a rae furene'ete'e vazega, niḡa'e Iesu, ane huga'e Keriso.”

⁴ Ebu Iuda azaḡa nu'e zamaze'a bohatanadu Paulo ḡoere mae ḡihiniro, ebu Paulo zu Silasi teite 'auḡiro, ebu Giriki azaḡa ḡehaḡa Badi'a gubane'ete'e, zu e'e neḡano nize boro roḡaega ḡehaḡa zuni 'auḡiro.

⁵ Rehano Iuda azaḡa nu'e e'e horonirotene, Paulo zu Silasi mazao ahiahi meiro. E'ano'o ḡonore azaḡa maketi haba'ano rau tauḡe'ete'e, mae nu'ozadu, Tesalonika neḡa zamaḡano utitihiradu harae ḡuzuhiro. Ebu Iasoni ne haonadu Paulo zu Silasi vaḡiro, vase ḡuḡuvaḡa mazao mae buzoga veize.

⁶ Ze mene horozirotene, Iasoni zu Zuhi'a Boro mone azaḡa nu ahasise buzadu, kanisoro azaḡa zamao ohoziro, ebu ḡihau ḡoeriro, raena'a, “Paulo zu Silasi'e haba nidu'a zamaḡano vase mae ḡunuḡunuze onaeha. Ebu ze emeḡe ne zuni diuḡeha.

⁷ Ebu Iasoni'a ane neo mae zouziro. Ze'e Roma zuhi'aḡa goro ḡoe'a vari'e'ohe, mazaḡa ze'e kini

'ahoga 'e'e ra'ohe. Niġa'e Iesu.”

⁸ E'ea nu'orarote'e azaġa zu kanisoro azaġani'a e'e igirotene, zamaze'a adudu ġouriro.

⁹ Rehano ze'e Iasoni duġuru mazaono'o mae buzite'e moniġa madu, tuġuze onamiro.

Paulo Berea neġano

¹⁰ E'e ohe'ano, Zuhi'a Boro mone azaġani'a Paulo zu Silasi zogone tuġuzadu Berea neġa onamiro. Berea neġano feurirotene, Iuda azaġa kuru neġa diuġiro.

¹¹ Berea azaġa'e zamaze mene riġa, Tesalonika azaġa mene heuġa. E'ano'o Paulo'a haramete'e ġoe'a faifairu igiro, zu ane haramo ġoe'a'e huga ga mene radu, mada nidu'a buka zaġoġa me'ode udahido.

¹² Ebu Iuda azaġa ġehaġani'a Zuhi'a Boro mazao fiuro, zuni Giriki roġaeġa zu Giriki ohozeġa nize boroboro ġehaġani'a Zuhi'a Boro mone reiro.

¹³ Rehano Iuda azaġa Tesalonika neġano radiu'ete'e'a, Paulo'a Berea neġano zuni Badi'a ġoere hamirote'e igirotene, zeġe zuni Berea neġa onamadu, Berea azaġa so'oze tutuzadu, nu'oze harairo.

¹⁴ E'ano'o Zuhi'a Boro mone azaġa'e Paulo da'o zogone tuġune davara haba'a onamiro. U Silasi zu Timoteo'e Berea neġano radiro.

¹⁵ Paulo ġatinirote'e azaġa'e Paulo Atena neġa tutune onamiro. Ebu Paulo'a zeġe mazao Silasi zu Timoteo veize ġoere tuġuriro, raena'a, “Eġe vaġe ġarihe aro'!” reiro. Ebu ze ġoere odohe, Berea neġa bare onamiro.

Paulo Atena neġano

¹⁶ Paulo'a Atena neġano Silasi zu Timoteo guhize radirote'ea, ġuriro badi'aġa ġehaġa e'ea horonirotene, zamaġani'a adudaro.

¹⁷ E'ano'o ani Iuda azaġa kuru neġa diuġadu, Iuda azaġa, zu Giriki azaġa Badi'a gubane'ete'e teite, Iesu Keriso ġo'anido, zuni mada nidu'a ne huni maketi haba'ano iniu iniu'a onairote'e teite ġo'anido.

¹⁸ Ebu edeġa azaġa nu, Epikuro ga Sitoa rae huze'ete'e teite hidadu, ġoere 'u'ue titiro. Ebu Paulo'a Iesu hariġa zu Iesu'a rudanadu bare ġabodirote'e rae furenirotene, vase nu'a 'ahige reiro, raena'a, “Ġoe'a fu'a vazega 'adi nagini reihi ra'ohe?” Ebu hena, nu'a raena'a, “Badi'a 'ahoga nu rae furene'e gaogi.” reiro.

¹⁹ Ebu ze Paulo tutunadu Areopago maġano kanisoro azaġa nu'onu'o haba'a onamiro. Ebu zeġe'a nina'a, “Ġae'a rae furene'ete'e ihoreġa iziga 'adi'e nagini, eme ura ederihi ra'ohe,

²⁰ mazaġa emeġe teġao ibite mene hune zu igirote'e hariġa 'ahoga rae furene'ohe. E'ano'o ani huga'e nagini, eme ura ederihi ra'ohe.”

²¹ Mazaġa Atena azaġa, zu haba 'ahoga 'ahoga azaġa e'ea radiu'ete'e haġai'e 'ahiguġa. Zeġe nidu'a, zeġe radiu tauġe'ena'a, ihore iziga ġoeroga zu egoga da'o uratiro.

²² Ebu Paulo'a Areopago kanisoro azaġa zamao edanadu ġoeriro, raena'a, “Atena azaġa, e za horozatene, 'ahige zamareha. Za'e badi'a ġehaġa kurano hau'ete'e azaġa.

²³ Mazaġa eġe'a zae neo ragavatene, zae'a kurano hau'ete'e ġauġa ġehaġa horoneha. E'e

zamaḡano dibu'o fataḡano ḡoere 'ahoga miri-hoga horoneha, raena'a, "EME AḠU'A BADI'AGĀ VEIZE". Za aḡu'a badi'aḡa mazao kurau'ohe. E'ano'o eḡe'a Badi'a a'e iniu rae furenihira'ohe.

²⁴ Badi'a ani, haba zu e'e zamaḡano radiu'ete'e ḡauḡa nidu'a haḡairo. Ani'e Zuhi'a Boro, adure zu raha zuhi'ani'ohe. 'Ahine dibu'o neḡa zamaḡano mene radiu'ohe. A'e vaze'a 'evore hina ogorarote'e neḡa.

²⁵ Ane huga'e ḡabone, ḡabone iriga zu ḡau nidu'a vaze nidu'a zini'ete'e Badi'aḡa. E'ano'o ane mazao'e ferene'ete'e ḡauḡa o'o'a. Vaze'a ane veize ḡau 'ahoga mene haḡao ha'uma.

²⁶ Badi'a ani, vaze tibuhuga haḡaadu, aniono'o haba 'ahoga 'ahoga azaḡa nidu'a haḡairo, vaze'a haba nidu'a zamaḡano radoga veize. Ebu zeḡe'a radi'uma madaḡa rae tiro, zu radi'uma haba'a ḡonaneḡa haḡairo.

²⁷ Badi'a'a 'ougirota'a'e, vaze'a Badi'a vaḡoga veize, ebu inare vaḡadu Badi'a hidoga veize. Rehano huga'e ani'e emeḡe nidu'a mazaono'o mene faḡa.

²⁸ Mazaḡa eme ane ḡabone zamaḡano ḡabode oname'ohe, ebu hagare'ohe, ebu radiu'ohe. Zae bo'aḡano bada garahe'ete'e vazeḡa 'ahogani'a 'ahige tirote'e teige, raena'a, "Emeḡe zuni ane mariga."

²⁹ Eme Badi'a ene 'ahine, Badi'a huga'e golo (gold) ga siliva (silver) ga hadi hina vaze'a zamradu haḡae'ete'e ḡauḡa teite idaḡa rae mene zamari'uma.

³⁰ Ibite bone, vaze aḡu'a 'ahine, 'uguḡa haḡaiḡa haḡaidote'ea, Badi'a ani ḡiaze modido. Rehano

izidi'e haba nidu'a zamaḡano radiu'ete'e azaḡa nidu'a ane'a zi'ohe. 'Zamaze ḡihuno'!

³¹ Mazaḡa ani'e haba nidu'a zamaḡano radiu'ete'e azaḡa ibi duduḡano kotazite'e madaḡa rae tiro. Ebu kota ibito ha'uma vazega zuni ohoniro. E'e vazega'e ani'a runeono'o bare ḡaboniro. 'Ouge'ena'a, Iesu'e hube hune vase nidu'a kotazi'uma rae fureniro."

³² Paulo 'ize ḡoere onamihi ra'enogano, Atena azaḡani'e, rune vazegani'a bare ḡabodirote'e ḡoe'a igirotene, vase nu'e Paulo eḡofo haro. U vase nu'e 'ahige reiro, raena'a, "E'e hariḡa'e nougine vesu'u bare igi'uma."

³³ Paulo'e e'e igirotene, ḡoe'a nema'o 'uadu, kanisoro azaḡa mode iḡuniro.

³⁴ Rehano vase nu'e Paulo teite 'auḡadu, Zuhi'a Boro mazao fiuro. E'e zamaḡano'e, Areopago kanisoro vazega 'ahoga, niḡa Dionusio, zu roḡae 'ahoga, niḡa Damari, ebu vase ḡehaḡa zuni.

18

Paulo Korinto neḡano

¹ E'e enogano, Paulo ani Atena neḡa modadu, Korinto neḡa onamiro.

² E'ea Iuda vazega 'ahoga, niḡa Akula hidiro. Ani'e Ponto haba'a vazega. Itali haba'anono'o inuga Priskila teite Korinto neḡa onaadu, mada nu da'o radiro, mazaḡa Roma zuhi'aḡa, niḡa Klauudio'a, "Iuda azaḡa'e nidu'a Roma neḡanono'o vaḡino'!" rae ziro 'ahine. Ebu Paulo ani, ze ḡiazi' onamiro.

³ Paulo zu zeḡe moni gauḡa'e tiba: taruha ogone'ete'e faraiḡa rafaḡa 'aune turinido. E'ano'o Paulo'e zeḡe teite radadu gaido.

⁴ Ebu ani'e Bana Madaḡa madaḡa nidu'a, Iuda azaḡa kuru neḡano haramido, ebu Iuda zu Giriki azaḡani'a Zuhi'a Boro mazao fioga veize inare ḡoerido.

⁵ Silasi zu Timoteo'a Makedonia haba'anono'o onairotene, Paulo ani, mada nidu'a haramo moneo da'o gaue hunido, ebu Iuda azaḡa mazao "Iesu'e Keriso." rae doḡo'ani furenido.

⁶ Rehano ze Paulo haramo 'ue ḡoerinu, zu ḡoere sau'a hina roninutene, ani'e dabuaḡa zu'izu'inadu ziro, raena'a, "Za ire roga diuḡo'idene, a'e zae sau'a u'ano ro'i! E'e aduga'e eḡe mazao o'o'a. E izidiono'o'e onamadu, Iuda mene azaḡa mazao harami'uma."

⁷ Ebu ani, Iuda azaḡa kuru neḡa modadu, vase niḡa Titio Iusito, ani ne onamiro. Ani'e Badi'a kurano haudote'e vazega. Ani ne'e Iuda azaḡa kuru neḡa genaḡano.

⁸ Iuda azaḡa kuru neḡa ibitohau'ete'e vazega'e niḡa Krisipo. Ani zu neḡano radiudote'e azaḡa nidu'a Zuhi'a Boro mazao fiuro. Korinto neḡa azaḡa ḡehaḡa zuni Paulo haramo egadu, Zuhi'a Boro mazao fiuro ebu bapatiso meiro.

⁹ Ohere 'ahogano, Zuhi'a Boro'a iḡunao Paulo niro. "Ago rihano'i! Rehano 'ize harame onamo'i! Hebe'o ago 'ue rado'i!

¹⁰ Mazaḡa e'e ḡae teite radiu'ohe. Vase 'ahogani'a zuni sausa'u'oga veize mene agato ḡani'uma, mazaḡa ne 'adao'e eḡe none re'uma azaḡa ḡehaḡa."

¹¹ E'ano'o Paulo'e Korinto neḡano muri tiba zu bato fu'o tiba fare (6) radadu, Badi'a ḡoere ihozido.

¹² Vaze 'ahoga, niḡa Galio, ani'a Akaia haba'a gavanaḡa reirote'ea, Iuda azaḡani'a tiburanadu, Paulo obone tiro, ebu kota haba'a tutune onamiro.

¹³ Ebu raena'a, "Vaze 'adi'e, vazevaze'a Badi'a mazao kuranoga veize, zamaze au'ohe. Badi'a 'ahoga mazao kurau'eta'a'e, Roma azaḡa goro."

¹⁴ Ebu Paulo'a ḡoerihira'enogano, Galio'a Iuda azaḡa ziro, raena'a, "Ego'i! Iuda azaḡa! Vaze 'ahogani'a goro vari'ifo, ga haḡai sau'a boro haḡaifone, eḡe'a ḡoereze ego zinifo.

¹⁵ Rehano za'e Iuda azaḡa mone ḡoe'a ga niḡa ga goroḡa nunu moneo ta'irote ḡo'ano'idene, zae da'o ḡo'ane faino'i! E'e 'uguḡa kotaḡa mene haḡai'uma."

¹⁶ Ebu Galio'a kota haba'anono'o tuḡuze buziro.

¹⁷ Ebu zeḡe nidu'a, Iuda azaḡa kuru neḡa ibitohau'ete'e vazega, niḡa Sositene obone teadu, kota haba'a 'usiḡano bouniro. U Galio'e ḡiane re'ore'iro.

Paulo'a Korinto neḡanono'o Antioka neḡa bare onamiro

¹⁸ Paulo'a Korinto neḡano 'ize mada ḡehaḡa radirote'e enogano, Zuhi'a Boro mone azaḡa muhizadu, Suria haba'a ruhau onamiro. Priskila zu Akula'a ḡatine onamiro. Paulo'e 'ize 'izema ruhanogano, Kenekrea toḡatoḡaḡano

iguḡa vari'iro, mazaḡa ani ibite Badi'a mazao kuranadu, ḡoere rinede tirote'e zamaḡano radiunu 'ahine.

¹⁹ Ze Efeso neḡano feurirotene, Priskila zu Akula'e e'ea ohoze modiro, u ani'e Iuda azaḡa kuru neḡa diuḡadu, Iuda azaḡa teite hari manoga ḡo'aniro.

²⁰ Ze'e Paulo'a zeḡe teite e'ea faḡa radoga uminiro rehano, ani mene mae ḡihiniro.

²¹ Rehano ani muhize iḡune'ena'a, 'ahige reiro. "Badi'a'a uratine, zae vaḡe bare onai'uma." Ebu ani Efeso neḡanono'o ruhau onamiro.

²² Paulo'a Kaisarea neḡano feurirotene, Ieruselema neḡa onamadu, ekalesia azaḡa teite hido titiro, ebu bare Antioka neḡa onamiro.

Paulo'a haba faḡano harame ragavirote'e uḡiduḡa

²³ Paulo ani, mada mene ḡehaḡa Antioka neḡano radirote'e enogano, e'eano'o iḡunadu, Galatia zu Ferigia haba'ano neḡa 'ahoga 'ahoga onamiro. Ebu Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a nidu'a inaraziro.

²⁴ U Iuda vazega 'ahoga, niḡa Apolo, ani Efeso neḡa onairo. Ani'e Alesandria neḡa vazega. Ani faifairu ḡoere'ete'e vazega zu buka zaḡoga zuni faine ederoga.

²⁵ Zu Zuhi'a Boro ibi fairu ederirote'e vazega, ebu zama nidu'a hanadu inare ḡoerido zu Iesu hariḡa hugano da'o ihozido. Rehano Ioane'a bapatzirote'e da'o edeḡa.

²⁶ Apolo ani Iuda azaḡa kuru neḡano mene rihau'ena'a ḡoeriro. Rehano Priskila zu Akula'a

gōe'a igirotene, neze tutune onamadu, Badi'a ibi huga faifairu ihoniro.

²⁷ Ebu Apolo'a Akaia haba'a onamihi reirotene, Zuhi'a Boro mone azaḡani'a inara gōe'a haro. Ebu Akaia haba'ano Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a veize so'a mirihe tuḡuriro, zeḡe ani'a onamite'ea mae ḡihinoga. Apolo'a e'ea feurirotene, Badi'a'a ḡahunone manōḡa zenadu, Zuhi'a Boro mazao fiidote'e azaḡa borofe ihoze danazinu.

²⁸ Mazaḡa ani'a buka zaḡoḡanono'o "Iesu'e Keriso" rae ihoze'ena'a, Iuda azaḡa teite hunio ḡihau ḡo'anadu buziro.

19

Paulo Efeso neḡano

¹ Apolo'a Korinto neḡano radiunute'e madaḡano, Paulo ani maḡa haba'a tihitihine onamadu, Efeso neḡano feuriro. E'ea Zuhi'a Boro tahi'a nu hidadu,

² ḡadiziro, raena'a, "Za, Iesu mazao firote'e zamaḡano, Vine Zaḡoḡani'a zae vaḡe ovairo hehe?"

Ze naenaenina'a, "Mene! Eme, Vine Zaḡoḡa ra'ete'e zuni mene igiro."

³ E'ano'o Paulo'a ḡadizena'a, "Za nagi bapatzizo meiro?" reirotene, ze'a naenaenina'a, "Ioane bapatzizo meiro." reiro.

⁴ Paulo'a raena'a, "Ioane'a bapatzizirota'a'e, zae'a zamaze ḡihunadu, haḡai sau'a modoga. Ebu ani zina'a, 'Eḡe ḡaruna onaite'e vazēḡa mazao fio'i! A'e Iesu.' rae reiro."

⁵ Ze ḡoere e'e igirotene, Zuhi'a Boro Iesu niḡano bapatzizo meiro.

⁶ Ebu Paulo'a 'evo'a zeḡe rana tirotene, Vine Zaḡoḡani'a zeḡe vaḡe ovairo, ebu ze ago 'ahoga 'ahogano ḡoeriro, ebu Badi'a'a ihozirote'e ḡoe'a rae fureniro.

⁷ E'e zamaḡano'e, ohoze gaubanana zu aheu fare (12) heuḡani'a radiro.

⁸ Ebu Paulo ani, Iuda azaḡa kuru neḡa diuḡadu, e'ea bato uḡidu inare haramido. Ebu Badi'a'a zuhi'azite'e ḡoe'a Iuda azaḡa teite ḡihau ḡo'aniro, zeḡe zuni Iesu mazao fioga veize.

⁹ Rehano Iuda azaḡa nu'e, teḡa riranadu, Paulo ḡoere hezaho haro, ebu vase ḡehaḡa ubumao Zuhi'a Boro ibi sausaune ḡoeriro. E'ano'o Paulo'e Iuda azaḡa kuru neḡa mode buanadu, Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a zamaze onamiro. Ebu vase 'ahoga niḡa Turanu, ane'a ihoze'ete'e neḡa onamadu, mada nidu'a e'ea ḡo'ane ihozido.

¹⁰ 'Ouge haḡae onamoo, muri aheu meiro. E'ano'o Iuda azaḡa zu Giriki azaḡa Asia haba'ano radiu'ete'e'a nidu'a, Zuhi'a Boro ḡoere igiro.

Sikeva ubuga duḡuru'a vine sau'a hegone bune nuriro

¹¹ Badi'a ani, Paulo gauono'o gigi'a haḡaiḡa iḡaiḡa mene horone'ete'e haḡaido.

¹² Vaze nu'e, Paulo'a odohe raudote'e mukoḡa zu vidau gaudote'e dabuaḡa afa'a madu, uḡi azaḡa ranao tidotene, ugize'a manorido, zu vine sau'ani'a buaudo.

¹³ U Iuda azaḡa nu haba 'ahoga 'ahogano ragave'ena'a, vase mazaono'o vine sau'a hegoze buze'ete'e'a, ze Zuhi'a Boro Iesu ni rae nuriro. Ze vine sau'a zinu, raena'a, "Iesu ni, Paulo'a

rae harame'ete'e, e'e niġano ġa'ohe. Vaze mazono'o buano'i!" rae reiro.

¹⁴ Dibu'o hau'ete'e boro 'ahoga, niġa Sikeva, ane ubuga fu'o zu aheu fare (7) zuni e'uge haġairo.

¹⁵ 'Ougirotene, vine sau'ani'a naenaezina'a, 'ahige reiro. "Iesu eġe edeġa, zu Paulo eġe edeġa, u za'e iniu?"

¹⁶ 'Ouge radu e'e vineġa sau'ani'a radiu'ete'e vazegani'a, zeġe rana rafatiro, ebu ani inara'e zeġe teite mene idaġa 'ahine, zeġe nidu'a raharahaziro. E'ano'o tahi'a tahi'a'e firina zu ahirize ruau'ena'a, neonno'o ferau buaro.

¹⁷ Efeso neġano Iuda azaġa zu Giriki azaġani'a e'e hariġa igirotene, zeġe nidu'a ġiġaroziro, ebu Zuhi'a Boro Iesu ni nigune ġihiniro.

¹⁸ Ebu Zuhi'a Boro mazao firote'e azaġa ġehaġani'a onaadu, aneane haġai sau'a rae fureniro.

¹⁹ Nabone azaġa ġehaġa'e zeġe murava bukaġa odohe onaadu, vaze nidu'a ubumao hufi haoniro. Hufi haonirote'e bukaġa naeġa nidu'a me'ode nu'onirotene, siliva moniġa 50,000 reiro.

²⁰ 'Ouge'ena'a, Zuhi'a Boro ġoere'e gigi'eita bororu onamiro zu inare onamiro.

Efeso neġano hara boro'a fureraro

²¹ Efeso neġano 'uguġani'a furerarote'e ġarugano, Vine Zaġoġani'a Paulo ibito hanadu, ani Makedonia zu Akaia haba'a onami'udu'u, Ierusalemema neġa onami'uma rae zamariro, ebu raena'a, "Ierusalemema neġa onamite'e ġarugano, Roma neġa zu onami'uma." reiro.

²² E'ano'o Paulo'e, ane dana vasegā aheu, Timoteo zu Erasto Makedonia haba'ano ibite tuḡuziro, u ani'e mada nu Asia haba'ano radiunu.

²³ E'e madaḡa heuḡano, Efeso neḡano aduga boro'a Zuhi'a Boro Ibi mae ḡihine'ete'e azaḡa moneo fureraro.

²⁴ E'e haḡaiḡa'e 'ahige fureraro. E'ea vase 'ahoga, niḡa Demetrio'a radiunu. U Efeso roḡae badi'aḡa niḡa'e Atemisi*. Demetrio'e, siliva hina e'e badi'aḡa dibu'o neḡa kobefe idane haḡae'ete'e gauḡa odohe durido, ebu tahi'a ḡehaḡani'a ane 'u'uḡano gauadu, moni boro meido.

²⁵ Demetrio'e, ane gau azaḡa zu ane gau heuḡa haḡae'ete'e azaḡa nu'ozadu ziro, raena'a, "Nego, zae edeḡa, eme'e gau 'adi haḡaadu moni boro ma'ohe.

²⁶ Za, Efeso neḡano zu Asia haba'a nidu'a zamaḡano Paulo'a vase ḡehaḡa zamaze anadu, tutuze ve'ozirote'e horoniro, zu igiro. Ani raena'a, "Evore hina haḡae'ete'e badi'aḡa'e mene badi'a.' ra'ohe.

²⁷ Nougine eme gau niḡani'a sauta'uma, zuni Atemisi, roḡae badi'aḡa boro, ane dibu'o neḡa zuni vase'a huga o'o'a re'uma. Zu roḡae badi'aḡa, ani niḡa ḡihi'a ra'ete'e'a dauḡi'uma. Asia haba'a zu haba 'ahoga 'ahogano vase nidu'a'a kurano hau'e rehano, 'ougi'uma."

²⁸ Nu'orarote'e azaḡani'a e'e igirotene, maḡune rudaro ebu houna'ena'a, "Efeso azaḡa

* **19:24** E'e badi'aḡa'e huga ḡehaḡa haḡai'uma badi'aḡa rae zamariro.

roḡae badi'aḡa, Atemisi'e niḡa boro bagaḡa!" reiro.

²⁹ Ebu Efeso neḡa azaḡa nidu'a'a houna'adu harae ḡuzuhe huniro. Ebu Makedonia haba'anono'o Paulo ḡatine onairote'e azaḡa, Gaio zu Aristako, ze oboze teadu, ahase'ena'a, zeḡe nidu'a Efeso nu'onu'o haba'a idaḡa dure diuḡiro.

³⁰ Paulo ani, vase ḡuḡuvaḡa ḡorezihi radu zeḡe ḡunuḡano diuḡihi reiro rehano, Zuhi'a Boro tahi'a duḡuru'a garariro.

³¹ Zuni Asia haba'a gavamanio gaue'ete'e azaḡa nu'e Paulo vase. Zeḡe zuni umide ḡoere tuḡurena'a, "Nu'onu'o haba'a ago diuḡo'i!" reiro.

³² Ebu Efeso nu'onu'o haba'ano'e, vase ḡuḡuvaḡa nidu'a harae ḡuzuhido. Ze ḡoere 'ahoga 'ahoga rae houna'ido, rehano e'e zamaḡano vase ḡehaḡa'e aḡu'a, nagini u'ano diuḡirota'a'e.

³³ Iuda azaḡa nu'a, vase 'ahoga, niḡa Alesana, ani vase ḡuḡuvaḡa zamao duine moneneadu, nougi'uma rae ihoniro. Ane'a e'ea edarotene, hara'a zuhutanoga veize 'evo'a ḡihiniro, ebu vase ḡuḡuvaḡa ḡorezihi reiro.

³⁴ Rehano Alesana'e Iuda vaseḡa. Vaze ḡuḡuvaḡani'a e'e ederirotene, ze nidu'a ago tibano huau'ena'a, "Efeso azaḡa roḡae badi'aḡa Atemisi'e niḡa boro bagaḡa!" reiro. Ḡoere tiba e'e da'o barebare rae harae onamo, mada aheu (2 hours) meiro.

³⁵ Ne gavamaniḡa veize seketeri gaḡa haḡae'ete'e vaseḡa 'ahogani'a vase ḡuḡuvaḡa

hara garariro, ebu zeḡe nidu'a sifu radirotene, ani zina'a, "Efeso azaḡa, vase nidu'a edeḡa, Efeso neḡa'e roḡae badi'aḡa boro Atemisi dibu'o neḡa taufe radiu'ohe, zuni Atemisi iraḡa hadiḡa adureono'o ovairote'e zu taufe'ohe.

³⁶ E'ebano'o Efeso azaḡani'a 'ouge'eta'a'e, haḡai hugahuga. E'ano'o za ago harao'! Ġurizabuo ḡau 'ahoga ago haḡae tauḡo'i!

³⁷ Za vase aheu 'adi zamaze onaa rehano, ze emeḡe kuru neḡano ḡau 'ahoga mene ḡonotaneha, zu emeḡe roḡae badi'aḡa niḡa mene sausaune ḡoereha.

³⁸ Demetrio zu ane gau tiba azaḡa'e vase 'ahoga 'utihi reine'e, kota onamine manōḡa. Kota'e boha'a, zu e'ea gavana azaḡani'a radiu'e 'ahine, e'e haba'ano ḡoere aduga ane mazao ri'inine manōḡa.

³⁹ Ga zae mazao ḡoere 'ahoga e'e reine, Efeso gavamani gorōḡano ne azaḡani'a nu'oru'ete'e zamaḡano ḡo'anine manōḡa.

⁴⁰ Eme'e, izidi 'ada harae ḡuzuhate'e haḡaiḡa u'ano, nouḡine'e gavamani azaḡani'a emeḡe rana aduga ti'uma. Eme'a haraata'a'e mazaḡa o'o'a 'ahine, eme'e emeḡe moneo ḡoeroga mene idara'uma.

⁴¹ Ani 'ouge ḡoeradu, vase ḡuḡuvaḡa tuḡuze ḡouriro.

20

Paulo'a Makedonia zu Giriki haba'a onamiro

¹ Efeso neḡano harae ḡunuḡunirote'e'a haugirotene, Paulo ani Zuhi'a Boro tahi'a

tahi'a huze nu'ozadu, inara ḡoe'a ziro, ebu "E'e radihi!" radu, Makedonia haba'a onamiro.

² Ani e'e haba'ano oname'ena'a, Zuhi'a Boro mone azaḡa inara ḡoe'a ḡehaḡa ziniro. E'ebu'u Giriki haba'ano feuriro.

³ E'ea feurirotene, bato uḡidu radiro. E'e enogano Suria haba'a ḡasi hina onamihi reirotene, Iuda azaḡani'a Paulo matihi radu neneḡani'ete'e igiro 'ahine, ani zamaradu, "Makedonia mone onamadu bari'uma." rae reiro.

⁴ U ane teite oname'eta'a'e, Berea neḡa vazega, niḡa Sapatero, ani'e Puro ubuga, ebu Tesalonika neḡa azaḡa'e nize Aristako zu Sekundo, ebu Derebe neḡa vazega'e niḡa Gaio, ebuni Timoteo, ebu Asia haba'a azaḡa'e nize Tukiko zu Torofimo.

⁵ Ze'e ibite iḡunadu, Toroa neḡano guhifiro.

⁶ U eme'e Beredi Mene Menoga Au'ete'e Muiḡa haḡairote'e enogano, Filipi neḡanono'o ḡasio ruhau onamiro, ebu mada fu'o (5) ruhau onamadu, Toroa neḡano guhife'ete'e azaḡa teite 'auḡiro, ebu e'ea mada fu'o zu aheu fare (7) radiro.

⁷ Satadei ḡorava uḡano, eme Zuhi'a Boro zamare'ete'e ogomuḡa au tiburanoga veize nu'oraro. E'e zamaḡano Paulo'a haramo onamoo, ohere nemanema reiro. Mazaḡa irarine, muhize iḡuni'uma 'ahine.

⁸ Eme hitaga neḡano nu'oru radiro. E'e zamaḡano'e ihure ḡehaḡa agane tiro.

⁹ U ohoze tahi'aḡa 'ahoga, niḡa Iutiko'a marama rana ehore radiunu. Paulo'a haramo 'au'aune onamirotene, ani baze rudaro. Baze rudarote'e zamaḡano, ane huga ne hitaga

uḡiduḡanonono'o uitadu, rahao bua' ovoiro, ebu zeḡe'a mae ḡihinirotene, rudanoga horoniro.

¹⁰ Rehano Paulo'a ovaradu ane rana ḡuḡuriro, ebu afunadu 'ahige reiro. “Ago zamaro'i! Ani ḡaboga!”

¹¹ Ebu Paulo ani hitaga neḡa bare itadu, Zuhi'a Boro zamare'ete'e berediḡa zeḡe teite au tiburaro, ebu ḡoere onamo, irarirotene, iḡuniro.

¹² Nu'onu'o azaḡa'e ohoze tahi'aḡa ḡabodate'e zamahu onamiro, ebu matu'u boro haḡairo.

Paulo'a Toroa neḡanonono'o Mileto neḡa onamiro

¹³ Paulo ani Aso neḡa u'a gabao onamiro. U eme'e ani'a efadu, ḡasi hina ibite e'e neḡa onamiro, ebu eme ani e'eabu'u ḡasio mae ufi'uma reiro.

¹⁴ Ebu Paulo'a Aso neḡano emeḡe teite 'auḡirotene, ḡasio ofadu, Mitulene neḡa ruhau onamiro.

¹⁵ E'eano'o bare ruhau onamo, irarirotene, Kiosi 'umuḡa uhiḡano vitaro. Ebu ruhau onamo, moḡa madaḡano Samosi 'umuḡano feuriro. Ebu e'e moḡanobu'u Mileto neḡano feuriro.

¹⁶ 'Ouge ruhau onamirota'a'e, Paulo'e Asia haba'ano mada'a hauḡoga mene uratadu, Efeso neḡa'e ruhau vitini'uma reiro. Ani ura'e, Pentekosi madaḡa 'izema mougano, Ierusalem neḡano feuroga radu ḡarihe ḡarihiro.

¹⁷ Rehano Mileto neḡano feurirotene, Paulo'a Efeso ekalesia vase boroboro veize ḡoere tuḡuriro, ane vaḡe onaoga raduni.

¹⁸ Ze onairotene, Paulo'a ḡoreziro, raena'a, “Zae huga edeḡa, eḡe'a Asia haba'a diuḡirote'e

madaĝa ĝadaheĝanono'o onao izidi, mada nidu'a, zae teite nouge nouge radiunuta'a'e.

¹⁹ E Zuhi'a Boro tuĝure haĝaidote'e zamaĝano, vaĝute'ena'a zu nihe vuĝa sone'ena'a gaido. Zu Iuda azaĝa nu'a uĝuhihi radu, eĝe mazao haĝai sau'a sau'a haĝaido rehano, rinede gaido.

²⁰ Ebu danazi'uma ĝoe'a nidu'a rae furenido, zu hunio ga ane ane neo ihoze ragavido.

²¹ Ebu Iuda azaĝa zu Iuda mene azaĝa mazao hari tiba hina da'o haramo hunido, raena'a, 'Haĝai sau'a modadu Badi'a vaĝe onamo'i, ebu Zuhi'a Boro Iesu mazao fio'i'

²² Ebu ĝiano'i! Vine Zaĝoĝani'a tuĝutuĝuhadu, Ierusema neĝa oname'ohe. Rehano e aĝu'a, de'ea nagini'a eĝe mazao furera'uma.

²³ Eĝe'a ragave'ete'e neĝaneĝano Vine Zaĝoĝani'a dehene ihi'eta'a'e, 'E'e ĝu'ano ohohi'uma, ebu aduga hidi'uma.'

²⁴ E'e 'ouge ĝabonehe modine zuni idaĝa rehano, Zuhi'a Boro Iesu'a inirote'e ibiĝa oname hauĝine, zu gauĝa haĝae hauĝine manoĝa. A'e Badi'a'a manoĝa vaze ĝahunu zini'uma hariĝa manoĝa rae furene'ete'e.

²⁵ E zae bo'aĝano Badi'a'a vaze zuhi'azi'uma hariĝa haramo ragavido. Ĝiano'i! Izidi e edeĝa, zae nidu'a iraha mene bare horoni'uma.

²⁶ E'ano'o eĝe'a izidi 'ada rae furene'ohe. Zae'a ĝabone ibiĝa daunine zuni, e mene debahi'uma,

²⁷ mazaĝa Badi'a'a zae'a haĝaoga urate'ete'e ĝoe'a nidu'a rae fureno ziniro.

²⁸ E'ano'o ĝae ĝae'a ĝae bare dugu'e'eno'i, zu ekalesia azaĝa nidu'a duguze'eno'i! Ze'e Vine Zaĝoĝani'a 'evorezeo tiro, zae'a ĝiaze'enoga

radu. Ebu mamoe narine'ete'e teige, Badi'a ekalesia azağa narizo'i! Ze'e Badi'a'a ubuga ru hina meirote'e azağa.

²⁹ E edeğa eġe'a muhizite'e enogano, ġuriro haramo vazeğa 'ahoga 'ahogani'a agire ġuniġa teige zae bo'aġano diuġi'uma, ebu ġaboneze manōġa sausaune huni'uma.

³⁰ Zuni zae bo'aġanonono'o vase nu'a iġunadu, huga ġoe'a ve'one ihozi'uma, ebu Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a zamaze a'uma, zeġe hegotoga veize.

³¹ E'ano'o dugu'e'eno'i! Eġe'a muri uġidu zamaġano madaï zu ohere nidu'a nihe vuġa sone'ena'a, zae zae ihozidote'e zamare'eno'i!

³² E izidi za'e Badi'a 'evorao ti'ohe, zu Badi'a ġahunone manōġa ġoe'a zae mazao mode'ohe, danazoga veize. Ebu e'e ġoe'ani'a ibito zini'uma, ebu za'e Badi'a'a inahe meirote'e azağa nidu'a teite ġahugoneġa manōġa me'uma.

³³ E, zae teite radiunute'e madaġano, monize zu dabuaze veize mene kanaudo.

³⁴ Zae huga edeğa, e 'evorehe aheu 'adi hina gauadu, eġe zu eġe teite rau'ete'e azağa veize nagini'a ferefe'ete'e hoitido.

³⁵ Ebu ġabonehe nidu'a zamaġano, inare gauadu ġau'a fereze'ete'e azağa danazido, zae'a ġiane imanoga. Zu Zuhi'a Boro Iesu Ane Hugani'a 'ahige reiro, 'Ġau vase mazao ġahuge'ete'e haġaiġa'e vase mazaono'o ma'ete'e haġaiġa vitinoga. Ġahuge'ete'e vazega'e Badi'a'a manōġa boro ha'uma.' Za e'e ġoe'a zamare'eno'i!"

³⁶ Paulo ani ġoere hauġirotene, obenaġa hina tuġadu zeġe nidu'a teite Badi'a mazao kuraro.

37-38 Ebu ze nidu'a nianadu, 'unuḡano ahaini'ena'a fura'iniro. Ze zamaze are rudaro, mazaḡa Paulo'a zina'a, "Za'e irahe mene bare horoni'uma." reiro 'ahine. Ebu Paulo ḡatine ḡasio ohoni' onamiro.

21

Paulo'a Ierusalemā neḡa onamiro

¹ Eme, Efeso ekalesia boroboro teite uhiu hauḡirotene, ḡasio tiradu Koso 'umuḡa roḡoroḡe onamiro. Ebu baze irarirotene, Rodo 'umuḡa ruhau onamiro, ebu hena Asia haba'ano Patara neḡa ruhau onamiro.

² Ebu e'ea, Foinike haba'a onami'uma ḡasiḡa horonirotene, e'e ḡasiḡano tiradu iḡuniro.

³ Ebu onamo Kupro 'umuḡa haninirotene, eda'e moneono'o ruhau vitanadu, Suria haba'a u'a ruhau onamiro. Ebu Turo neḡano hebetiro, mazaḡa ḡasi'e e'ea tohe ruruni'uma 'ahine.

⁴ U eme Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a vaḡadu, fura tiba zeḡe teite radiro. Ebu e'e azaḡa, Vine Zaḡoḡani'a ihozadu, Paulo bare bare garariro, raena'a, "Ierusalemā neḡa ago ito'i!"

⁵ Rehano iḡuni'uma madaḡa meirotene, bare 'aune onamiro. E'ano'o Zuhi'a Boro tahi'a tahi'a'e inudeze zu enezeta, ḡatife ne ḡutu'aḡano tuḡufi' ovoiro. Ebu e'ea emeḡe nidu'a hesao obenafe hina tuḡadu kuraro.

⁶ Eme zeḡe teite uhiu hauḡirotene, ḡasio tiriro. U ze'e bare ne onamiro.

⁷ Eme Turo neḡanono'o 'aune ruhau onamo, Tolemaia neḡano hebetiro. A'e emeḡe ruhu

gōnaga. Ebu e'ea Zuhi'a Boro mone azaḡa teite matu'otite gōeradu mada tiba zeḡe teite radiro.

⁸ Irarirotene, eme odao onamo, Kaisarea neḡano feuriro. Ebu hari manōḡa haramete'e vazeḡa 'ahoga, niḡa Firifo neo radi' onamiro. Ani'e Ierusalemekalesia azaḡani'a vaze fu'o zu aheufare (7) inahe meirote'e vazeḡa 'ahoga.

⁹ Ani aboḡa nogobaḡa ḡazaḡa (4). Ze Badi'a'a gōere zenadu rae furenido.

¹⁰ Eme Kaisarea neḡano mada ḡehaḡa 'airadirotene, Iuda haba'anono'o peroveta vazeḡa 'ahoga niḡa Agabo'a feuri' ovairo.

¹¹ Ani emeḡe vaḡe onaadu, Paulo kiba'i ga bereta meiro, ebu e'e hina ane'a bare 'evo'a zu odaḡa ogoranadu, 'ahige reiro. "Vine Zaḡoḡani'a 'ahige ra'ohe. 'Kiba'i 'adi vazeḡa'e, Iuda azaḡa Ierusalemekalesia neḡano radiu'ete'e'a 'ahige ogoru ti'uma, ebu Iuda mene azaḡa 'evorao ri'ini'uma.' "

¹² E'e igirotene, eme, Paulo teite raudote'e azaḡa zu e'ea radirote'e azaḡani'a "Ierusalemekalesia neḡa ago ito'i!" rae Paulo uminiro.

¹³ Rehano Paulo'a raena'a, "Za nougadu niau'ena'a, e zama zorene'ohe? Zuhi'a Boro Iesu niḡa u'ano Ierusalemekalesia neḡano ḡu'ano ohohoga idaḡa, zu rudanoga zuni idaḡa. E zamahe haneha."

¹⁴ Eme ani gararo ḡizirotene, e'ea modiro, rehano 'Zuhi'a Boro mazao mode'ohe!' rae reiro.

¹⁵ 'Ouge mada nu radirote'e enogano eme, Paulo zu ane teite rau'ete'e azaḡa, tohefe ruhinadu, Ierusalemekalesia neḡa itiro.

¹⁶ Kaisarea neḡanonono'o Zuhi'a Boro tahi'a nu zu eme teite itiro, ebu Ierusalemā neḡano Nasona neo radifine tutufe onamiro. Ani Kupro vazega, zu amahi Zuhi'a Boro tahi'a rae onairo.

Paulo'a Iakobo ḡiani' onamiro

¹⁷ Eme Ierusalemā neḡano feuri' itirotene, Zuhi'a Boro mone azaḡani'a matu'e'ena'a mae ḡihifiro.

¹⁸ Irarirotene, Paulo zu emeḡe nidu'a'e Iakobo ḡiani' onamiro. Ierusalemā ekalesia azaḡa boroboro nidu'a zuni e'ea.

¹⁹ Paulo ani zeḡe teite hide ḡoretite haugirote'e enogano, ane gau zamaḡano Badi'a'a Iuda mene azaḡa mazao haḡairote'e haḡaiḡa nidu'a fairu doḡo'ani rae fureno ziniro.

²⁰ Ze e'e igirotene, Badi'a niguniro. Ebu Paulo nina'a, "Nego! Ḡae edeḡa, Iuda azaḡa'e ḡehaḡa bagaḡani'a 'ai Iesu ni mae ḡihineha, ebu zeḡe nidu'a Mose goro ḡoe'a zu mae ḡihine hune'ohe.

²¹ Ze hariḡo 'ahige igiro. Iuda azaḡa nu'e Iuda mene azaḡa bo'aḡano radiu'ohe. Ḡa'e zeḡe mazao 'ahige haramiro. 'Mose goro ḡoe'a'e modo'i! Ebu eneze guraḡa guraḡa ahiri rana iḡuri ago haḡao'i! Zu Iuda azaḡa ibi'a haḡaiḡa nidu'a modo'i!'

²² Eme nougine manoḡa? Ze ḡa'a onaata'a'e ederi'uma.

²³ E'ano'o ḡa'e emeḡe'a ḡeite'e haḡaiḡa haḡao'i! Emeḡe bo'aḡano Badi'a ubumao ḡoere riḡa rae teadu gore modirote'e ohozeḡa ḡazaḡa 'ada.

²⁴ 'Ahi duḡuru Dibu'o Neḡa zamaze onamadu, Badi'a ubumao dehera'uma haḡaiḡa zeḡe teite

haḡao'i! Zu vadinize 'ohanite'e naeḡa ḡae'a feino zeno'i! 'Ougine, vase nidu'a ederi'uma, hariḡo igirota'a'e mene huga, rehano ḡa Mose goro ḡoe'a ibiḡano oname'ete'e horoni'uma.

²⁵ U Iuda mene azaḡa Iesu mazao fie'eta'a'e, eme, zeḡe'a haḡai'uma haḡaiḡa so'ao mirihadu tuḡuro ziniro, raena'a, 'Guriro badi'aḡa mazao ḡahuno hanate'e ogomuḡa ago ano'i! Zuni 'unuḡano harine runedate'e maniḡa zu ru'e ago ano'i! Ebu vase 'ahoga ane teite mene hahurate'e vazēḡa teite ibi ago ve'ono'i! "

²⁶ Irarirotene, Paulo ani vase ḡazaḡa zamazadu dehera'uma haḡaiḡa zeḡe teite haḡairo. Ebu dibu'o neḡa diuḡadu, zeḡe'a Badi'a ubumao dehera'uma haḡaiḡa hauḡi'uma madaḡa, zu zeḡe tiba tiba veize nani'a Badi'a dibu'o hatite'e rae fureniro.

Paulo obone tiro

²⁷ Badi'a ubumao dehera'uma haḡaiḡa haḡae'ete'e furaḡa 'ai nariga hauḡirote'e madaḡano, Iuda azaḡa Asia haba'anono'o onairote'e'a, Dibu'o Neḡano Paulo horoniro. Ze vase ḡuḡuvaḡa nidu'a tutuze harae iḡunadu, Paulo obone tiro.

²⁸ Ebu ḡihau ḡoere'ena'a, "Isaraela azaḡa, danafo'i! Vaze 'adi'e haba'a haba'ano vase vase ihoze'ena'a 'ahige ra'ohe. 'Isaraela azaḡa haḡaio ago onamo'i, zu Mose goro ḡoe'a modo'i!' Ebu Dibu'o Neḡa rae sausaune'ohe. Zu emeḡe Dibu'o Neḡano Giriki azaḡa tutuze zouzadu, haba zaḡoḡa 'adi sausaune'ohe."

²⁹ Ze 'ouge reirota'a'e, ibite Efeso vazēḡa Torofimo'e Paulo teite Ierusalemā neḡano

raunute'e horoniro. Ebu ze 'ane Dibu'o Neġa zamaġano tutune zouniro rae zamariro.

³⁰ Ebu Ierusalemā ne azaġa nidu'a harae ġunuġuniro, ebu vaze nidu'a dudu'ohadu, Paulo obone teadu, Dibu'o Neġanono'o ahase buniro. Ebu ibihetaġa nidu'a 'ai zogone hararo.

³¹ Nariga mau rune'ete'e zamaġano, hariġani'a Roma uti vazeġa boro mazao bua' onamiro, raena'a, "Ierusalemā ne nidu'a hara'a iri'aveha."

³² Ebu ani zogone uti azaġa ibito zini'ete'e zu uti azaġa zamazadu vaze ġuġuvaġa u'a dure ovoiro. Harairote'e azaġani'a uti vazeġa boro tahi'aġeta onaoga horozitotene, Paulo 'ai mene bouniro.

³³ Uti vazeġa boro'a aradu Paulo obone tiro, ebu tahi'aġa tuġuzadu auri adiriġa aheu hina batuniro. Ebu ġadimu'ena'a, "'Adi iniu? Ani nagini haġaeha?" reiro.

³⁴ Ebu vavezaze'a ġuġuva ġunuġano ane ane edeġano ġoere iġuniro. Uti vazeġa boro ani, hara boro 'ahine, nagini u'ano 'ouge'eta'a'e ederoga mene idararo. E'ano'o tahi'aġa zina'a, "Vaze 'adi uti azaġa radone neġa tutune onamo'i!" reiro.

³⁵ Ze tutune onamoo, ne ġora'aġano reirotene, vaze ġuġuvaġani'a naenaenono'o bounihi reiro 'ahine, ani 'ai herate ġihiniro.

³⁶ Mazaġa vaze ġuġuvaġani'a ani hegote harae'ena'a, "Mau runo'i! Mau runo'i!" reiro.

Paulo'a vaze ġuġuvaġa mazao ġoeriro

³⁷ Paulo ani, uti azaġa radone neġano nariga tutune zounihi ra'enogano, ani'a uti vazeġa boro uminiro, raena'a, "E ġoere nu ġeine idaġa

hehe?" Ebu uti vazeḡa boro'a zaḡuzaḡau'ena'a, "Ahi ḡa Giriki ḡoe'a edeḡa hehe?" rae ḡadimaro.

³⁸ "Ḡa'e, Izipi vazeḡa ibite Roma gavamani teite utitihī radu, gorugoru azaḡa maḡa boro ḡazaḡa (4000) haba boha'a tutuze onamirote'e vazeḡa hehe?"

³⁹ Ebu Paulo'a naenaenina'a, "Mene, e'e Iuda vazeḡa. Nehe niḡa Taso, Kilikia haba'a za-maḡano ne boro. E vaze ḡuḡuvaḡa 'adi ḡorezoga rae umi'e'ohe."

⁴⁰ Ebu uti vazeḡa boro'a ḡoe'a mae ḡihinirotene, Paulo ani ḡora'ao edanadu, vaze'a mene haraoga rae 'evo'a mae ḡihiniro. Ebu hara'a daḡe hunirotene, Paulo'a Heberu* ḡoe'ano ḡoreziro.

22

¹ Paulo'a raena'a, 'ahige reiro. "Nego nabudi, eḡe'a izidi 'aha eḡe moneo zae mazao ḡoere'ete'e ego'i!"

² Ani'a Heberu ḡoe'ano zeḡe mazao ḡoerirote'e igirotene, ze sifu hune radiro. Ebu ani raena'a,

³ "E'e Iuda vazeḡa. Kilikia haba'ano Taso neḡano fureraro, ebu Ierusalemā neḡano bororaro. Ebu Gamaliela 'u'uḡano diuḡadu, vouḡafe goro ḡoe'a riḡa huneo ihohido, ebu Badi'a veize inarido, izidi zae'a haḡae'ete'e teige.

* **21:40** Heberu ḡoe'a'e Iuda azaḡani'a ḡoere'ete'e ḡoe'a niḡa.

⁴ Ebu Zuhi'a Boro ibi azaḡa sausauzido. Nu'e zimi ruzido. Ohoze zu roḡae batuzadu, ḡu'a neḡano ohozido.

⁵ Dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa zu Iuda kanisoro azaḡa zuni eḡe'a 'ada ra'eta'a'e hube rae re'uma. Mazaḡa ze Iuda azaḡa Damaseko neḡano radiu'ete'e veize miriho ḡoe'a tiro. Miriho ḡoe'a e'e eḡe'a madu Damaseko neḡa onamiro, e'ea Zuhi'a Boro ibio oname'ete'e azaḡa oboze teadu, Ierusalem a neḡa tutuze onaadu, aduga zenoga veize.

⁶ Damaseko neḡa haniti' onamirotene, madai nemaḡano, eḡe rana agaḡa bagaḡani'a adure-ono'o tabara agara' ovairo.

⁷ E'e rahao higau bauradu, ago 'ahoga igiro, raena'a, 'Saulo, Saulo! Ḡa nougadu eḡe sausauhe'ohe?'

⁸ E ḡadinena'a, 'Zuhi'a Boro, ḡa iniu?' reiro. Ane'a naenaehina'a, 'E'e Iesu, Nazareta neḡa vazega.' rae reiro. 'Ḡae'a sausauhe'ete'e vazega.'

⁹ U ḡatihe onamirote'e azaḡa'e agaḡa horoniro rehano, ḡorehirota'a'e mene igiro.

¹⁰ Ebu eḡe'a raena'a, 'Zuhi'a Boro, e nagini haḡaine manoḡa?' Ani'a raena'a, 'Iḡunadu, Damaseko neḡa onamo'i! E'ea eḡe'a ḡanirote'e gauḡa nidu'a iho'i'uma.'

¹¹ Ebu e'e, agaḡa boro'a ubumahe 'uuro 'ahine, ehamanoga mene idararo. E'ano'o ḡatihe'ete'e azaḡani'a tutuhe, abihe'ena'a Damaseko neḡa onamiro.

¹² E'ea vase 'ahoga, niḡa Anania'a radiudo. Ani'e goro ḡoe'a ibiḡano da'o onamido, ebu Iuda

azaḡa Damaseko neḡano radiu'ete'e'a nidu'a, ani'e vaze manoga tauḡi reiro.

¹³ Ani onaadu, eḡe genaḡano edaro, ebu raena'a, 'Saulo, nego! Bare fairu ehamano'!' E'ebu'u zogone Anania horonoga idararo.

¹⁴ Ebu Anania'a raena'a, 'Vouḡafe Badi'a'a ḡa mae avo tiro, ane zama ederoga veize, zu Iesu, Vaze duduga horonoga veize, ebu ani hebeono'o agoḡa egoga veize.

¹⁵ Mazaḡa Zuhi'a Boro veize ḡa'a horonirote'e zu igirote'e ḡauḡa vaze nidu'a mazao rae fureni'uma.

¹⁶ E'ano'o ḡa ago zamare 'ada'ado'i? Iḡuno'!' Iesu Keriso niḡano kuranadu bapatizo mo'i, ebu haḡaiḡo sau'a vuzu'e modo'!'

¹⁷ Ierusalemema neḡa bare erirote'e enogano, dibu'o neḡano kurarote'e zamaḡano, iḡunu'ete'e teigiuro.

¹⁸ Ebu Zuhi'a Boro'a ḡorehoga horoniro. Ani raena'a, 'Ḡariho'!' Ierusalemema neḡanonono'o zogone iḡuno'!' Mazaḡa ḡae'a eḡe hari rae furene'eta'a'e, Ierusalemema azaḡani'a mene mae ḡihini'uma'

¹⁹ Rehano eḡe'a raena'a, 'Zuhi'a Boro, eḡe'a Iuda azaḡa kuru neḡa nidu'a onamadu, ḡae mazao fie'ete'e azaḡa madu ḡu'a neḡano ohozido zu bouzidota'a'e, zeḡe edeḡa.

²⁰ Ebu ḡae hari rae furenidote'e vazega, Stefano mau runirote'e zamaḡano, eḡe zu zeḡe teite zamahe tibunadu, e'ea edau radiro. Ebu Stefano mau runirote'e azaḡa'e dabuaze fui'e tiro. E'e dabuaga'e eḡe'a taufe radiro.'

21 Rehano Zuhi'a Boro'a ihina'a, 'Onamo'! Mazaġa eġe'a Iuda mene azaġa, haba faġano radiu'ete'e mazao tuġu'i'uma.' ”

22 Vaze ġuġuvaġani'e igi onao, Paulo'a ġoere e'e reirote'e igirotene, ze harae iġuniro, raena'a, “'Uguġa vazeġa'e mau runo'! Ani'e ġabode radoga mene idaġa.”

23 Ze dabuaze feune ġihine'ena'a zu raha mae feune'ena'a harae ġunuġuniro.

Paulo'e Roma mone vazeġa

24 Roma uti vazeġa boro'a uti azaġa zeadu, Paulo'e uti azaġa radone neġano mae zouniro. Ebu hariġa rae furenoga veize “Masino'!” rae ziro. Ani'e nougadu vaze ġuġuvaġani'a ane mazao maġune harae'ete'e ederihhi reiro.

25 Uti azaġani'a Paulo masinoga rae, 'evo'a hutube 'eine utirotene, Paulo'a uti azaġa ibito zini'ete'e vazeġa e'ea edau'ete'e nina'a, 'ahige reiro. “E'e Roma mone vazeġa rehano, kotao 'ize mene ohohogano masihhi ra'ohe. A'e Roma goroġano idaġa hehe?”

26 Ibito zini'ete'e vazeġa e'e igirotene, uti vazeġa boro vaġe onamadu niro, raena'a, “Vaze 'adi'e Roma mone vazeġa. Ġa nougi'uma?”

27 Uti vazeġa boro'a Paulo vaġe onamadu ġadiniro, raena'a, “Eho'! Ġa Roma mone vazeġa hehe?” Paulo'a “O'e” rae reiro.

28 Ebu uti vazeġa boro'a raena'a, “E'e Roma mone rouga veize moni boro modiro.” Paulo'a naenaenina'a, “E'e furerarote'eano'o onao izidi, Roma mone vazeġa.”

29 E'ano'o Paulo masinadu ḡadimu vaḡihi reirote'e azaḡani'e, ane mazaono'o zogone ie vaḡiniro. Ebu uti vazeḡa boro ani, Paulo'e Roma mone ra'ete'e igirotene, ḡiḡaroniro, mazaḡa Roma mone vazeḡa obone tiro 'ahine.

Paulo'a kanisoro azaḡa nu'onu'o zamaḡano ḡoeriro

30 Irarirotene, uti vazeḡa boro ani, Iuda azaḡa'e nougadu Paulo mazao maḡunirote'e huga ederihi reiro. E'ano'o Paulo'e adiri mae butiro, ebu dibu'o hau'ete'e boroboro zu kanisoro azaḡa nidu'a nu'oziro. Ebu Paulo tutune onaadu, zeḡe zamao mae ohoniro.

23

1 Paulo ani kanisoro azaḡa ḡiaze hune'ena'a, 'ahige reiro. “Nego nabudi, e'e Badi'a ubumao zamahe duduḡa hanadu, nagini nagana haḡae onainu.”

2 E'e igirotene, dibu'ao hau'ete'e ḡihi'aḡa, niḡa Anani'a'a Paulo babaḡano edau'ete'e azaḡa zina'a, “Hebe 'ue fa'ono'i!” reiro.

3 'Ouge reirotene, Paulo'a nina'a, “Ḡa, sau'aḡo 'u'uru touga raduni feni 'uruḡa hina fenine'ete'e biriḡa heuḡa! Badi'a'a fa'o'i'uma. Ḡa e'ea ehoradu, goro ḡoe'a ibiḡano aduga ini'uma ra'ohe. Rehano ḡa'e goro ḡoe'a vari'e'ena'a, 'Paulo fa'ono'i!' ra'ohe.”

4 Paulo uhiḡano edaunute'e azaḡani'a, Paulo nina'a 'ahige reiro. “Dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa'e Badi'a'a ohoniro rehano, ḡoere sau'a hina ni sausaune'e hehe?”

⁵ Paulo'a naenaenina'a, “Nego nabudi, e aḡu'a, ani'e dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa. E ve'oreha, mazaḡa buka zaḡoḡano 'ahige touga. 'Zae zuhi'azi'ete'e vazeḡa'e ḡoere sau'a ago no'i! ”

⁶ Ebu Paulo ani, Sadukea zu Farisea azaḡani'a nu'onu'o zamaḡano radiu'ete'e horozirotene, zeḡe bo'aḡano ḡoere ḡiharo, raena'a, “Nego nabudi, e'e Farisea vazeḡa, zu Farisea vazeḡa ubuga. E'e, rune vazeḡani'a bare ḡabodite'e zamare guhine'ete'e u'ano kota 'ada edau'ohe.”

⁷ 'Ouge reirotene, Farisea azaḡa zu Sadukea azaḡani'a ta'iro titiro, ebu nu'onu'o azaḡa nidu'a naena edaro.

⁸ Sadukea azaḡa'e 'ahige rae ra'ohe. Rune vazeḡa'e mene bare ḡabodi'uma, zu vaze'e viga o'o'a, ebu tuḡure viga zuni o'o'a ra'ohe. U Farisea azaḡa'e e'e nidu'a mae ḡihine'ohe.

⁹ Ebu hara'a ufeta hune bororaro. E'e zamaḡano, goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa nu'e Farisea azaḡa. Zeḡe'a edanadu, riḡa ta'iriro, raena'a, “Vaze 'adi mazao'e sau'a 'ahoga o'o'a. Nougine, vine 'ahoga ga tuḡure viga 'ahogani'a ḡoreniro gaogi.”

¹⁰ Ta'iroze'a ufeta bororarotene, Paulo'e Iuda azaḡani'a hutube oname onaido. E'ano'o uti vazeḡa boro ani, Paulo sausauni'uma rae rihanadu, uti azaḡa zina'a, “Ovoradu, nu'onu'o azaḡa mazaono'o Paulo riḡa mae vaḡino'i, ebu uti azaḡa radone neḡano bare mae zouno'i!” reiro.

¹¹ E'e ohe'ano, Zuhi'a Boro'a Paulo uhiḡano edanadu niro, raena'a, “Inare rado'i! Ḡae'a

Ierusalemā neḡano eḡe hari rae furenirote'e teige, Roma neḡano zuni rae furenī'uma”

Iuda azaḡa nu'a Paulo matihi rae neneḡaniro

¹² Irarirotene, Iuda azaḡa nu'a nu'oranadu, Paulo matihi rae sifu neneḡaniro, ebu Paulo ma'udu'u oga'uma ga gagi'uma raena'a, ḡoere riḡa gore ti modiro.

¹³ 'Ouge gore ti modirote'e azaḡa'e, ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) vitinoga.

¹⁴ Ze dibu'o hau'ete'e boroboro zu vase boroboro vaḡe onaadu ziro, raena'a, “Eme ḡoere riḡa 'ahige gore ti modeha. Mene oga'uma onamo Paulo ma'udu'u.

¹⁵ E'ano'o za zu kanisoro azaḡa'e uti vaseḡa boro uminine idaḡa hehe, zae mazao Paulo bare tuḡunoga? Za so'e faifairu bare ḡadini'uma ro'! 'Ougine ani 'ize 'izema feurogano ibio ma'uma.”

¹⁶ Rehano Paulo ezeḡa ubugani'a Paulo ganato hau'ete'e hariḡa igiro. E'ano'o Roma uti azaḡa radone neḡa onamadu Paulo niro.

¹⁷ E'ano'o Paulo'a uti azaḡa ibito zini'ete'e vaseḡa 'ahoga hune onaadu niro, raena'a, “Tahi'a 'adi, uti vaseḡa boro vaḡe tutune onamine idaḡa hehe? Ani hari 'ahoga rae fureno hatihi ra'ohe.”

¹⁸ E'ano'o tahi'a e'e uti vaseḡa boro vaḡe tutune onamiro.

Uti azaḡa ibito zini'ete'e'a, boro nina'a, “Ḡu'ano radiu'ete'e vaseḡa, Paulo'a huhe onamadu umideha. 'Tahi'a 'adi uti vaseḡa boro vaḡe tutune onamo'i!' raha. Mazaḡa ani'e hari 'ahoga rae fureno ḡanihi ra'ohe.”

19 Uti vazegā boro'a tahi'a e'e genaḡa abine onamadu ḡadiniro, raena'a, "Ḡa nagini ihihi ra'ohe?"

20 Ani'a nina'a, "Tuda azaḡani'a ḡoere idanadu, ohogore Paulo'e Kanisoro azaḡa mazao tutune onamoga rae umi'i'uma ra'ohe. Ze'e so'e Paulo faifairu bare ḡadinihi re'uma.

21 E'ano'o ḡoereze ago ego'i. Mazaḡa ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) vitinoga azaḡani'a ibio ganate radi'uma. Ze'e ḡoere riḡa 'ahige gore ti modeha. Ze mene oga'uma ga mene gagi'uma onamo Paulo ma'uma. Izidi 'adi zamaḡano, ze'e ḡa ḡoere guhine'ohe."

22 Uti vazegā boro'a nina'a, "Ḡa'a ihohi' arate'e moneo, vaze 'ahoga ago no'i!" Ebu tuḡune onamiro.

Paulo Kaisarea neḡano tuḡuniro

23 Ebu uti vazegā boro'a uti azaḡa ibito zini'ete'e vazegā aheu huze onaadu ziro, raena'a, 'Uti azaḡa maḡa aheu (200) huze nu'ozo'i, ebu veine hina utite'ete'e azaḡa maḡa aheu (200) zu hosi ranaono'o utite'ete'e azaḡa ḡae fu'o zu aheu fare gaubanana (70) huze nu'ozo'i! Ebu izidi ohere 9 koroko zamaḡano iḡunadu, Kaisarea neḡa ovoro'i!

24 Paulo veize hosi nu mo'i, ebu gavana vazegā Feliki vaḡe fairu tutune onamo'i!

25 Uti vazegā boro ani, gavana vazegā veize miriho ḡoe'a tiro, raena'a,

26 'Eḡe Klaudia Lusia'a, ḡihi'a vazegā manoḡa, gavana vazegā Feliki mazao manoḡa tauḡi ra'ohe.

27 Vaze 'ahi'e Iuda azaḡani'a obone teadu matihi reiro, rehano eḡe'a uti azaḡa nu teite onamadu, Iuda azaḡa mazaono'o mae vaḡiniro, mazaḡa ani Roma mone vazeḡa rae reirote'e igiro 'ahine.

28 Ebu e'e nagini u'ano Iuda azaḡani'a maḡunirote'e ederihi radu, Kanisoro azaḡa nu'onu'o zamao vaze 'ahi ohoniro.

29 Ebu eḡe'a ederirota'a'e, ani'a Iuda azaḡa goro ḡoe'a vari'irote'e u'ano maḡuniro. 'Uguḡa haḡaiḡa'e ḡu'ano mene ohoni'uma, zu runeo mene tuḡuni'uma ḡauḡa.

30 E izidi Iuda azaḡani'a ani matihi rae neneganirote'e ega 'ahine, ḡae vaḡe zogone tuḡune'ohe. Ebu Iuda azaḡa zuni zeha, zeḡe zu ḡae vaḡe ovamadu, ḡae zamao ani'a haḡairote'e haḡaiḡa rae furenoga veize."

31 E'ano'o e'e ohe'ano uti azaḡa ze, zirote'e idunaḡano, Paulo tutune ovoadu, Antipatri neḡano onamiro.

32 Irarirotene, hosi ranaono'o utite'ete'e azaḡani'a da'o Paulo tutune Kaisarea neḡa ovoiro. U uti azaḡa odao onamirota'a'e, Ieruselema neḡa bare itiro.

33 Uti azaḡa hosi ranaono'o utite'ete'e'a Kaisarea neḡano feurirotene, gavana vazeḡa Feliki miriho ḡoe'a haro, ebu Paulo ani 'evorao tiro.

34 Ebu gavana vazeḡani'a miriho e'e me'odiro, ebu Paulo ḡadiniro, raena'a, "Ḡa no'e vazeḡa?" Paulo'a, "Kilikia haba'a" reirotene,

35 gavana vazeḡani'a raena'a, "Ḡae 'utirote'e azaḡani'a feuri'udu'u, ḡae'a nagini haḡainute'e ḡoe'a igi'uma." reiro. Ebu uti azaḡa zina'a,

“Paulo'e Kini Heroda* ne, ane ġabogano ogorarote'e neġano ġu'a gadize'ete'e azaġa 'evorao to'!' reiro.

24

Feliki'a Paulo kotaniro

¹ Mada fu'o enogano, dibu'o hau'ete'e ġihi'aġa, niġa Anania'a, vase boroboro nu zu Roma goroġa edeġa vaseġa, niġa Teretulo teite Kaisarea neġa ovairo. Ebu ze gavana vaseġa mazao Paulo haġai rae fureniro.

² Paulo hune zounirotene, Teretulo'a gavana vaseġa mazao 'ute'ena'a haġaiġa rae fureniro, raena'a,

“Feliki, ġihi'a hune vaseġa, ġae u'ano eme uniho manoġa faġa maha, zu ġae edeġa u'ano habafe zamaġano'e ġauġani'a manoreha.

³ Eme ġae haġai manoġa nidu'a u'ano matu'e rudau'ohe.

⁴ Rehano madaġo'a haugite'e veize eġe ġoere tahiġa ge egoga umi'e'ohe.

⁵ Vaze 'adi'e emeġe'a ġiane'etene, haġai sau'a haġaadu, haba nidu'a zamaġano Iuda azaġa tutuzadu harae ġunuġune'ohe, zu Nazareta rae huze'ete'e azaġa ibito zini'ohe.

⁶ Ebu Badi'a dibu'o neġa zuni sausaunihi reiro. E'ano'o eme obone tiro. [Ebu eme Iuda azaġa goro ġoe'a hina kotanoga uratiro.

⁷ Rehano uti vaseġa boro, Lusia'a onaadu emeġe 'evoraono'o riġa mae vaġiniro,

* **23:35** Heroda 'adi'e 'Herod the Great'.
Mataio 2:1-22, Luka 1:5

⁸ ebu ani 'ute'ete'e azaḡa zina'a, 'Feliki vaḡe onamo'!' reiro.] Ḡae ḡatana'a ane ḡadinine, emeḡe'a ḡae mazao 'utata'a'e nidu'a ḡoere huga rae zamari'uma."

⁹ Iuda azaḡa zuni Teretulo ḡoere atone'ena'a "Ani'a ḡoerata'a'e ḡoere huga" rae reiro.

¹⁰ Ebu gavana vazegani'e Paulo'a ḡoeroga veize vadini hina ta'oro harotene, Paulo'a ḡoere iḡuniro, raena'a,

"E edeḡa, ḡa muri ḡehaḡa Iuda azaḡa kotazin-uta'a'e. E'ebano'o e'e matu'uheta, ḡae ubumao eḡe none ḡoe'a rae furene'ohe.

¹¹ E, mada gaubanana zu aheu fare (12) onamirote'ea, Badi'a kurano hanoga veize Ieruselema neḡa itiro. Ḡae'a ḡadimu vaḡine, e'e hariḡa zogone ederi'uma.

¹² E'e dibu'o neḡa zamaḡano vaze teite mene ta'iro titido, ga Iuda azaḡa kuru neḡa zamaḡano ga Ieruselema neḡa zamaḡano vaze ḡuḡuvaḡa mene tutuze harae tauḡitauḡido. E zeḡe ubumao 'uguḡa haḡaiḡa mene haḡaido.

¹³ Zu zeḡe'a izidi rae furenate'e haḡaiḡa horonirote'e vazegā o'o'a. E'ano'o ḡoereze mae ḡihinoga mene idaḡa.

¹⁴ Rehano e 'adi rae furene'ohe. E ibi 'ahoga, zeḡe'a ve'oḡa ra'ete'e ibiḡano emeḡe vouḡa Badi'a kurano hau'ohe, ebu Mose goro ḡoe'a zu peroveta azaḡani'a trote'e ḡoe'a nidu'a mae ḡihine'ohe.

¹⁵ Ebu ze'e, vaze manoḡa zu sau'a nidu'ani'a runeono'o bare ḡabodi'uma ra'ete'e madaḡa zamare'ena'a, guhine'ohe. Ebu eḡe zuni e'e guhine'ohe.

16 E'ano'o iḡaiḡa Badi'a zu vase ubumao zamahe'e deheḡano radoga veize haḡai manoḡa haḡae hune'ohe.

17 E muri nu haba 'ahoga 'ahogano radiunute'e enogano, bare Ierusalemā neḡa itiro, Iuda azaḡa danaze moni zenoga veize, zu Badi'a dibu'o hanoga veize.

18 E dehehe'ete'e haḡaiḡa hauḡadu dibu'o neḡano dibu'o hau radiu'enogano, Iuda azaḡani'a horohiro. E'e zamaḡano eḡe uhiḡano'e vase ḡuḡuvaḡani o'o'a zu harae tauḡitauḡoga zu o'o'a.

19 E'e zamaḡano Iuda azaḡa Asia haba'anono'o onairota'a zuni e'ea radiro. Eḡe'a haḡai sau'a haḡairo rae reifone, zeḡe'a onaadu ḡae mazao e'e rae furenifo.

20 Ga Iuda kanisoro azaḡa nu'onu'o zamao mae ohohadu ḡadihirote'e zamaḡano, nagi haḡai sau'a eḡe mazao horonirote'e, Iuda azaḡa 'ada'a rae furenine manoḡa.

21 Eḡe mazao'e ḡoere 'adi da'o. Eḡe'a zeḡe bo'aḡano edaunute'e zamaḡano ḡihau ḡoeriro, raena'a, 'E, vase'e runeono'o bare ḡabodi'uma ra'ete'e ḡoe'a mae ḡihine'ete'e u'ano kotahe'ohe.' reiro."

22 Feliki ani, e'e ibiḡa moneo fairu ederoga 'ahine, kotaḡa 'uadu, 'ahige rae ḡoeriro. "Uti vazēḡa boro, Lusīa'a ovai'udu'u, ḡoere ḡonaga rae furenī'uma."

23 Ebu Feliki'a uti azaḡa ibito zini'ete'e vazēḡa nina'a, "Paulo'e ḡu'a gadize'ete'e azaḡa 'evorao to'i, rehano ibihetaḡa'e ago 'ufuno'i, zu vase'a dananoga ago gararo'i!" reiro.

24 Mada nu ġarugano, Feliki ani inugeita onairo. Inuga niġa Dunisila. Ani'e Iuda roġaeġa. Ze uti azaġa zeadu, Paulo zamahu onairo. Ebu Keriso Iesu mazao fie'ete'e hariġa Paulo mazono'o igiro.

25 Paulo'a haġai duduġa, zu zama rinede'ete'e, zu mada ġonagano Badi'a'a vaze kotazi'uma hariġa rae furenitene, Feliki ani ġiġaronadu niro, raena'a, "Ai e'e da'o. Onamo'i! Mada manoġa horonine, bare huġadi'uma." reiro.

26 Feliki'a 'ougirota'a'e, Paulo'a moni nu zuni hanoga rae zamariro. E'ano'o ġae ġehaġa Paulo hune onaadu, ane teite ġoerido.

27 Muri aheu meitotene, Porokio Festo'a Feliki iġu'a meiro. Rehano Feliki ani, Iuda azaġa zama'a manoroga veize Paulo'e ġu'ano modiro.

25

Paulo'e Roma zuhi'aġani'a kotanoga reiro

1 Festo ani, gavana vazeġa rouga radu Kaisarea neġano feuradu, mada uġidu meitotene, Ierusalem neġa itiro.

2 E'ea dibu'o hau'ete'e boroboro zu Iuda azaġa ibito zini'ete'e azaġani'a onaadu, ani mazao Paulo 'ute'ete'e ġoe'a rae fureniro. Ebu uminiro, raena'a,

3 "Eme ura haġaofine idaġa hehe, Paulo Ierusalem neġa bare tutune eroga veize?" Ze ura ibio ganatadu, Paulo matihi rae neneġaniro.

4 Rehano Festo'a naenaezina'a, "Paulo ani Kaisarea neġano obone ti radiu'ohe, ebu eġe zuni nariga e'e bare ovoe'ohe.

⁵ Zae vase boroboro nu zuni eġe teite ovao'i! Ebu Paulo'a haġai sau'a haġairo ro'idene, e'ea e'e hariġa rae fureno'i!"

⁶ Festo ani, Ierusalemā neġano mada fu'o zu uġidu fare (8) ga gaubanana (10) bare radiunutene, Kaisarea neġa ovoiro. Irarirotene, Festo'e kota haba'ano ehoriro. Ebu Uti azaġa zeadu, Paulo zamahu zouniro.

⁷ Paulo'a diuġirotene, Ierusalemā neġanono'o ovairote'e azaġani'a ġeġemaġe edanadu, Paulo 'ute'ete'e ġoe'a aduga ġehaġa ri'iniro. Rehano Paulo'a 'ouge haġaoga horonirote'e vazega o'o'a. E'ano'o e'e hariġani'e huga rae rouġani'e mene idararo.

⁸ Ebu Paulo'a ane mone ġoe'a rae fureniro, raena'a, "E'e Iuda azaġa goro ġoe'a mene vari'iro, zu dibu'o neġa sausaune'ete'e haġaiġa mene haġairo, zu Roma goro ġoe'a mene vari'iro."

⁹ Ebu Festo'e, Iuda azaġa zama'a manoroga veize, Paulo ġadiniro, raena'a, "Ġa'e Ierusalemā neġa itadu, kota 'adi'e eġe'a e'ea kota'oga urate'e hehe?"

¹⁰ Paulo'a naenaenina'a, "E'e Roma azaġa kotao edau'ohe. E'ano'o Roma azaġa kotao kotahine manoga. Ġa'e hubehune edega, e'a Iuda azaġa mazao haġai sau'a mene haġaidota'a'e.

¹¹ Eġe haġai sau'a u'ano uġuhi'uma ro'idene, e'e rudanoga idaġa. Rehano Iuda azaġa 'ada'a rae furene'ete'e ġoe'a'e mene huga ro'idene, vase 'ahogani'a uġuhoga veize zeġe 'evorao ri'ihoga'e mene idaġa. E'e Roma zuhi'aġani'a kotahoga urate'ohe."

12 Festo ani, ane'a danane'ete'e azaḡa ḡadzirote'e enogano, Paulo 'ahige niro. "Ḡa'e Roma zuhi'aḡani'a kota'oga urateha. E'ano'o ḡa'e Roma zuhi'aḡa vaḡe onami'uma."

Festo'a kini Agripa teite ḡo'aniro

13 Mada nu enogano, Kini Agripa zu ezeḡa, niḡa Berenike'a Kaisarea neḡa onairo, matu'u ḡoe'a Festo hanoga veize.

14 Ze Festo teite mada ḡehaḡa radiunu 'ahine, Festo'a Paulo hariḡa Agripa me'odo haro, raena'a, "Feliki'a 'adama vase 'ahoga ḡu'ano ohone modiro." reiro.

15 "Eḡe'a Ierusalem a neḡa itirotene, dibu'o hau'ete'e boroboro zu Iuda azaḡa boroboro'a onaadu Paulo 'utiro, ebu eḡe'a kota ḡonaga ḡoe'a ro'i rae umidiro, runeo tuḡunoga veize.

16 E'ano'o e 'ahige rae ziro. 'Roma goroḡa'e 'ahiguḡa. Kota zamaḡano'e vase 'ahoga 'utine, vase a'a'e ge 'ute'ete'e azaḡa zamao edanadu ane mone ḡoe'a rae fureni'uma. E'e ḡaruganobu'u ḡonaga ḡoe'a rae furenadu, zeḡe 'evorao ri'ini'uma.'

17 E'ano'o zeḡe'a eḡe teite Kaisarea neḡa ovairotene, madaḡa mene fanediro. Rehano irarivotene, e kota haba'ano ehoriro. Ebu uti azaḡa zeadu e'e vazeḡa zamahu zouniro.

18 Ane 'utirote'e azaḡani'a ḡoe'a rae furenivotene, eḡe'a zamarivotene haḡaiḡa sau'a nu'e mene rae fureniro.

19 Rehano ze'e, zeḡe Badi'a mazao fie'ete'e haḡaiḡa moneo, zu vase 'ahoga, niḡa Iesu, ani rudaro rehano 'ize ḡaboga rae, Paulo'a ra'ete'e hariḡa rae fureniro.

20 E'e aḡu'a e nouge nouge ḡoeri'uma'e. E'ano'o Paulo ḡadiniro, ani urate'e ga, Ierusalemā neḡa itadu e'ea kotanoga.

21 Rehano Paulo ura'e Kaisarea neḡano radadu Roma zuhi'aḡani'a kotanoga uratiro. E'ano'o uti azaḡa zina'a, 'Paulo'e ḡu'ano ohone rado'i! Onamoo madaḡa meine, Roma zuhi'aḡa mazao tuḡuni'uma' reiro."

22 Ebu Agripa'a Festo nina'a, "Eḡe ḡatana zuni ane ḡoere igihi." reirotene, Festo'a nina'a, "Ḡa ohogoru'u igi'uma." reiro.

Paulo'a Kini Agripa zamao ane mone ḡoe'a rae fureniro

23 Irarirotene, Agripa ani Berenike-ne, dabua manoga rohorohogēita haḡaadu, nu'onu'o neḡa diuḡiro. Ebu uti azaḡa boroboro zu Kaisarea neḡa azaḡa boroboro zuni diuḡiro. Ebu Festo'a uti azaḡa zeadu Paulo zamahu zouniro.

24 Ebu Festo'a raena'a, "Kini Agripa zu 'ahi on-aate'e azaḡa nidu'a, vazega 'adi'e'e. Ierusalemā neḡano zu Kaisarea neḡano Iuda azaḡani'a raena'a, 'Ḡabode radoga mene idaḡa.' rae tatara'ete'e vazega.

25 E'a ani ḡoere abitirotene, runeo tuḡuni'uma haḡaiḡa mene horoniro. Rehano ani ura'e, Roma zuhi'aḡani'a kotanoga uratiro 'ahine, Roma zuhi'aḡa mazao tuḡuni'uma ra'ohe.

26 Rehano e'e Roma zuhi'aḡa veize nouge rae mirihi'uma? Mazaḡa ani, haḡai sau'a 'ahoga mene haḡairo. E'ano'o Kini Agripa ḡae hune zamao zuni zae nidu'a zamao tutune onaeha,

zae'a Paulo ḡadinadu eḡe'a mirihite'e ḡoe'a ederoga veize.

²⁷ Mazaḡa eḡe'a zamare'etene, ḡu'a vazega Roma zuhi'aḡa mazao tuḡune'ete'e zamaḡano, 'ute'ete'e ḡoe'a mene mirihoga'e mene idaḡa."

26

¹ Ebu Agripa'a Paulo niro, raena'a, "Ḡae mo-neo ḡoero'i!"

E'ano'o Paulo ani 'evo'a mae ḡihinadu, ḡoere iḡuniro.

² "Kini Agripa, e'e izidi matu'e'ohe, mazaḡa e Iuda azaḡani'a ḡoere aduga nidu'a eḡe rana ri'ine'ete'e u'ano, eḡe noneo ḡoere'e 'ahine.

³ Ḡae edeḡa, Iuda azaḡa haḡai zuni zeḡe'a ta'iroтите'ete'e ḡoe'a. E'ano'o e umi'e'ohe. Eḡe ḡoere 'adi fairu igi onamo'i ḡonaga!

⁴ Iuda azaḡa zeḡe nidu'a edeḡa, eḡe'a kobe'anono'o nouge radiunuta'a'e, Iuda azaḡa bo'aḡano ebu Ierusalemā neḡano.

⁵ Ze, ḡabonehe ḡadaheḡanono'o edeḡa 'ahine, ze'a uratine e'e Farisea vazega rae re'uma zu idaḡa. Farisea azaḡa'e Iuda azaḡa goro ḡoe'a faifaine haḡae'ete'e azaḡa.

⁶ Ebu izidi e'e, Badi'a'a emeḡe vouḡa mazao rae tirote'e ḡoe'ani'a hudanoga guhine'ete'e u'ano kotahe'ohe.

⁷ Emeḡe iduhu gaubanana zu aheu fare'e (12), e'e ḡoe'ani'a hudanoga radu guhine'ohe. Ze ohere zu madai Badi'a tuḡure inare haḡae'ohe. Kini vazega! E'e, e'e ḡoe'a guhine'ete'e u'ano, Iuda azaḡani'a eḡe rana ḡoere aduga ri'ine'ohe.

⁸ Za nu'e nouga'ahi Badi'a'a rune azaḡa bare ḡabozi'uma ra'ete'e ḡoe'a mene mae ḡihine'ohe?

⁹ Eḡe zuni ibite 'ahige zamariro. Nazareta neḡa vazeḡa, Iesu niḡa 'u'uoga veize inare gauine manoga rae zamariro.

¹⁰ E 'uguḡa haḡaiḡa Ierusalemā neḡano haḡairo. Ebu Dibu'o hau'ete'e boroboro niḡano, Zuhi'a Boro mone azaḡa ḡehaḡa ḡu'ano ohoziro, zu zimi ruzihi reirotene, e'e ḡoe'a mae ḡihiniro.

¹¹ Ebu Iuda azaḡa kuru neḡa nidu'a diuḡadu, 'Bouzo'i!' reiro. Ebu bouze'ena'a, 'Iesu niḡa sausaune ḡoero'i!' rae tatariro. Zuni e maḡune rudaro 'ahine, haba faḡano neḡa 'ahoga 'ahoga onamadu, Zuhi'a Boro mone azaḡa vaḡadu sausauziro.

¹² Mada 'ahogano e'e 'ougihi radu, dibu'o hau'ete'e boroboro niḡano zu ḡoereze odohadu, Damaseko neḡa onamiro.

¹³ Kini vazeḡa! Madai nemaḡano e'e ibiḡano onamirote'ea, e adureono'o agaḡa boro'a agara-noga horoniro. E'e agaḡa'e mada agaḡa vitinoga. Eḡe zu eḡe teite onamirote'e azaḡa agafi' ovairo.

¹⁴ Ebu emeḡe nidu'a rahao higau bauriro, ebu Iuda ḡoe'ano ihi'ete'e agoḡa 'ahoga igiro, raena'a, 'Saulo! Saulo! Ḡa nougadu eḡe sausauhe'ohe? Ḡa ire meiga meiga futune'ohe. A'e ḡae'a ḡae bare sausau'e'ohe.'

¹⁵ Ebu eḡe'a ḡadinena'a, 'Zuhi'a Boro, ḡa iniu?' reiro. Zuhi'a Boro'a naenaehina'a, 'E'e Iesu, ḡae'a sausauhe'ete'e vazeḡa.

¹⁶ Iḡunadu edano'i! Eḡe'a ḡae mazao fur-eranata'a'e, eḡe tuḡure vazeḡano oho'ifine, zu

horohate'e hariḡa vase mazao me'odo zinifine, zu eḡe'a iho'ite'e ḡoe'a rae furenoga veize.

¹⁷ E'e Iuda azaḡa zu Iuda mene azaḡani'a sausau'ihī reite'e zamaḡanono'o mae vaḡi'i'uma. Ebu zeḡe mazao bare tuḡu'i'uma,

¹⁸ ubumaze ra'anadu uzaboono'o agaḡa moneo mae ḡihuzoga veize, zu Satani 'u'uḡanono'o mae vaḡizadu Badi'a mone rouga veize. 'Ougine, sau'aze eḡe'a rae modi'uma, zu ze'e eḡe mazao fiadu, Zuhi'a Boro veize avo reirote'e azaḡa teite 'auḡi'uma.

¹⁹ E'ano'o kini Agripa, e'e adureono'o fur-eranadu ihohirote'e ibiḡano da'o dure'ohe.

²⁰ E ibite Damaseko neḡa azaḡa mazao, ebu Ierusalemā neḡa zu Iudea haba'a nidu'a zamaḡano radiu'ete'e azaḡa mazao, ebu Iuda mene azaḡa mazao zuni haramiro, raena'a, 'Zamaze ḡihunadu, Badi'a vaḡe aro'i! Ebu haḡai manōḡa haḡaena'a, zamaze ḡihunate'e fureno'i!'

²¹ Eḡe'a 'ougirote'e u'ano, Iuda azaḡani'a dibu'o neḡano obohe tiro, ebu uḡuhe ruhihi reiro.

²² Rehano Badi'a'a danahe onaoo izidi, e 'ada edau'ohe, ebu vase zuhu'anono'o boro ḡonaga zeḡe nidu'a mazao hari tiba hina rae furene'ohe. E'e ḡoe'a'e peroveta azaḡa zu Mose'a vesu'u nagini'a furera'uma reirote'e ḡoe'a da'o.

²³ E'e ḡoe'a'e, Keriso ani zaharani'uma, ebu ibite runeono'o bare ḡabodi'uma, ebu ane'a Iuda azaḡa zu Iuda mene azaḡa mazao ḡabone hidi'uma agaḡa haramoḡa harami'uma."

²⁴ Paulo'e 'ouge rae'enogano, Festo'a ḡoere ḡihau'ena'a, "Paulo! Ḡa baboraneha. Ḡa ufeta

mirihirote'e'a mae babo'eha.” rae reiro.

²⁵ Rehano Paulo'a naenaenina'a, “Ĝihi'a vazegā Festo, e'e mene baboraneha. Ege'a ra'ete'e goe'a'e goere huga zu eda'egea.

²⁶ Kini Agripa ani, 'adi haĝaiga nidu'a edega 'ahine, e'e mene rihau'ena'a huga ni'ohe. Mazaĝa e edega kini Agripa'e haĝai 'adi nidu'a igi haugiro, mazaĝa e'e haĝaiga'e guni'ano mene fureraro.

²⁷ Kini Agripa, ĝa peroveta azaĝa goere mae ĝihine'e hehe? E edega, ĝa mae ĝihine'ohe.”

²⁸ Ebu Agripa'a Paulo nina'a, “Ĝa mada futu'ano goere tahiĝa rae furenadu, ege'a Kristenio tiro'i ra'e rehano, a'e mene idaĝa.”

²⁹ Paulo'a naenaenina'a, “Mada futu'a ga faĝa'e ago zamaro'i! Mazaĝa e Badi'a mazao 'ahige kurau'ohe, ĝae zu 'ada igi'ete'e azaĝa nidu'a ege teigoga, rehano ĝu'ano ohohe'eta'a'e ahiĝa.”

³⁰ Ebu kini Agripa, gavana vazegā Festo, zu Berenike ebu e'ea ehorinute'e azaĝa nidu'a igune edaro.

³¹ Ze nu'onu'o neĝanono'o buau'ena'a ĝoretitiro, raena'a, “Vaze 'adi'e runeo tuĝuni'uma ga ĝu'ano ohoni'uma haĝaiga sau'a mene haĝairo.”

³² Ebu Agripa'a Festo niro, raena'a, “Roma zuhi'aĝani'a kotanoga mene uratifone, vase 'adi'e ĝu'anono'o mae bunifo.”

27

Paulo Roma neĝa ĝasi hina tutune onamiro

¹ Eme Itali haba'a ona'uma madaḡa meirotene, Paulo zu ḡu'a azaḡa nu'e uti vazega 'ahoga, niḡa Iulio 'evorao ri'iziro. Ani'e Roma zuhi'aḡa uti azaḡa ibito zini'ete'e vazega 'ahoga.

² Ebu eme'e Adaramateno ne ḡasiḡano tiri. Ḡasi a'a'e Asia haba'a toḡatoḡaḡano tue tue ona'uma ḡasiḡa. Eme e'e hina ruhau onamiro. Ebu Makedonia haba'ano Tesalonika neḡa vazega 'ahoga, niḡa Aristako zuni emeḡe teite onamiro.

³ Irarirotene, Sidono neḡano feuriro. Iulio ani Paulo faifaine'ena'a, tuḡuniro, Paulo ane edeḡa azaḡa vaḡadu, nagini'a ferene'ete'e hanoga veize.

⁴ Ebu e'eano'o hena bare ruhanadu, Kupro 'umuḡa genaḡano 'afe ruhau onamiro, mazaḡa zavara'e emeḡe haohaofe onainu.

⁵ Ebu Kilikia zu Pamufulia haba'a davaraga boha'ano ruhau onamo, Lukia haba'ano Mura neḡano hebetiro.

⁶ Ebu e'e haba'ano uti azaḡa ibito zini'ete'e vazegani'a Itali onamihi ra'ete'e ḡasiḡa horoniro. A'e Alesandria neḡa ḡasiḡa. Eme e'e ḡasiḡano tutufe tiri.

⁷ Ebu mada ḡehaḡa te'ote'au'ena'a negane ruhau onamo, Kenido davaraga boha'ano feuriro. Zavara'e 'ize haohaofe onainu 'ahine, e'e moneo ruhau onamoga mene idararo. E'ano'o eme Salomone musuga naenaḡa onamadu, Kerete 'umuḡano 'afe ruhau onamiro.

⁸ Ebu te'ote'au'ena'a zavara haone, e'e 'umuḡa genaḡa uni ruhau onamo, "Toḡatoḡa Manoga" rae hune'ete'e toḡatoḡaḡano hebetiro. A'e Lasea

neḡa uhigāno.

⁹ 'Ouge'ena'a, mada ḡehaḡa foure hauḡiro 'ahine, ḡasio ruhau onamoga'e riḡa zu ḡigaroḡa. Mazaḡa Iuda azaḡani'a iḡaiḡa ogomu moneo zaḡozaḡi'uma madaḡa vitaro. E'e huga'e zavara madaḡani'a feuriro, ebu ruha'uma batoga 'ai hauḡiro. E'ano'o Paulo'a iraduguziro,

¹⁰ raena'a, "Zae nidu'a! Eḡe'a ḡiane'etene, eme ruhau onamine sau'a hidi'uma, ḡasi zu tohefe nidu'a'e davarao hunuhuni'uma, ebu ḡabonefe zuni sauta'uma."

¹¹ Rehano uti azaḡa ibito zini'ete'e vazega'e Paulo ḡoere mene mae ḡihinadu, ḡasi mirune'ete'e vazega zu ḡasi vazega ḡoere da'o mae ḡihiniro.

¹² Zeḡe'a ra'eta'a'e, hebetate'e haba'a'e zavara zu nahune madaḡano'e mene manoḡa. E'ano'o vase nidu'a'e e'e haba'anono'o ruhau buanadu Foinike toḡatoḡaḡa onamihi reiro. Ebu e'e toḡatoḡaḡanobu'u zavara zu nahune madaḡa me'uma reiro. Foinike toḡatoḡaḡa'e Kerete 'umuḡano ḡasi'a hebete'ete'e toḡatoḡaḡa 'ahoga, mada'a zubure'ete'e mone zamaini'ohe.

Zavara boro'a davarao feuriro

¹³ Ebu zavara 'ai kauri moneono'o tahitahe onainute'ea, ze 'ane mada manoḡani'a onaeha reiro. E'ano'o ḡasi hanigaḡa hutube zounadu, Kerete 'umuḡa genaḡa da'o uni ruhau onamiro.

¹⁴ Mene faḡa onamirote'ea, zavara boro bagaḡa 'ai 'umu raganono'o gudau ovairo. A'e niḡa "Iurakulon*" rae hune'ete'e zavaraḡa boro.

* **27:14** E'e ḡoe'a huga'e northeast moneono'o onae'ete'e zavaraḡa boro.

¹⁵ Ebu ġasio ragati' aradu, zavara roġoroġe onamoga mene idaġa 'ahine, zavara da'o mag-ananiro.

¹⁶ Ebu Kauda 'umuġa kome'a genaġa 'afe diuġirotu'u, ġasi kome'a ġaruna ahasinute'e riġa hutube zouniro.

¹⁷ Ebu ohoze ohoze'a ġasi ahase zounirotene, mini hina ġasi boro tatuhe ogoru tiro. Ebu hena nougine gasi'a ruhau onamadu, Afrika haba'a heta'aġano, niġa'e Surutis-o rameru'uti'uma rae riharo. E'ano'o ġasi faraġa zuni hutube bunadu zavara maganani ruhau oname tauġiro.

¹⁸ Rehano zavara'e 'ize ufeta boro. E'ano'o irarirrotene, ġasio gaue'ete'e azaġani'a ġasi ufinoga rae, odohe'ete'e toheġa davarao mae mae modiro.

¹⁹ Ebu bare iraradu, mada uġiduġa meirotene, ġasio odohe gaue'ete'e toheġa zuni mae mae modiro.

²⁰ Eme mada ġehaġa mada zu buzuva mene horoniro, zu zavara'e ufeta hune sautu radiunu. E'ano'o emeġe nidu'a mene ġabodi'uma rae zamariro.

²¹ Ze mada ġehaġa oganoga mene idararotene, Paulo'a zamazeo iġune edanadu ziro, raena'a, "Zae nidu'a! Eġe ġoere mae ġihinadu, Kerete 'umuġanono'o mene ruhau buafone, 'ahige aduga mene hidifo, zu toheze mene mae mae modifo.

²² Rehano e izidi 'ada zi'ete'e. Inaro'i! Mazaġa vazeni 'ahoga mene dauġi'uma, u hube ġasi'a da'o sauta'uma.

²³ Zuhi'a Boro, eġe'a kurano hau'ete'e zu tuġureġa haġae'ete'e Badi'aġa, ani tuġure viga'a

ohogore ohere eġe uhiġano edanadu

²⁴ ġoreheha, raena'a, 'Paulo! Ago rihano'i! Ġa'e Roma zuhi'aġa zamao 'ize eda'uma. Zu Badi'a manoga'e ġae teite u'ano, ġae teite idaġa ruhau'ete'e azaġa nidu'a'e Badi'a'a ġabozi'uma.'

²⁵ E'ano'o zae nidu'a, inaro'i! E, Badi'a tuġure viga'a ehate'e ġoe'a nidu'a huda'uma rae, ani mazao fie'ohe.

²⁶ Rehano eme'e zavarara'a hudi onamadu 'umu 'ahoga heta'aġano ġasi'a ehoru'uma."

Ġasi'a fahau ġuzuhiro

²⁷ Ohere gaubanana zu ġazaġa fare (14) meirote'ea zuni, Adaria Davaraġano zavarara'a 'ize hudi vaevaefinu. Ebu e'e ohe'a nemanemaġano ġasio gaue'ete'e azaġani'e gaba ruhau hanite'ete'e ederiro.

²⁸ E'ano'o ze davara hoe'a idanirotene, mita ġae ġazaġa gaubanana (40) heuġa. Ebu tahiġa guhianadu bare idanirotene, mita ġae uġidu gaubanana (30) da'o.

²⁹ 'Ougadu ze ġiġaroze ruziro, mazaġa hena ġasi'a vatava rana rameru'uti'uma reiro. E'ano'o ze ġasi hanigaġa ġazaġa (4) ġasi ariġa ġuzuono'o mae davarao feuniro, ebu ġaiġai iraroga veize guhiu radiro.

³⁰ E'e zamaġano ġasio gaue'ete'e azaġa'e feranoga radu, so'e ġasi hanigaġa ovoe bune'ohe rae, ġasi kobe'a fui'adu zazo'anono'o ovoe buniro.

³¹ Rehano Paulo'a uti azaġa ibito zini'ete'e vazega tahi'aġeta ziro, raena'a, "Ġasio gaue'ete'e azaġani'a ġasi 'adaono'o vaġinine, za'e mene ġabodi'uma."

³² E'ano'o uti azaḡani'a ḡasi kobe'a ovoe dabanate'e miniḡa 'ai tene re'adu, ruhune modiro.

³³ Ebu irara 'ai hanitrotene, Paulo'a zeḡe nidu'a ogomu anoga rae umiziro, raena'a, "Za mada gaubanana zu ḡazaḡa fare (14), zamaze adudu'ena'a guhiu onaeha. Ebu ogomuni 'ahoga zu mene aneha.

³⁴ E'ano'o e umize'ohe. Izidi za ogomu nu ano'i! A'e ahirize'a inaradu ḡabone hidoga veize. Eḡe'a zi'ohe. Zae vadiniono'o igu tibani zuni mene dauḡi'uma."

³⁵ Paulo ani 'ouge rae zirotene, 'uvahu madu vase nidu'a ubumao Badi'a mazao ite matu'o haro. Ebu vahegadu aro.

³⁶ 'Ougadu zeḡe nidu'a inaradu, ogomu mae aro.

³⁷ Ḡasi e'e zamaḡano bone emeḡe nidu'a 276-'a radiro.

³⁸ Zeḡe nidu'a ogomu au idararotene, ḡasi'a ufranoga veize ogomu nidu'a davarao mae mae modiro.

Ḡasi'a Melita 'umuḡano fahau ḡuzuhiro

³⁹ Ohereda'o mada'a agaru feurirotene, ze no'e haba'ano ruhaunuta'a'e aḡu'a. Rehano ze'e haba guniḡa hesaḡeta moneni horoniro. E'ano'o ze idaraune, e'e hesaḡa ranao ḡasi odohe tiri'uma reiro.

⁴⁰ Ebu ze ḡasi hanigaḡa davara zamaḡano tene ri'i modiro, ebu tari ogoru tirote'e miniḡa fui'iro. Ebu zavara veize farai hutube ḡihinadu, hesa mone tarine onamiro.

⁴¹ Rehano ḡasi'e heta'ano tutuhanadu, zazo'a ḡoha'e e'ea teadu mene hune zu hagariro. Ebu

avaġa ġuzu'e sa'u boroboro'a kafene vaheġadu faharo.

⁴² Ebu uti azaġani'a ġutarote'e azaġa'e zimi hauġi'uma rae togaziro, mazaġa hena ze'a ġemabe onamadu ferau ġouri'uma.

⁴³ Rehano uti azaġa ibito zini'ete'e vazega'e Paulo ġabonihi reiro 'ahine, uti azaġa garariro. Ebu tuġuzena'a, "Gema edeġa azaġa'e ibite rafatadu ġemabe onamo'i, ebu gabao tiro'i!" reiro.

⁴⁴ "U ġema aġu'a azaġa'e, ġasi ireġa rugaruga hina kame ġemabe onamo'i!" reiro. 'Ouge haġae'ena'a zeġe nidu'a gabao ġemabe tiradu ġabode ġouriro.

28

Paulo'e Melita 'umuġano

¹ Emeġe nidu'a ġaboga gabao tirirotene, eme ederiro, a'e Melita 'umuġa.

² 'Umu e'e neġa azaġa'e emeġe faifaife rufiro. Iruġu'e ru'aunu zu nahune'e biaudo 'ahine, ze mae ġihife'ena'a, ire rabibofiro.

³ U Paulo ani ire sinuġa ġura'e madu ire roġa rana mae ti'enogano, zarama ire ġiġi'ani'a madu ire sinuġanonono'o veore buaro, ebu Paulo 'ai 'evo'ano vihone ġiganiro.

⁴ Ebu 'umu e'e azaġani'a mohe e'e Paulo 'evoreo ġiruġiranoga horonirotene, ze rao-rao'uhina'a, "Vaze 'adi'e hezo'e gorugoru vazega gaogi." rae reiro. "Ani davarao mene hunuhuna rehano, e'e naeġa hau'ete'e badi'aġa'e ane'a ġabode radoga mene urateha."

⁵ Rehano Paulo'e mohe ire roga rana itine modiro, ebu sau'ani 'ahoga ane mazao mene fureraro.

⁶ Vaze ze 'ane, Paulo'e ahi'ani'a mini'uma ga zogone higau bauradu ruda'uma rae ġiane radiro. Ze faġa hune 'ouge ġiane radiunu rehano, ġauni 'ahoga ani mazao mene furerarotene, ze hena nufe zamarena'a, "Ani'e badi'a 'ahoga gaogi." reiro.

⁷ U 'umu e'e zuhi'aġa, niġa Pobelio, ani haba'e hani'ano. Ani eme mae ġihife'ena'a, neġano tutufe zoufadu mada uġidu faifaifinu.

⁸ U Pobelio moga'e uġiġa, evaneo baze radiunu. Ani ahiri'e ġiġi'a bagaġa zu ru sororido. E'ano'o Paulo'a diuġe ġianadu rana kuraro, ebu 'evo'a rana tirotene, 'ai manoriro.

⁹ Uguġani'a furerarotene, uġi azaġa 'umu be'a radiunute'e azaġa nidu'a, Paulo vaġe onaadu ane'a faizido.

¹⁰ Ebu vaze nidu'a'a, nigufe'ena'a faifaife ru-fido. Ebu e'e 'umuġanono'o ruhau vaġinihi reirotene, ze ferefe'ete'e toheġa ġehaġa rifiro.

Paulo'a Roma neġano feuriro

¹¹ Eme bato uġidu e'e 'umuġano radirote'e enogano, ġasi 'ahogano tiradu e'e haba'a mode iġuniro. E'e ġasiġa'e nahune madaġani'a hauġoga veize, Melita 'umuġano guhiu radiro. A'e Alesandria ne ġasiġa, niġa "Tahi'a Ato'a". Izipi haba'anono'o onairo.

¹² Eme ruhau onamoo, Surakusa neġano hebetadu, mada uġidu e'ea radiro.

¹³ E'eano'o hena onamo Regio neġano hebetiro. Ebu mada tiba radirotene, ġasi ġaruga

moneono'o zavara'a onairo 'ahine, eme ruhau onamadu, mada aheugano Puteoli toġatoġaġano feuriro. A'e emeġe ruhu ġonaga.

14 Ebu e'ea Zuhi'a Boro mone azaġa nu hidirotene, ze umifena'a, "Emeġe teite fura tiba rado'i!" reiro. E'ano'o e'ea fura tiba radiro. Ebu e'e ġaruganobu'u eme'e, zavara boro u'ano sasiro rehano, ragavofe'e ġonabadu, Roma haba'ano feuriro.

15 Roma neġano Zuhi'a Boro mone azaġa'e emeġe'a hanite'ete'e hariġa igiro 'ahine, haofe onaadu, vaze nu'e Apia-foru maketiġano, nu'e Taveni Uġidu rae hune'ete'e i'udi neġano hido titiro. Paulo ani, horozitene, Badi'a matu'o haro, ebu zamaġani'a inariro.

Paulo'a Roma neġano haramiro

16 Eme Roma neġano feurirotene, Paulo'e tuġunadu ane da'o ne 'ahogano radiro. Ebu uti vazegā tibani'a da'o taufinu.

17 Ebu mada uġidu meitene, Paulo'a Iuda azaġa ibito zini'ete'e azaġa boroboro ane neo huze nu'oziro. Ebu zeġe'a nu'ora' onairotene, Paulo'a ziro, raena'a, "Nego nabudi, e emeġe nabudi mene sausauziro, zu vouġafe haġai mene he'ehe'eniho. Rehano Iuda azaġani'a Ierusalemā neġano obohe teadu, Roma azaġa 'evorao ri'ihaha.

18 Roma azaġani'a ġadihirotene, ze ura tuġuhe buhihi reiro, mazaġa runeo tuġuhi'uma haġaiġa sau'a mene horoniro.

19 Rehano Iuda azaġani'a mene uratitene, e'e ibi 'ahoga o'o'a radu, Roma zuhi'aġani'a

kotahoga veize umidiro. U e'e aduga 'ahoga nabudihe rana touga veize mene onaeha.

²⁰ E'ano'o e za ġiazoga zu ġorezoga veize huze onaeha, mazaġa Isaraela azaġani'a guhine onainute'e vazegā u'ano, e'e ġu'a neġano 'ada radiu'ete'e."

²¹ Ebu ze naenaenina'a, "Iudea haba'anono'o ġa moneo so'ani 'ahoga mene noneni tuġuriro. Zu vazeni 'ahoga Iudea haba'anono'o feuri' arirotene, ġa moneo sau'ani 'ahoga mene rae fureniro.

²² Rehano eme ġa'a nouge reihi ra'ete'e igihi ra'ohe. Mazaġa eme edeġa, haba nidu'a zamaġano vaze nidu'a ġae mone ra'ete'e azaġa he'ehe'eze'ohe."

²³ Ebu ze Paulo teite bare nu'oranoga rae mada 'ahoga rae tiro. E'e madaġa meirotene, Iuda azaġa'e ġehaġa bagaġani'a onaadu, bare ane radone haba'ano nu'oraro. Paulo'e oherebauono'o onamo ġorava Badi'a'a zuhi'afi'uma ġoe'a rae furenno ziniro. Ebu zeġe'a Iesu mae ġihinoga rae, Mose goro ġoe'a zu Peroveta azaġa buka zamaġanono'o Iesu hariġa haramiro.

²⁴ Vaze nu'e Paulo ġoere mae ġihiniro, u nu'e mene.

²⁵ Ebu ze zeġe bo'aġano zamaze mene tiba. Ebu Paulo'a 'ahige zirote'e enogano, ze neonno'o buau ġouriro. Paulo'e zeġe'a 'izema buanogano 'ahige ziro, raena'a, "Vine Zaġoġani'a peroveta vazegā Isaia-ono'o vouġaze zirota'a'e ġoere huga, raena'a,

²⁶ 'Onamadu Iuda azaġa 'ahige zo'i!

Ġae egoga igi huni'uma,
rehano mene ederi'uma.

Ġae horonoga horone huni'uma,
rehanu mene zamari'uma.

²⁷ Mazaġa 'adi duġuru zama'e tuġa zu teġaze'e
'uhuġa,

ebu ubumaze zuni kuruġa.

A'e ubumaze hina mene horonifine,
zu teġaze hina mene igifine,

ebu zamaze hina
mene zamare horonifine.

'Ougadu mene ġihure baradu,
eġe'a mene faizoga veize.'

²⁸ E'ano'o zae ederoga veize ġoere 'adi zi'ohe.
Badi'a'a ġabone hidi'uma ġoe'a tuġure'eta'a'e,
Iuda mene azaġa veize tuġureha, ebu ze mae
ġihini'uma."

[
²⁹ Paulo ani 'ouge rae ġoreze hauġirotene, Iuda
azaġa 'ai oname ġouriro ebu zeġe'a zeġe bare
riġa ta'iro titiro.]

³⁰ Muri aheu, ani 'ize ġu'a zamaġano rehanu,
ane'a naeġa haġae'ete'e neġano radiunu, ebu
iniu ane vaġe onaidotene, nidu'a mae ġihizido.

³¹ Paulo'e mene rihau'ena'a Badi'a'a
zuhi'azi'uma ġoe'a haramo zinido, zu Zuhi'a
Boro Iesu Keriso hari ihozido. Ebu vase
'ahogani'a zuni mene gararo haro.

Uare Bible
Portions of the New Testament in the Uare language
of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Uare long Niugini

Copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Uare

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

c398f744-e34b-525a-a9fe-d04e84ab7b13